URMĂRIREA PENALĂ

Formator
Procuror Lavinia Ionescu

Bucureşti
2009 – 2010

I N T R O D U C E R E

În structura tipică a procesului penal distingem **trei faze**:

- ***urmărirea penală;***
- ***judecata;***
- ***punerea în executare a hotărârilor penale;***

Această compartimentare a procesului penal corespunde specificului activităţilor ce se impun a fi desfăşurate în vederea bunei rezolvări a cauzei penale.

Împărţirea procesului penal în mai multe faze o găsim în legislaţiile moderne, istoria procesului penal consemnând pe acest plan construcţii procesuale din care lipseşte o asemenea structură. Bunăoară, forma acuzatorială a procesului penal conducea la rezolvarea cauzei aproape în întregime în şedinţa de judecată, activitatea premergătoare judecăţii lipsind aproape cu desăvârşire. Forme însă uşor conturate ale urmăririi penale ca fază distinctă a procesului penal, încep să apară în Europa Apuseană în secolul al XIII-lea când s-a profilat aşanumita „investigaţie" sau „anchetă".

Desigur că acele forme incipiente ale desfăşurării procesului penal, într-o formă mult simplificată, nu răspundeau sarcinilor deosebite care se impun pe planul reacţiei sociale pentru tragerea la răspundere penală a celor ce săvârşesc infracţiuni.

În mod practic, identificarea autorului unei infracţiuni, prinderea acestuia şi administrarea probelor în vederea trimiterii în judecată impun în mod necesar existenţa unei faze procesuale premergătoare judecaţii, această etapă fiind ***urmărirea penală***.

A doua fază a procesului penal, ***judecata*****,** permite continuarea soluţionării pricinii penale în condiţii de publicitate, deplină contradictorialitate şi de exercitare plenară a dreptului la apărare, astfel încât hotărârea instanţei rămasă definitivă să exprime adevărul cu privire la fapta săvârşită şi gradul de vinovăţie a făptuitorului, sintetizată în sancţiunea penală aplicată acestuia.

Punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti penale, a treia fază a procesului penal, are menirea traducerii în viaţă a hotărârilor penale şi realizarea scopului legii penale şi ale legii procesual penale.

Raţiunea creării unui modul distinct de urmărire penală constă în faptul că activitatea desfăşurată de grefierul din cadrul parchetului este diferită faţă de cea a grefierului ce îşi exercită activitatea în instanţă.

Prin urmare, este necesară cunoaşterea în concret atât a activităţii grefierului cît şi a procurorului în măsura in care interacţionează cu atribuţiile acestuia.

CURS I

I. Urmărirea penală

1. *Aspecte generale*
2. *Obiect*
3. *Limitele urmăririi penale*
4. *Trăsăturile caracteristice ale urmăririi penale*
5. *Dispoziţii generale privind urmărirea penală*

URMĂRIREA PENALĂ

1. ASPECTE GENERALE

În fiecare fază procesuală sunt rezolvate probleme de a căror soluţie depinde trecerea dosarului penal în faza următoare.

Urmărirea penală, datorită finalităţii şi funcţiunii sale proprii, ocupă un loc deosebit.

Urmărirea penală se înfăţişează ca o fază obligatorie a cauzelor penale.Ca excepţie, procesul penal are **formă atipică**, în sensul că lipseşte urmărirea penală, în cazul extinderii acţiunii penale atunci cînd în cursul judecăţii se descoperă în sarcina inculpatului date cu privire şi la alte acte materiale care intră în conţinutul infracţiunii pentru care a fost trimis în judecată.

2. OBIECT

Potrivit **art. 200**, urmărirea penală are ca obiect **strângerea probelor necesare cu privire la existenţa infracţiunilor, la identificarea făptuitorilor şi la stabilirea răspunderii acestora,** pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

Urmărirea penală reprezintă prima fază a procesului penal şi, datorită obiectului său specific, **nu poate lipsi din desfăşurarea nici unui proces penal**.

Din felul cum legea fixează obiectul urmăririi penale se poate trage concluzia că acesta constă, în primul rând, în **strângerea probelor** cu privire la învinuirea adusă unei persoane, iar în al doilea rând, în **evaluarea probelor** pentru a se decide cu privire la trimiterea în judecată.

Deşi nu rezultă expres din conţinutul art. 200, în obiectul urmăririi penale se înscrie şi **identificarea victimei infracţiunii,** activitate necesară pentru rezolvarea laturii penale şi a laturii civile a cauzei penale, luarea unor măsuri procesuale; astfel, luarea măsurilor asigurătorii în ipoteza prevăzută de art. 163 alin. 6 lit. b C.proc.pen. este obligatorie; de asemenea, în procedura de urmărire şi judecare a unor infracţiuni flagrante, este obligatorie reţinerea învinuitului (art. 468 C.proc.pen.), etc.

Obligaţia de identificare a victimei infracţiunii rezultă din economia dispoziţiilor art. 202, unde se arată că organul de urmărire penală este

obligat să strângă probele necesare pentru aflarea adevărului şi pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele, în vederea justei soluţionări a acesteia, precum şi din economia dispoziţiilor art. 262 alin.(1) şi ale art. 265, care subliniază necesitatea ca urmărirea penală să fie completă.

Dispoziţiile **art. 202 C.proc.pen.** constituie o dezvoltare a regulii de bază din art. 4 privitoare la rolul activ al organelor judiciare şi prescriu direcţiile în care trebuie să se manifeste organul de urmărire penală în realizarea activităţilor specifice urmăririi penale.

Având obligaţia lămuririi cauzei sub toate aspectele, în vederea justei soluţionări a acesteia, organul de urmărire penală trebuie să manifeste preocupare şi pentru rezolvarea împrejurărilor legate de latura civilă, în situaţiile în care acţiunea civilă se porneşte din oficiu – **art. 16 alin. 1,art. 17, art. 18 alin. 2, art. 163 alin 6 C.proc.pen.**

Totodată, organul de urmărire penală este obligat să explice părţilor, în primul rând învinuitului sau inculpatului, drepturile lor procesuale: exemplificăm în acest sens obligaţiile prevăzute de art. 6 alin. 5, sau art. 70 alin. 2.

Exercitarea rolului activ are un caracter mai limitat în cazul actelor cu caracter strict personal, când organul de urmărire penală nu se poate substitui părţilor.

În practica judiciară s-a decis că nesocotirea dispoziţiilor art. 202 alin. 1-3, alături de alte încălcări ale dispoziţiilor legale care reglementează desfăşurarea urmăririi penale şi sesizarea instanţei, determină refacerea urmăririi penale şi a actului de sesizare, fiind incidente prevederile art. 300 alin. 2.

Aşadar, alături de administrarea probelor, organele judiciare pot lua **măsuri de constrângere** cu caracter personal sau real, acestea având uneori caracter obligatoriu.

Măsurile de constrângere cu caracter personal sunt obligatorii în cazul în care legea prevede acest lucru.

De asemenea, caracter obligatoriu au şi **măsurile de ocrotire** în caz de reţinere sau de arestare preventivă (art. 161).

În vederea realizării obiectului urmăririi penale, organele de cercetare penală şi procurorul îşi concretizează activitatea în **acte de urmărire penală :**

- **acte procesuale sau de dispoziţie;**

- **acte procedurale.**

Sarcinile ce rezultă din obiectul urmăririi penale se realizează de organul de urmărire penală prin intermediul actelor sau măsurilor procesuale.

De regulă, **actele de dispoziţie** aparţin procurorului: punerea în mişcare a acţiunii penale, luarea măsurilor de prevenţie, trimiterea în judecată, etc.

Însă, şi organele de cercetare penală pot să-şi manifeste voinţa printr-un act procesual: începerea urmăririi penale, luarea măsurii reţinerii, luarea măsurilor asiguratorii.

Anumite acte procesuale, chiar şi în cursul urmăririi penale, sunt dispuse de judecător :

- luarea măsurii arestării preventive;
- dispoziţia de a se efectua percheziţia;
- dispoziţia de a se efectua interceptarea şi înregistrarea pe bandă magnetică(cu excepţia cazului în care întîrzierea obţinerii autorizaţiei ar aduce grave prejudicii activităţii de urmărire penală,cînd procurorul poate dispune cu titlu provizoriu prin ordonanţă motivată, interceptarea şi înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor, pe o durată de cel mult 48 de ore).

În cursul efectuării urmăririi penale, actele de dispoziţie se îmbină cu actele procedurale, existând adeseori o identitate de denumire între acestea; ele se deosebesc însă prin funcţia pe care o îndeplinesc.

În afara acestor acte procedurale comune, în art. 203 au fost cuprinse şi unele reglementări specifice activităţii de cercetare penală: propunerile motivate făcute de organul de cercetare penală privind luarea unor măsuri procesuale. Propunerile se materializează într-un **referat**, care trebuie să conţină datele cerute de lege pentru fiecare caz în parte , de exemplu, referatul de terminare a urmăririi penale (art. 259 - 260), referatele cu propuneri pentru luarea unor măsuri preventive (art. 138), pentru punerea în mişcare a acţiunii penale (art. 234), pentru suspendarea urmăririi penale (art. 239).

Această reglementare se explică prin existenţa competenţei exclusive a procurorului de a dispune luarea anumitor măsuri procesuale.

Alteori, activitatea de urmărire penală se finalizează prin întocmirea unor **procese verbale** care potrivit art. 90 C.proc. pen., sunt mijloace de

probă; de exemplu, procesul verbal întocmit cu ocazia confruntării, sau efectuării percheziţiei, etc.

Nerespectarea dispoziţiilor art. 203 C.proc.pen. se sancţionează în condiţiile art. 197 alin. 1, dacă se dovedeşte producerea unei vătămări care nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului întocmit cu nerespectarea legii.

3. LIMITELE URMĂRIRII PENALE

Sub aspectul desfăşurării în timp, urmărirea penală se caracterizează prin următoarele limite :

limita iniţială - marcată de momentul începerii urmăririi penale.
limita finală - marcată de soluţionarea cauzei de către procuror fie prin netrimiterea în judecată (scoatere de sub urmărire penală, încetarea sau clasarea urmăririi penale) fie prin întocmirea rechizitoriului.

Urmărirea penală ia sfârşit în momentul înregistrării rechizitoriului la secretariat.

4. TRĂSĂTURI CARACTERISTICE ALE URMĂRIRII PENALE

Lipsa de publicitate a urmăririi penale.

Această trăsătură a urmăririi penale se impune în condiţiile în care raportul de drept penal apare în contururi neclare, probele urmând abia a se strânge.

Or, în cazul în care urmărirea penală s-ar desfăşura cu publicitate, ar exista posibilitatea ca învinuitul sau inculpatul precum şi celelalte părţi să încerce denaturarea probelor şi în final zădărnicirea aflării adevărului.

Urmărirea penală însă nu este secretă, existând momente în care părţile sau alte persoane pot lua cunoştinţă de unele probe administrate în cauză (în cazul confruntării, în cazul efectuării expertizei, etc.), nefiind însă cunoscut în totalitate materialul de urmărire penală.

Legea (art. 172 C.p.p.) permite apărătorului învinuitului sau inculpatului să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală care

implică audierea sau prezenţa învinuitului sau inculpatului căruia îi asigură apărarea, poate formula cereri şi depune memorii, inculpatul având posibilitatea să cunoască toate actele dosarului la sfârşitul urmăririi penale, cu ocazia prezentării materialului de urmărire penală.

Caracterul necontradictoriu al urmăririi penale.

Această trăsătură rezidă din lipsa de publicitate a urmăririi penale.

Din dispoziţiile legii rezultă că organul de urmărire penală administrează probele fără a le supune discuţiei părţilor existente în cauză (art. 71 alin. 2 ,art. 77 şi art. 77/1).

Absenţa contradictorialităţii conferă urmăririi penale operativitate şi mobilitate, trăsături care lipsesc fazei de judecată, organele de urmărire penală putând efectua actele de urmărire penală în momentul cel mai potrivit.

Însă, în cursul urmăririi penale, există sporadic şi elemente de contradictorialitate (în momentul prezentării materialului de urmărire penală şi în procedura prelungirii arestării inculpatului de către instanţă).

Caracterul preponderent al formei scrise .

Această trăsătură este conferită urmăririi penale pe de o parte de faptul că au relevanţă juridică în faţa instanţei numai actele cuprinse în dosar sub formă scrisă, iar pe de altă parte, părţile nu pot acţiona decât în scris, prin cereri şi memorii.

5. **DISPOZIŢII GENERALE PRIVIND URMĂRIREA PENALĂ**
(201 – 205)

Potrivit art. 201, *urmărirea penală se efectuează de către procurori şi de către organele de cercetare penală.*

Ministerul Public

Atribuţiile procurorului sunt stabilite prin dispoziţiile art.131 din **Constituţia României** şi art. 63 şi art. 67 din **Legea 304/2004** privind organizarea judiciară, consacrate Ministerului Public.

Ministerul Public îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete. În cadrul parchetului din care face parte, fiecare procuror exercită atribuţiile Ministerului Public **în limitele competenţei conferite de lege.**

Acţionând în sfera activităţii judiciare, Ministerul Public nu este parte în proces, ci o componentă a autorităţii judecătoreşti, deoarece nu exercită drepturi subiective, ci atribuţii. Ministerul Public este titularul exerciţiului acţiunii penale, având ca suport al prerogativelor sale **reprezentarea intereselor generale ale societăţii şi apărarea drepturilor tuturor persoanelor** implicate în proces, inclusiv ale învinuitului sau inculpatului.

Din examinarea reglementărilor mai sus amintite rezultă că procurorul are ca principale atribuţii: efectuarea urmăririi penale în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, conducerea şi supravegherea activităţii de cercetare penală a poliţiei judiciare în condiţiile legii, conducerea şi controlul activităţii altor organe de cercetare penală, sesizarea instanţelor de judecată pentru judecarea cauzelor penale ş.a.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie este structura centrală a Ministerului Public. Potrivit art. 1 din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcţia Naţională Anticorupţie, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie funcţionează Direcţia Naţională Anticorupţie, care îşi exercită atribuţiile prin procurori specializaţi în comabaterea corupţiei, iar potrivit art. 1 din Legea nr. 508/2004 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea în cadrul Ministerului Public a Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie funcţionează D.I.I.C.O.T., ca structură specializată în combaterea infracţiunilor de criminalitate organizată şi terorism.

<u>Organele de cercetare penală</u> sunt cele arătate în art. 207(**organele de cercetare ale poliţiei judiciare**) şi în art. 208 C.proc.pen.(**organele de cercetare speciale).**

Organele de cercetare ale poliţiei judiciare sunt organizate şi funcţionează în conformitate cu **Legea nr. 364/2004** privind organizarea şi funcţionarea poliţiei judiciare, în cadrul structurilor specializate ale Ministerului Administraţiei şi Internelor.

Potrivit art. 2 din lege, ofiţerii şi agenţii de poliţie specializaţi în efectuarea activităţilor de constatare a infracţiunilor, de strângere a datelor în vederea începerii urmăririi penale şi de cercetare penală au calitatea de organe de cercetare ale poliţei judiciare.

Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2002 prevede o procedură diferită în legătură cu desemnarea şi funcţionarea lucrătorilor de poliţie judiciară. Astfel, potrivit art. 10, în cadrul Direcţiei Naţionale Anticorupţie îşi desfăşoară activitatea ofiţeri şi agenţi de poliţie judiciară, detaşaţi pe o perioadă de 6 ani, cu posibilitatea prelungirii detaşării.

Ofiţerii şi agenţii de poliţie judiciară funcţionează şi în cadrul structurilor Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism **(art. 27 din Legea nr. 508/2004)**.

În desfăşurarea urmăririi penale, organul de urmărire dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale prin **ordonanţă**, acolo unde legea prevede aceasta, iar în celelalte cazuri prin **rezoluţie** motivată.

În acest sens, în **art. 203 alin.(2)**, se arată că ordonanţa trebuie să fie motivată şi să cuprindă întotdeauna:

- *data şi locul întocmirii;*
- *numele, prenumele şi calitatea celui care o întocmeşte;*
- *cauza la care se referă;*
- *obiectul actului sau măsurii procesuale;*
- *temeiul legal al acestuia;*
- *semnătura celui care a întocmit-o.*

Rezoluţia este un înscris procedural de mai mică complexitate prin care se rezolvă probleme care nu vizează drepturi ale părţilor din proces, situaţiile în care organele de urmărire penală dispun prin rezoluţie fiind elocvente în acest sens :

- începerea urmăririi penale (art. 228 alin. 1);
- neînceperea urmăririi penale (art. 228 alin. 6);
- încetarea urmăririi penale şi scoaterea de sub urmărire penală dacă acţiunea penală nu a fost pusă în mişcare (art. 243 şi art. 249 alin. 2);
- comisia rogatorie (art. 133 alin. 1) etc.

Păstrarea unor acte de urmărire penală

Dispoziţiile **art. 205 C.proc.pen** se referă la cazurile speciale de păstrare a unor acte de urmărire penală la procuror sau la organul de cercetare penală.

În cursul urmăririi penale, valabilitatea efectuării unui act de urmărire penală sau a luării unei măsuri procesuale este condiţionată uneori de obţinerea unei aprobări. În legătură cu aceasta, normele legale folosesc o terminologie diferenţiată: încuviinţare, autorizare, confirmare etc.

Încuviinţarea şi **autorizarea** sunt anterioare efectuării actului.

Confirmarea este o ratificare a unui act, deci posterioară efectuării actului. Actul este valabil şi produce efecte juridice după confirmare.

Alineatele 2 şi 3 ale aceluiaşi articol, au fost introduse prin Legea 356/2006, reglementările având drept scop *creşterea operativităţii urmăririi penale*, desfăşurarea acesteia fiind întreruptă pe perioadele în care dosarul de urmărire penală, aflat în curs de cercetare, se găseşte la instanţă, în vederea soluţionării propunerilor formulate de procuror, de părţi ori de alte persoane.

CURS II

II. Competenţa organelor de urmărire penală

1. Competenţa organelor de cercetare ale poliţiei

2. Competenţa organelor de cercetare penală speciale

3. Competenţa procurorului în efectuarea urmăririi penale

4. Unele dispoziţii privind competenţa în efectuarea urmăririi penale

5. Acte încheiate de către unele organe din afara structurilor judiciare

6. Felurile competenţei:

- *competenţa funcţională*
- *competenţa materială*
- *competenţa teritorială*
- *competenţa personală*

7. Prorogarea de competenţă:

- *conexitatea şi indivizibilitatea*
- *disjungerea*

8. Declinarea şi conflictele de competenţă

II. COMPETENŢA ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ
(art. 206 – 215)

Competenţa reprezintă criteriul în raport cu care se delimitează sfera atribuţiilor pe care le are de îndeplinit, potrivit legii, fiecare categorie de organe judiciare în cadrul procesului penal.

Sediul materiei : titlul II, capitolul I, art. 25 – 45 C.p.p.

Potrivit art. 201, urmărirea penală se efectuează de către procurori şi de către organele de cercetare penală.

Organele de cercetare penală sunt:

a) *organele de cercetare ale poliţiei judiciare;*
b) *organele de cercetare speciale.*

1. Competenţa organelor de cercetare penală ale poliţiei judiciare.

Între organele de cercetare penală, organele de cercetare ale poliţiei judiciare ocupă un loc deosebit deoarece au o competenţă foarte largă, putând să efectueze cercetarea pentru orice infracţiune care nu este dată în mod obligatoriu în competenţa altor organe de cercetare.

Subliniem faptul că în privinţa cercetării penale nu funcţionează criteriile de repartizare a cauzelor penale unor organe de un anumit grad ierarhic, aşa cum prevede legea în cazul instanţelor de judecată. De aceea, în literatura de specialitate se arată pe bună dreptate că organele de cercetare ale poliţiei judiciare au *competenţă materială generală.*

În ceea ce priveşte competenţa teritorială organele de cercetare ale poliţiei judiciare instrumentează cauzele penale care le revin potrivit regulilor stabilite de lege – respectiv dispoziţiile art. 30 C.p.

Competenţa organelor de cercetare penală ale poliţiei judiciare este limitată de prevederile art. 208 alin. 1 lit. a - c C.proc. pen., care stabilesc *competenţa exclusivă a organelor de cercetare speciale*, şi de prevederile art. 209 alin. 3 C.proc. pen., care stabilesc *competenţa procurorului de a efectua în mod obligatoriu urmărirea penală în anumite cauze.*

2. Competenţa organelor de cercetare penală speciale.

În anumite cazuri, dată fiind natura infracţiunilor săvârşite, precum şi uneori, având în vedere calitatea făptuitorului, legiuitorul a prevăzut expres că urmărirea penală se efectuează de organe de cercetare speciale (art. 208 C.p.p.).

Exemplu: Potrivit art. 208 alin. 1 lit. a), ofiţerii anume desemnaţi de către comandanţii unităţilor militare corp aparte şi similare pot efectua cercetarea penală în cauzele privind infracţiuni săvârşite în unitate de către militarii din subordine.

3. Competenţa procurorului în efectuarea urmăririi penale.

Competenţa materială şi după calitatea persoanei

Din conţinutul prevederilor art. 209 C.proc.pen. rezultă că procurorul este în principal organ de supraveghere a cercetărilor penale, şi numai în anumite cazuri strict delimitate de art. 209 alin. 3 şi alte legi speciale, are calitatea de **organ de urmărire penală**.

Astfel, potrivit **art. 209 alin. 3**, urmărirea penală se efectuează obligatoriu de către procuror în cazul unor infracţiuni îndreptate împotriva persoanei, în cazul unor infracţiuni contra patrimoniului, în cazul infracţiunilor contra siguranţei statului, infracţiuni contra autorităţii, infracţiuni care aduc atingere unor activităţi de interes public sau altor activităţi reglementate de lege, infracţiuni la regimul stabilit pentru anumite activităţi economice, infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială, infracţiuni contra păcii şi omenirii, contra protecţiei muncii, precum şi în cazul altor infracţiuni date prin lege în competenţa sa.

Potrivit art. 3 din O.U.G. nr. 43/2002, Direcţia Naţională Anticorupţie are ca atribuţii efectuarea urmăririi penale pentru infracţiunile prevăzute de art. 6 - 18/5 din Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie, care potrivit art. 13, sunt de competenţa Direcţiei Naţionale Anticorupţie.

Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism are ca atribuţii efectuarea urmăririi penale în cazul infracţiunilor prevăzute de art. 12 din Legea nr. 508/2004.

Urmărirea penală se efectuează de procuror şi în cazul infracţiunilor săvârşite de poliţişti care au calitatea de organe de cercetare penală ale poliţiei judiciare – art. 27 din Legea nr. 218/2002 privind organizarea şi funcţionarea Poliţiei Române.

În cuprinsul dispoziţiilor art. 209 alin. 4 se precizează că este competent să efectueze urmărirea penală şi să exercite supravegherea asupra activităţii de cercetare penală, procurorul de la parchetul corespunzător instanţei la care se judecă în primă instanţă, cauza.

În lumina dispoziţiei legale amintite, procurorul din cadrul parchetului de pe lângă judecătorie este competent să efectueze urmărirea penală în cauzele ce se judecă în primă instanţă la judecătorie, procurorul din cadrul parchetului de pe lângă tribunal este competent să efectueze urmărirea penală în cauzele ce sunt de competenţa tribunalului ş.a.m.d.

Când legea prevede că urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procuror, nu trebuie înţeles că urmărirea penală trebuie efectuată în întregime de către procuror, existând posibilitatea ca, în asemenea cauze, organele poliţiei judiciare să efectueze anumite acte dispuse prin **ordonanţă** de către procuror.(art. 217 alin. 4).

În virtutea principiului controlului ierarhic, consacrat în art. 132 din Constituţia României, procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot efectua urmărirea penală în cauzele urmărite ori supravegheate de procurorii parchetelor ierarhic inferioare, preluate în condiţiile prevăzute de art. 209 alin. 4/1 C.proc.pen., text introdus prin O.U.G. nr. 60/2006; în ipoteza prevăzută la litera d), preluarea se face cu acordul procurorului care efectuează ori supraveghează urmărirea penală.

Condiţii privind realizarea urmăririi penale de către procuror

Urmărirea penală efectuată de procuror se realizează în principiu în aceleaşi condiţii ca şi activitatea de cercetare penală desfăşurată de organele de cercetare penală. Procurorul poate efectua orice act şi lua orice măsură care este de atributul organului de cercetare penală.

Având în vedere că unele acte de urmărire penală efectuate de procuror sunr acte de dispoziţie, există şi diferenţieri, între care cea mai importantă se referă la posibilitatea procurorului de a îndeplini direct activităţile de urmărire penală pentru care organul de cercetare penală nu are decât abilitatea de a face propuneri.

La rândul lor, o serie de acte ale procurorului, sunt supuse unor verificări din partea organului ierarhic superior (de exemplu, verificarea rechizitoriului potrivit art. 264 alin. 3 Cproc.pen.), ori confirmării din

partea instanţei (de exemplu, confirmarea ordonanţei prin care procurorul dispune cu titlu provizoriu interceptarea şi înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor potrivit art. 91/2 alin. 2, text modificat prin Legea nr. 356/2006).

Potrivit art. 209 alin. 4/2 C.proc.pen., text introdus prin O.U.G.nr. 60/2006, în cauzele preluate, procurorul ierarhic superior poate infirma actele şi măsurile procurorului ierarhic inferior, dacă sunt contrare legii.

Competenţa teritorială

În ceea ce priveşte competenţa teritorială a organelor de urmărire penală, se aplică, aşa cum am arătat, după caz, regulile privitoare la infracţiunile săvârşite în ţară (**art. 45 cu referire la art. 30 C.proc pen**), sau cele privitoare la infracţiunile săvârşite în străinătate (**art. 45 cu referire la art. 31 C.proc.pen).**

4. Unele dispoziţii privind competenţa în efectuarea urmăririi penale .

a) Verificarea competenţei (art. 210)

Obligaţia de verificare a competenţei, este prima sarcină a organului de urmărire penală , după ce a fost sesizat potrivit art. 221 C.proc.pen.

Obligaţia de verificare a competenţei, cade atât în sarcina organului de cercetare penală, cât şi în sarcina procurorului.

b) Extinderea competenţei teritoriale (art. 211)

În cazul în care anumite acte de cercetare penală trebuie să fie efectuate în afara razei teritoriale în care se face cercetarea, organul de cercetare penală poate să le efectueze el însuşi sau să dispună efectuarea lor prin **comisie rogatorie** ori **delegare.**

În cazul în care organul de cercetare penală înţelege să procedeze el însuşi la efectuarea actelor, înştiinţează în prealabil despre aceasta organul corespunzător din raza teritorială în care va efectua aceste acte.

În cuprinsul aceleiaşi localităţi, pentru a spori operativitatea urmăririi penale, organul de cercetare efectuează toate actele de cercetare chiar dacă unele dintre acestea trebuie îndeplinite în afara razei teritoriale,

cu condiţia ca, în prealabil, să înştiinţeze despre aceasta organul corespunzător din raza teritorială în care va efectua aceste acte.

5. Acte încheiate de către unele organe din afara structurilor judiciare

a) Consideraţii preliminare .

Alături de organele judiciare, uneori, la descoperirea şi constatarea infracţiunilor pot participa anumite organe din afara aparatului judiciar.

b) Actele încheiate de organele de constatare.

Sunt organe de constatare, potrivit art. 214:

- *organele inspecţiilor de stat precum şi alte organe de stat;*
- *organele unităţilor prevăzute în art.145 din C.p.;*
- *organele de control şi cele de conducere ale administraţiei publice.*
- *ofiţerii şi subofiţerii din cadrul Jandarmeriei Române.*

c) Actele încheiate de comandanţii de nave şi aeronave şi de agentul de poliţie de frontieră :

Având în vedere faptul că pe navele şi pe aeronavele aflate în afara porturilor sau aeroporturilor pot fi comise infracţiuni a căror constatare nu o pot face organele de urmărire penală, datorită locului unde se găsesc navele sau aeronavele, legea conferă comandanţilor de nave sau aeronave competenţa de a constata infracţiunile săvârşite în condiţiile respective.

De asemenea, agenţii de poliţie de frontieră pot încheia acte de constatare pentru infracţiunile de frontieră.

Ca şi în cazul organelor de constatare prevăzute de art. 214, legea le recunoaşte **proceselor verbale** întocmite de organele prevăzute în art. 215 statutul de **mijloace de probă.**

Un aspect ce trebuie subliniat, este faptul că, procurorul atât în ceea ce priveşte efectuarea urmăririi penale cât şi în cadrul supravegherii pe care o exercită în activitatea de cercetare penală aplică dispoziţiile privind competenţa în materie penală (titlul II Cap.I – partea generală C.p.; art.25 – 45 C.p.p.).

Având în vedere faptul că, în activitatea desfăşurată de grefierii din cadrul parchetului cunoaşterea reglementărilor privind competenţa este deosebit de importantă, vom face referire în cele ce urmează la dispoziţiile generale ale acestei instituţii.

Aşa cum am arătat la începutul acestui capitol, competenţa reprezintă sfera atribuţiilor pe care le are de îndeplinit potrivit legii, fiecare categorie de organe judiciare în cadrul procesului penal.

6. Felurile competenţei.

a) Competenţa funcţională

Competenţa funcţională conturează categoriile de activităţi pe care le poate desfăşura un anumit organ în cadrul competenţei sale generale.

Competenţa funcţională a fiecărui organ judiciar este precizată de legiuitor odată cu reglementarea competenţei materiale şi a celei după calitatea persoanei.

b) Competenţa materială

Prin competenţa materială înţelegem criteriul cu ajutorul căruia se stabileşte care dintre organele judiciare de grade diferite pot instrumenta anumite categorii de cauze penale.

Această competenţă funcţionează pe linie verticală.

Reglementarea legală a competenţei materiale se face fie prin precizarea categoriilor de infracţiuni ce cad în competenţa de soluţionare a unui organ judiciar, fie prin enumerarea propriu-zisă a infracţiunilor.

Competenţa materială este reglementată în **art. 25 – 29 C.p.p.**

Dintre instanţele judecătoreşti, se poate spune că judecătoria are o competenţă materială generală, căci, ea judecă în primă instanţă toate

infracţiunile, cu excepţia celor date prin lege în competenţa altor instanţe. Cu alte cuvinte, în măsura în care o infracţiune nu este prevăzută de lege ca fiind în competenţa materială a altei instanţe, ea va fi judecată în primă instanţă de judecătorie.

Nerespectarea dispoziţiilor legale privind competenţa materială se sancţionează cu nulitatea absolută în condiţiile art.197 alin. 2 C.p.p.

Excepţia necompetenţei materiale poate fi invocată în tot cursul procesului penal până la pronunţarea hotărârii definitive, de către părţi, procuror sau de instanţă din oficiu.

c) Competenţa teritorială

Competenţa teritorială este criteriul cu ajutorul căruia se determină care dintre organele judiciare de <u>acelaşi grad</u> este competent să soluţioneze o anumită cauză penală.

Aşa cum competenţa materială funcţionează în plan vertical, competenţa teritorială funcţionează în plan <u>orizontal</u>, căci, ea diferenţiază, din punct de vedere teritorial, organele judiciare cu aceeaşi competenţă materială.

Competenţa teritorială se stabileşte diferit, după cum infracţiunea a fost comisă în ţară sau în străinătate.

Pentru infracţiuni săvârşite în ţară :

Competenţa teritorială a organului judiciar este determinată de :

1. locul săvârşirii infracţiunii;
2. locul unde a fost prins făptuitorul;
3. locul unde locuieşte făptuitorul;
4. locul unde locuieşte persoana vătămată;

Într-o asemenea situaţie, organul sesizat, va fi competent teritorial să soluţioneze cauza. Când nici unul dintre aceste locuri nu este cunoscut, competenţa va aparţine organului judiciar mai întâi sesizat.

Este posibil însă ca, aceeaşi cauză, să fie sesizată mai multor organe judiciare.

În acest caz, competenţa se stabileşte după cum avem de-a face cu o sesizare simultană sau succesivă a două sau mai multor organe judiciare cu soluţionarea aceleiaşi cauze penale.

Dacă este vorba despre o sesizare **simultană**, determinarea competenţei teritoriale se face potrivit ordinii susmenţionate pe care

legiuitorul a stabilit-o în art. 30 C.p.p. fiind vorba despre o **preferinţă legală** (art. 45 alin. 2).
Dacă este vorba despre o sesizare **succesivă**, competenţa aparţine organului judiciar mai întâi sesizat, fiind vorba în acest caz de o **preferinţă cronologică**.

Potrivit **art. 30** alin. 2, judecarea cauzei revine aceleia dintre instanţele competente conform art. 30 alin. 1 în a cărei rază teritorială s-a efectuat urmărirea penală.

În art. 30 alin. 3, se arată că, în cazul în care urmărirea penală se efectuează de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, parchetul de pe lângă curţile de apel ori de pe lângă tribunale, procurorul, prin rechizitoriu, stabileşte căreia dintre instanţele prevăzute în alin.1 îi revine competenţa de a judeca, ţinând seama că, în raport cu împrejurările cauzei, să fie asigurată buna desfăşurare a procesului penal.

Facem trimitere la **art. 209 alin. 4/1** din C.p.p. în care se precizează:

"Procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competenţa parchetelor ierarhic inferioare, prin dispoziţia conducătorului parchetului ierarhic superior, când:

- imparţialitatea procurorilor ar putea fi ştirbită datorită împrejurărilor cauzei, duşmăniilor locale sau calităţii părţilor;
- una dintre părţi are o rudă sau un afin până la gradul patru inclusiv printre procurorii ori grefierii parchetului sau judecătorii, asistenţii judiciari ori grefierii instanţei;
- există pericolul de tulburare a ordinii publice;
- urmărirea penală este împiedicată sau îngreunată datorită complexităţii cauzei ori altor împrejurări obiective, cu acordul procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Pentru infracţiunile săvârşite în **străinătate** competenţa teritorială se stabileşte în condiţiile art. **31 C.p.p.**

Nerespectarea dispoziţiilor legale privind competenţa teritorială se sancţionează cu nulitatea relativă.

Excepţia necompetenţei teritoriale poate fi ridicată numai în faţa primei instanţe, până la citirea actului de sesizare de către părţi, procuror sau de instanţă din oficiu.

Prin Legea nr. 356/2006, art. 1 pct. 222, a fost introdus Capitolul 1/1 cuprinzând art. 479/1- 479/15 intitulat "**Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice".**

Competenţa teritorială a persoanei juridice este reglementată prin dispoziţiile **art. 479/3**, în care se precizează că este determinată de :

a) locul unde a fost săvârşită infracţiunea;
b) locul unde se află sediul persoanei juridice;
c) locul unde locuieşte persoana vătămată sau unde aceasta îşi are sediul.

d) Competenţa personală

Competenţa personală reprezintă criteriul legal potrivit căruia unele organe judiciare soluţionează anumite cauze penale în raport cu anumite calităţi pe care le au făptuitorii.

În privinţa competenţei personale interesează numai calitatea făptuitorului, calitatea celorlalte părţi neavând nici o relevanţă pe acest plan.

Dobândirea calităţii după acest moment nu determină o competenţă personală a organului judiciar, cu excepţia situaţiei în care făptuitorul dobândeşte una dintre calităţile prevăzute de art. 29 pct. 1 C.p.p. (de exemplu : deputat, senator) care atrag competenţa personală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

În ce priveşte pierderea calităţii după momentul săvârşirii infracţiunii, aceasta nu va influenţa competenţa personală care va rămâne dobândită, însă numai dacă fapta are legătură cu atribuţiile de serviciu ale făptuitorului sau dacă s-a pronunţat deja o hotărâre în primă instanţă (art. 40 alin. 1).

Nerespectarea dispoziţiilor legale privind competenţa după calitatea persoanei se sancţionează cu nulitatea absolută, în condiţiile art. 197 alin. 2 C.p.p.

7. Prorogarea de competenţă .

Prorogarea de competenţă constă în prelungirea, extinderea competenţei normale a organelor judiciare asupra unor cauze care, în mod normal, revin altor organe judiciare.

Prorogarea de competenţă operează întotdeauna în favoarea organelor judiciare superioare în grad.

Cazuri de prorogare de competenţă.

a) Conexitatea şi indivizibilitatea .

Conexitatea se înfăţişează ca o legătură între două sau mai multe infracţiuni, legătură care impune reunirea cauzelor penale ce privesc acele infracţiuni, în vederea unei mai bune soluţionări a lor.

Există **conexitate** când :

- două sau mai multe infracţiuni sunt săvârşite prin acte diferite în **acelaşi timp şi în acelaşi loc;**
- două sau mai multe infracţiuni sunt săvârşite în timp ori în loc diferit dar după o **înţelegere prealabilă între infractori;**
- o infracţiune este săvârşită pentru a **pregăti, înlesni sau a ascunde** comiterea unei alte infracţiuni, ori pentru a **inlesni sau a asigura sustragerea** de la răspundere penală a făptuitorului altei infracţiuni;
- între două sau mai multe infracţiuni există o anumită legătură şi reunirea cauzelor se impune pentru **o bună înfăptuire a justiţiei;**

Indivizibilitatea presupune o legătură între anumite fapte, mult mai puternică decât în cazul conexităţii, fapte care sunt cimentate în mod obiectiv într-o unitate indiviză.

Există indivizibilitate când :

- la săvârşirea unei infracţiuni au participat mai multe persoane;
- două sau mai multe infracţiuni au fost săvârşite prin acelaşi act;
- două sau mai multe acte materiale (fapte) alcătuiesc o singură infracţiune.

b) Disjungerea

Reprezintă operaţiunea inversă, prin care cauzele reunite se despart. În urma disjungerii, se ajunge în situaţia în care judecarea unora dintre infracţiuni sau infractori se va face separat.

8. Declinarea de competenţă

Reprezintă instituţia prin care organul judiciar care constată că este necompetent să soluţioneze o anumită cauză penală o trimite organului competent.

9. Conflictele de competenţă

Conflictele de competenţă desemnează situaţiile în care două sau mai multe organe judiciare îşi revendică în acelaşi timp **(conflict pozitiv)** sau, dimpotrivă, îşi declină reciproc **(conflict negativ)** competenţa de a soluţiona o anumită cauză penală.

Conflictele de competenţă pot apărea numai între organe judiciare cu aceeaşi competenţă funcţională (de exemplu : nu pot apărea între o instanţă şi un organ de urmărire penală).

Declinarea de competenţă se dispune prin **ordonanţă** (art. 45 pct.1^2).

CURS III

III. *Supravegherea exercitată de procuror în activitatea de urmărire penală*

***1**. Obiectul supravegherii*

IV. *Sesizarea organelor de urmărire penală*

- *plângerea*
- *denunţul*
- *sesizarea din oficiu*
- *modurile speciale de sesizare a organelor de urmărire penală*

Plângerea prealabilă

III. SUPRAVEGHEREA EXERCITATĂ DE PROCUROR ÎN ACTIVITATEA DE URMĂRIRE PENALĂ (art. 216 – 220)

1. **Obiectul supravegherii**

Cadrul legal al supravegherii urmăririi penale de către procuror este fixat prin dispoziţiile **art. 216 – 220** şi prin dispoziţiile **art. 63 alin. 1 lit. b din Legea nr. 304/2004** privind organizarea judiciară, republicată.

Supravegherea actelor de cercetare penală reprezintă **principala activitate a procurorului**, având în vedere că, potrivit legii, în majoritatea cazurilor referitoare la săvârşirea unor infracţiuni, competenţa efectuării urmăririi penale aparţine organului de cercetare.

Obiectul supravegherii are un conţinut complex, care înglobează numeroase forme de manifestare şi mijloace de realizare.

Dispoziţia din **art. 216 alin. 1 C.proc.pen**., fiind în relaţie de corespondenţă cu dispoziţiile art.1 din acelaşi cod, înscrie pentru procuror **obligaţia de a asigura**, ca organ de supraveghere, **realizarea scopului procesului penal.** De aici rezultă, aşa cum s-a arătat în literatura de specialitate, că procurorul, ca organ de supraveghere, are îndatorirea să vegheze ca cercetarea penală să fie efectuată cu celeritate, în mod complet şi cu respectarea dispoziţiilor legii.

Procurorul are numeroase **responsabilităţi**, în privinţa propunerilor de luare a măsurii arestării preventive, de prelungire a duratei arestării preventive etc. De asemenea, în conformitate cu art. 160 C.proc.pen., procurorul are o serie de **îndatoriri** în privinţa asigurării respectării drepturilor proprii şi a regimului special de detenţie preventivă în cazul minorilor reţinuţi sau arestaţi preventiv.

În vederea realizării sarcinilor mai sus arătate, **art. 216 alin. 3** conferă procurorului **atribuţii de natură decizională.** Luarea de măsuri şi dispoziţiile date de procuror trebuie să se facă în scris şi motivat, pentru a se asigura aducerea lor la îndeplinire.

Prevederile **art. 217** C.proc.pen., se referă la unele modalităţi de exercitare a supravegherii – dirijarea cauzei de la un organ la altul în cadrul circumscripţiei judiciare în care procurorul exercită supravegherea.

Dispoziţiile înscrise în **alin. 2** al aceluiaşi articol, permit procurorului care exercită supravegherea să dispună preluarea unei cauze

de către un organ de cercetare penală ierarhic superior de la un organ de cercetare penală ierarhic inferior.

Modalităţile de exercitare a supravegherii prevăzute de lege sunt multiple, în **art. 218 C.proc.pen.** fiind prevăzute şi alte aspecte semnificative.

Dispoziţia din alin. 1 al art. 218 reia într-o formulare mai cuprinzătoare norma înscrisă în art. 130 alin. 3 din Constituţia României, subliniind că supravegherea actelor de urmărire penală de către procuror se materializează în primul rând în conducerea şi controlul nemijlocit al activităţii de cercetare penală a poliţiei judiciare şi a altor organe judiciare. Organele care sunt conduse şi controlate nemijlocit de procuror se află faţă de acesta într-o **relaţie de subordonare**.

Pentru ca procurorul să-şi poată exercita atribuţiile de conducere şi control al actelor de cercetare penală, **art. 218 alin. 2 C.proc.pen**. obligă organele de cercetare penală să-l încunoştiinţeze, de îndată, despre infracţiunile de care au luat cunoştinţă în conformitate cu art. 221 C.proc.pen. Această îndatorire se menţine şi în situaţia în care organul de cercetare penală este sesizat şi în alt mod.

După ce a fost încunoştiinţat, procurorul are la îndemână potrivit art. **218 alin. 3 C.proc.pen**., următoarele **mijloace de exercitare a supravegherii**:

- poate să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau să-l efectueze personal;
- poate să ceară spre verificare orice dosar de la organul de cercetare penală.

Pentru realizarea unei supravegheri eficiente, **art. 219 alin. 1 C.proc.pen.** conferă procurorului, din perspectiva calităţii de conducător al urmăririi penale, **dreptul de a da dispoziţii cu privire la efectuarea oricărui act de cercetare penală**.Un corolar al acestei teze îl constituie sublinierea din textul legii în sensul că, în cazul organelor de cercetare penală ale poliţiei judiciare, organele ierarhic superioare ale acestora nu pot da îndrumări sau dispoziţii privind cercetarea penală, procurorul fiind singurul competent să o facă. Nu trebuie să înţelegem prin asta lipsa totală a independenţei de acţiune a organelor de cercetare penală. În virtutea rolului activ, **organul de cercetare penală este îndreptăţit să manifeste iniţiativă şi să îndeplinească toate activităţile considerate necesare**, fără a aştepta dispoziţiile procurorului, pentru fiecare caz în parte.

Potrivit **art. 220 C.proc.pen**., când procurorul constată că un act sau o măsură procesuală a organului de urmărire penală nu este dată cu respectarea dispoziţiilor legale, o infirmă prin **ordonanţă**; infirmarea, constituie o **sancţiune de drept procesual penal.**

Pentru a fi înţelese şi aplicate corect prevederile art. 220 C.proc.pen., acestea trebuie puse în corelaţie cu prevederile art. 197 din acelaşi cod. Actele sau măsurile procesuale vor fi infirmate numai în măsura în care se constată că **au produs o vătămare**, iar **nelegalitatea nu poate fi înlăturată decât prin anularea acestora.**

IV. SESIZAREA ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ (art. 221 – 228)

1. Plângerea

Reglementarea privitoare la actul proceduaral al plângerii ca mod de sesizare a organului de urmărire penală se referă, în esenţă la persoanele care pot face plângere, forma în care se face şi conţinutul acesteia.

Potrivit art. 222, **plângerea este încunoştinţarea făcută de către o persoană fizică sau juridică căreia i s-a cauzat o vătămare prin infracţiune.**

Plângerea, ca mod de sesizare a organelor de urmărire penală, nu poate fi confundată cu plângerea prealabilă.

Pentru ca plângerea să fie considerată un mijloc legal de sesizare a organelor de urmărire penală, ea trebuie să cuprindă : **numele, prenumele, calitatea şi domiciliul petiţionarului, descrierea faptei care formează obiectul plângerii, indicarea făptuitorului, dacă este cunoscut, şi a mijloacelor de probă.**

Atunci când plângerea îmbracă forma scrisă, ea trebuie să conţină şi **semnătura petiţionarului**. În lipsa semnăturii, petiţionarul poate fi chemat să completeze sesizarea.

Din lectura textului de lege, nu rezultă că plângerea trebuie să cuprindă, pe lângă elementele arătate, şi indicarea încadrării juridice faptei.

Plângerea se poate face personal sau prin mandatar. Mandatul trebuie să fie special iar procura rămâne ataşată plângerii.

Plângerea făcută oral se consemnează într-un **proces verbal** de către organul care o primeşte.

Plângerea se poate face şi de către unul dintre soţi pentru celălalt soţ sau de către copilul major pentru părinţi.

Persoana vătămată poate însă să declare că nu-şi însuşeşte plângerea.

Pentru persoana lipsită de capacitate de exerciţiu, plângerea se face de către reprezentantul său legal. Persoana cu capacitate de exerciţiu restrânsă poate face plângerea cu încuviinţarea persoanelor prevăzute de legea civilă.

Plângerea greşit îndreptată la organul de urmărire penală sau la instanţa de judecată se trimite organului competent.

2. **Denunţul**

Potrivit art. 223, **denunţul este încunoştinţarea făcută de către o persoană fizică sau juridică despre săvârşirea unei infracţiuni.** Spre deosebire de plângere, poate fi făcut de orice persoană care a luat cunoştinţă de săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală.

În anumite cazuri, denunţul devine o obligaţie a acelora care au luat cunoştinţă despre săvârşirea unor infracţiuni. Astfel, potrivit art. 262 din C.p., omisiunea de a denunţa de îndată săvârşirea vreuneia dintre infracţiunile prev. de art. 174, 175, 176, 211, 212, 215/1, 217 alin. 2- 4, 218 alin.1 şi art. 276 alin. 3 din C.p., se pedepseşte cu închisoarea.

De asemenea, constituie infracţiune, potrivit art. 263 din C.p., fapta funcţionarului public care luând cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni în legătură cu serviciul în cadrul căruia îşi îndeplineşte sarcinile, omite sesizarea de îndată a procurorului sau a organului de urmărire penală.

În cazurile în care denunţătorul nu-şi dezvăluie identitatea, sesizarea sa nu are valoarea unui denunţ, ea constituind o anumită formă de realizare a sesizării din oficiu.

Potrivit art. 223 alin. 2, denunţul trebuie să cuprindă aceleaşi date ca şi plângerea.

Denunţul scris trebuie să fie semnat de denunţător, iar în cazul denunţului oral acesta se consemnează într-un **proces verbal** de către organul în faţa căruia a fost făcut.

3. **Sesizarea din oficiu**

În toate situaţiile în care organele de urmărire penală **constată în mod direct săvârşirea unor infracţiuni sau află despre aceasta prin intermediul mijloacelor de informare în masă , se sesizează din oficiu.**

Organele de urmărire penală nu se pot sesiza din oficiu când, deşi au luat cunoştinţă despre săvârşirea unei infracţiuni, este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate sau o altă sesizare specială prevăzută anume de lege.

4. **Modurile speciale de sesizare a organelor de urmărire penală**

De la regula obligativităţii procesului penal legea a prevăzut unele **derogări,** potrivit cărora, declanşarea procesului penal precum şi punerea în mişcare a acţiunii penale pot avea loc numai ca urmare a unei anume sesizări prevăzute de lege.

Potrivit **art. 221 alin. 2**, când, potrivit legii, punerea în mişcare a acţiunii penale se face numai la plângerea prealabilă ori la sesizarea sau cu autorizarea organului prevăzut de lege, urmărirea penală nu poate începe în lipsa acestora.

De asemenea, urmărirea penală nu poate începe fără exprimarea dorinţei guvernului străin, în cazul infracţiunii contra reprezentantului unui stat străin.

Când prin săvârşirea unei infracţiuni s-a produs o pagubă uneia din unităţile la care se referă art. 145 din Codul Penal, unitatea păgubită este obligată să sesizeze de îndată organul de urmărire penală.

Pentru unele infracţiuni contra siguranţei circulaţiei pe căile ferate, acţiunea penală se pune în mişcare numai la sesizarea organelor competente ale căilor ferate.

Sesizarea trebuie făcută în scris şi semnată de organul competent.

5. Plângerea prealabilă

Consideraţii generale.

Plângerea prealabilă este actul procesual prin care persoana vătămată care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală printr-o infracţiune, îşi exprimă voinţa de a fi tras la răspundere penală făptuitorul

în condiţiile în care legea condiţionează răspunderea penală şi punerea în mişcare sau exercitarea acţiunii penale de acest act.
Din punct de vedere procesual plângerea prealabilă este un act de sesizare pentru a se pune în mişcare acţiunea penală şi nu un act de punere în mişcare a acţiuni penale.

Persoane titulare ale plângerii prealabile.

Dreptul de a introduce plângerea prealabilă are un caracter personal, întrucât doar partea vătămată o poate introduce, sau de un mandatar care are un mandat special.În acest context, nu sunt aplicabile dispoziţiile articolului 222 alin.(4) C.p.p., potrivit cu care plângerea se poate face de unul dintre soţi pentru celălalt sau de copilul major pentru părinţii săi.

Dacă persoana vătămată este lipsită de capacitate de exerciţiu, plângerea se poate face de reprezentantul legal.

Termenul de introducere a plângerii

Pentru a produce efecte juridice, plângerea prealabilă trebuie introdusă la organul competent în termen de **două luni din ziua în care persoana vătămată a ştiut cine este făptuitorul sau de la data când făptuitorul, iniţial necunoscut, a fost identificat ulterior de organul de cercetare penală.**

În cazul minorilor, aceste prevederi se aplică după caz. Dacă persoana vătămată este un minor fără capacitate de exerciţiu, termenul de două luni curge de la data când persoana îndreptăţită a reclama a ştiut cine este făptuitorul. Când persoana vătămată este un minor cu capacitate de exerciţiu restrânsă, întrucât introducerea plângerii prealabile îi revine acestuia, termenul curge din ziua în care minorul a ştiut cine este făptuitorul.

Reglementarea privind termenul de introducere a plângerii prealabile nu este aplicabilă în cazul sesizării din oficiu.

Întrucât termenul de două luni este înscris în Codul de procedură penală, iar legea nu face alte precizări, acest termen se calculează potrivit art. 186 alin. 3 şi 4 şi art 187 C.proc.pen. Nerespectarea termenului prevăzut de art.284 atrage **decăderea din exerciţiul dreptului**.

În literatura de specialitate s-a susţinut că, în cazul în care persoana vătămată sau persoana îndreptăţită a reclama a fost împiedicată de o cauză temeinică să introducă sesizarea în termen, se aplică, pe cale de supliment analogic, dispoziţiile care ţin seama de astfel de împrejurări, având drept consecinţă **introducerea peste termen a plângerii**.

În practica judiciară s-a reţinut că plângerea prealabilă se consideră făcută în termen dacă persoana vătămată a expediat-o prin poştă cu scrisoare recomandată în conformitate cu art. 187. alin. 1 C.proc.pen. Termenul trebuie respectat şi în cazul în care plângerea se face prin mandat.

Termenul de două luni curge de la data comiterii faptei, dacă persoana vătămată a ştiut cine este făptuitorul. Nerespectarea acestui termen procedural atrage decăderea din exerciţiul dreptului şi incidenţa prevederilor art.10 lit. f C.proc.pen.

Plângerea prealabilă introdusă de părinţii minorului având capacitate de exerciţiu restrânsă, neînsuşită de minor în termenul prevăzut de art. 284 C.proc.pen., nu îndeplineşte condiţiile cerute de lege pentru punerea în mişcare a acţiunii penale.

Conţinutul plângerii prealabile.

Plângere prealabilă trebuie să cuprindă descrierea faptei, indicarea autorului ca o condiţie necesară, arătarea mijloacelor de probă dacă sunt cunoscute, indicarea adresei părţilor şi a martorilor, precizarea dacă persoana vătămată se constituie parte civilă, indicarea persoanei responsabile civilmente.

Persoana vătămată nu trebuie să menţioneze în plângere şi încadrarea juridică, această ultimă obligaţie revenind organului de urmărire penală. Plângerea prealabilă trebuie semnată de persoana vătămată. Dacă plângerea a fost făcută prin mandatar, mandatul trebuie să fie special, iar procura se ataşază la plângere.

Organele cărora li se adresează plângerea prealabilă.

Prin modificarea prevederilor art. 279 prin Legea nr. 356/2006, în prezent **plângerea prealabilă se adresează numai organului de urmărire penală.**

Dacă s-a comis o infracţiune flagrantă, care se urmăreşte sau se judecă la plângere prealabilă, organul de urmărire penală este obligat, pentru a stabili identitatea făptuitorului şi pentru a nu se pierde probele, să constate săvârşirea acesteia chiar în lipsa plângerii prealabile.

Se poate întâmpla ca în cursul urmăririi penale, pentru o infracţiune pentru care urmărirea penală se face din oficiu, să se ajungă la schimbarea încadrării juridice într-o infracţiune care se urmăreşte la plângere prealabilă.
În acest caz, organul de cercetare penală sau procurorul cheamă partea vătămată şi o întreabă dacă înţelege să depună plângere.Dacă aceasta depune plângere, organul de urmărire penală continuă urmărirea.În caz contrar, organul de cercetare penală trimite dosarul procurorului în vederea încetării urmăririi penale.

CURS IV

Acte premergătoare urmăririi penale.

V. Desfăşurarea urmăririi penale*.*

Începerea urmăririi penale.

VI. Modalităţi de chemare şi de aducere a unei persoane în faţa organelor judiciare:

- citaţia;

- mandatul de aducere.

VII. Probele şi mijloacele de probă:

1) probele:

- clasificare;

- pertinenţa, concludenţa şi utilitatea probelor;

- sarcina probaţiunii;

- aprecierea probelor.

2) mijloacele de probă:

- declaraţiile părţilor şi ale martorilor;

- înscrisurile şi mijloacele materiale de probă;

- constatările tehnico-ştiinţifice, medico-legale şi expertizele.

- percheziţia.

ACTE PREMERGĂTOARE URMĂRIRII PENALE.

Potrivit art. 224, în vederea începerii urmăririi penale, organul de urmărire penală poate efectua **acte premergătoare**.

Actele premergătoare, au menirea fie de a completa informaţiile pe care organele de urmărire penală le au cu privire la săvârşirea unei infracţiuni, fie numai să verifice aceste informaţii spre a se putea desprinde concluziile corespunzătoare în legătură cu începerea urmăririi penale.

Din modul de redactare a textului rezultă că actele premergătoare sunt **facultative**. Ele nu se efectuează dacă sesizarea conţine date suficiente pentru începerea urmăririi penale. În cazul în care se întreprind, actele premergătoare se limitează la îndeplinirea scopului urmărit. Îndată ce acest scop a fost atins, actele premergătoare nu mai pot fi efectuate în continuare, întrucât se eludează garanţiile procesuale asigurate participanţilor la procesul penal.

Această activitate se desfăşoară după sesizarea organelor de urmărire penală, şi cuprinde orice fel de acte judiciare care se pot întreprinde până la începerea urmăririi penale.

Rezultă că în **cursul efectuării actelor premergătoare nu pot fi luate măsuri preventive, măsuri asiguratorii, măsuri de siguranţă sau dispuse alte activităţi care presupun începerea urmăririi penale – percheziţia domiciliară, reţinerea şi predarea corespondenţei, efectuarea expertizei, etc.**

În conformitate cu art. 224 alin. ultim C.proc.pen., actele premergătoare se consemnează într-un **proces verbal** care poate constitui mijloc de probă.

Aceste acte pot fi efectuate de organele de urmărire penală şi de lucrătorii operativi din Ministerul Administraţiei şi Internelor, precum şi de cei din celelalte organe de stat cu atribuţii în domeniul siguranţei naţionale.

În cazul în care există indicii temeinice şi concrete că s-a săvârşit sau se pregăteşte săvârşirea unei infracţiuni contra siguranţei naţionale, trafic de stupefiante şi de arme, de persoane, acte de terorism, spălare de bani, falsificarea de monede sau a unei infracţiuni prevăzute în Legea nr. 78/2000, pot fi folosiţi în vederea strângerii datelor privind existenţa infracţiunii şi identificarea persoanelor faţă de care există presupunerea că au săvârşit o infracţiune, investigatori sub o altă identitate decât cea reală.

Aceştia pot efectua investigaţii numai cu autorizarea motivată a procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Autorizarea este dată prin **ordonanţă motivată**, pentru o perioadă de cel mult 60 de zile şi poate fi prelungită pentru motive temeinice.

Fiecare prelungire nu poate depăşi 30 de zile, iar durata totală a autorizării, nu poate depăşi un an.

În cererea de autorizare se vor menţiona datele şi indiciile privitoare la faptele şi persoanele faţă de care există presupunerea că au săvârşit o infracţiune, precum şi perioada pentru care se cere autorizarea.

Ordonanţa procurorului, trebuie să cuprindă, pe lângă menţiunile despre care am discutat anterior şi prevăzute în art. 203, următoarele :

- indiciile temeinice care justifică măsura ;
- activităţile pe care le poate desfăşura investigatorul sub acoperire;
- persoanele faţă de care există presupunerea că au săvârşit o infracţiune
- identitatea sub care investigatorul urmează să-şi desfăşoare activitatea;
- perioada;
- alte menţiuni.

V. DESFĂŞURAREA URMĂRIRII PENALE
(art.228 – 238)

1. **Începerea urmăririi penale .**

Începerea urmăririi penale este un moment procesual cu semnificaţii deosebite. Pe de o parte, marchează declanşarea procesului penal, iar pe de altă parte, ea implică drepturi şi obligaţii specifice atât pentru organul de urmărire penală cât şi pentru ceilalţi participanţi la proces.

Pentru începerea urmăririi penale de către procuror sau organul de cercetare penală, art. 228 alin. 1 C.proc.pen. cere să fie îndeplinite anumite condiţii:

existenţa unei sesizări în conformitate cu art. 221 C.proc.pen., cu sau fără acte premergătoare efectuate; din conţinutul actului de sesizare sau al actelor premergătoare, după caz, trebuie să rezulte suficiente date cu privire la săvârşirea unei infracţiuni – **urmărirea penală începe in rem**; dacă din aceleaşi acte rezultă suficiente date şi cu privire la autorul infracţiunii, **urmărirea penală începe in personam**.

inexistenţa vreunuia din cazurile de împiedicare a punerii în mişcare a acţiunii penale prevăzute în art. 10 C.proc.pen., cu excepţia celui de la lit. b/1 – fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracţiuni (realizarea condiţiei presupune raportarea la conţinutul actului de sesizare sau al actelor premergătoare).

Condiţiile sunt **cumulative**, iar odată îndeplinite, organul de urmărire penală sesizat potrivit legii este obligat să înceapă urmărirea penală.

În urma abrogării art. 228 alin. 3 C.proc.pen. prin Legea nr. 356/2006, începerea urmăririi penale se dispune, indiferent de modul de sesizare prin <u>**rezoluţie**</u>.

Legea prevede şi unele **derogări** în privinţa actului prin care se începe urmărirea penală, a organului judiciar care dispune aceasta şi a momentului procesual în care intervine. Din modul de redactare a

prevederilor art. 228 alin. 7 C.proc.pen. rezultă că, în cazul în care se constată că nu a existat sau că a dispărut temeiul soluţiei de neîncepere a urmăririi penale, procurorul, prin acelaşi act, dispune infirmarea rezoluţiei de neâncepere a urmăririi penale, restituirea cauzei organului de cercetare penală şi începerea urmăririi penale. Potrivit art. 220 C.proc.pen., infirmarea se dispune prin **ordonanţă**.

Începerea urmăririi penale se dispune prin **încheiere** atunci când instanţa, în cursul judecăţii, după constatarea infracţiunii de audienţă, prin procesul verbal întocmit de preşedintele completului de judecată, hotărăşte arestarea învinuitului.

Începerea urmăririi penale marchează momentul de pornire a activităţilor care formează obiectul urmăririi penale, dar şi a procesului penal.

După începerea urmăririi penale se naşte cadrul legal de exercitare a drepturilor şi obligaţiilor procesuale recunoscute participanţilor la urmărirea penală.

Potrivit art. 6 C.proc.pen., organul de urmărire penală este obligat să **îl informeze de îndată şi înainte de a-l audia pe învinuit despre fapta pentru care este cercetat**, precum şi **să-i asigure posibilitatea pregătirii şi exercitării apărării**.

De asemenea, organul de urmărire penală este obligat **să asigure folosirea limbii române prin interpret**, dacă persoana cercetată se află în una din situaţiile arătate în art. 8 C.proc.pen.

În procedura privind **tragerea la răspundere penală a persoanei juridice**, reglementare introdusă prin Legea nr. 356/2006, organul de urmărire penală care a dispus începerea urmăririi penale este obligat, în conformitate cu art. 479/7 alin. 1 C.proc.pen., să comunice organului care a autorizat înfiinţarea persoanei juridice, cât şi organului care a înregistrat persoana juridică date despre începerea urmăririi penale.

Comunicarea învinuirii, dacă persoana cercetată nu a aflat în alt mod despre acuzaţiile ce i se aduc, marchează momentul de la care începe să curgă termenul privitor la **durata rezonabilă a procesului penal**.

Având în vedere importanţa începerii urmăririi penale, în raport cu

celelalte acte de urmărire penală şi pentru asigurarea respectării legalităţii, rezoluţia de începere a urmăririi penale va cuprinde data şi ora la care se dispune începerea urmăririi penale şi va fi înregistrată într-un **registru special**.

Dacă urmărirea penală a fost începută de organul de cercetare penală, pentru ca actul să fie valabil, şi să producă efecte juridice, legea prevede ca **rezoluţia să fie supusă confirmării motivate a procurorului care exercită supravegherea cercetărilor penale**, în termen de cel mult 48 ore, care curge de la data începerii urmăririi penale. În acelaşi interval, organul de cercetare este obligat să prezinte procurorului şi dosarul cauzei.

Procesul verbal, ca act de începere a urmăririi penale, este întocmit în unele **situaţii speciale.**

În procedura specială privind unele **infracţiuni flagrante**, organul de urmărire penală sesizat întocmeşte un proces verbal în care consemnează cele constatate cu privire la fapta săvârşită. Anterior abrogării art. 228 alin. 3 C.proc.pen , procesul verbal de sesizare din oficiu constituia şi actul de începere a urmăririi penale. Din modul de redactare în actuala configuraţie rezultă că începerea urmăririi penale se dispune prin rezoluţie, care trebuie supusă confirmării procurorului.

Dispoziţiile care reglementează începerea urmăririi penale prevăd şi posibilitatea **neînceperii urmăririi penale**.

În acest sens, în art. 228 alin. 4 se arată că, în situaţia în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor premergătoare efectuate rezultă vreunul din cazurile de împiedicare a punerii în mişcare a acţiunii penale prevăzute în art. 10 cu excepţia celui de la lit. b^1, organul de urmărire penală înaintează procurorului actele încheiate cu propunerea de a nu se începe urmărirea penală. In cazul arătat în art. 10 lit. b/1, organul de urmărire penală înaintează dosarul procurorului cu propunerea de a dispune **scoaterea** de sub urmărire penală.

Atunci când constată că nu sunt întrunite condiţiile arătate privind neînceperea urmăririi penale, procurorul **restituie** actele organului de

urmărire penală, fie pentru completarea actelor premergătoare, fie pentru începerea urmăririi penale.

În cazul în care procurorul este de acord cu propunerea, el o **confirmă** prin rezoluţie motivată . Copie de pe rezoluţie **se comunică** persoanei care a făcut sesizarea, precum şi, după caz, persoanei faţă de care s-au efectuat acte premergătoare.

În cazurile în care este vorba de o cauză penală de competenţă exclusivă a procurorului, dacă sunt îndeplinite condiţiile de neîncepere a urmăririi penale, procurorul **dispune** soluţia prin rezoluţie motivată.

În cazurile în care s-a dispus neînceperea urmăririi penale şi ulterior, se constată că nu a existat sau că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia propunerea de a nu se începe urmărirea penală, procurorul **infirmă** soluţia de neîncepere a urmăririi penale şi restituie actele organului de urmărire, dispunând începerea urmăririi penale (art. 228 alin. final).

Din momentul începerii urmăririi penale făptuitorul are calitatea de **învinuit.**

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

R E Z O L U Ț I E

Anul ....luna.................. ziua ......ora………..

Procuror ...., din cadrul Parchetului de pe lângă ....

Examinând dosarul nr............./P/200.., privind pe.. ………… cercetat sub aspectul comiterii infr.. prev. de .... constând în faptul că………………………………………………………………………….......... ....

în temeiul art.228 al.1 C.pr.pen.

D I S P U N :

Începerea urmăririi penale față de ....fiul/fiica lui.............................şi al.......................născut/ă la...în ………………. domiciliat/ă în………………………str…………………………nr. ....bl ....sc. ...... et. ………ap……….județ/sector………de cetățenie……………… ocupația…………………..studii ……………………………...antecedente penale ………………… posesor BI/CI seria .... nr. .... C.N.P. .... în vederea cercetării sub aspectul infr...prev de ……………………………… motivat de faptul că, din actele premergătoare efectuate rezultă indicii care stabilesc existența elementelor constitutive ale infr............................ anterior arătate/ă.

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

R E Z O L U Ţ I E
de confirmare a începerii urmăririi penale

Anul ....luna................. ziua ......ora………..

Procuror, ..., în cadrul Parchetului de pe lângă ....

Examinând dosarul cu nr. de mai sus, privind pe ...., cercetat pentru săvârşirea infracţiun.... prev. de art. ....

C O N S T A T :

Prin rezoluţia din .... s-a început urmărirea penală împotriva .... pentru săvârşirea infracţiun .... prev. de art. ………………………………reţinându-se că ....
...
...
...
...

Din actele premergătoare rezultă că în cauză sunt indicii temeinice privind comiterea infracţiun.. de către ....

Aşa fiind, în baza art.228 alin.3 ind.1 Cod procedură penală,

C O N F I R M :

Începerea urmăririi penale faţă de ....fiul/fiica lui.............................şi al......................născut/ă la...în……………………domiciliat/ă ……………………….nr. …………bl …….sc. …… et. ………ap. ….judeţ/sector ………………………de

cetățenie………………ocupația…………………….studii……………………antecedente penale ……………….. posesor BI/CI seria .... nr. .... C.N.P. .... pentru săvârşirea infracțiun .... prev. de art. ………………………………………………

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....   Data……………..

C Ă T R E,

..

Vă trimitem alăturat dosarul nr. ...., privind pe învinuitul/ţii .... în care, prin rezoluţia noastră cu nr. de mai sus din data de .... s-a confirmat rezoluţia de începere a urmăririi penale din data de ...., în vederea continuării cercetărilor, urmând ca acesta să ne fie înaintat cu propunere corespunzătoare.

PRIM PROCUROR,
PROCUROR,

VI. Modalităţi de chemare şi de aducere a unei persoane în faţa organelor judiciare

Atît în vederea exercitării drepturilor procesuale ale învinuitului, inculpatului, părţii vătămate, părţii civile şi părţii responsabile civilmente, cît şi în vederea administrării ca mijloace de probă a declaraţiilor acestora şi a declaraţiilor martorilor, este necesară prezentarea acestor persoane la sediul organului de urmărire penală.

Chemarea unei persoane în faţa organului de urmărire penală se face prin **citaţie scrisă**, **notă telefonică** sau **telegrafică**.

De asemenea, o persoană poate fi adusă în faţa organului de urmărire penală pe baza unui **mandat de aducere.**

Citaţia

Conţinutul citaţiei

Citaţia este **individuală** şi trebuie să cuprindă următoarele menţiuni:

a) denumirea organului de urmărire penală care emite citaţia, sediul său, data emiterii şi numărul dosarului;
b) numele, prenumele celui citat, calitatea în care este citat şi indicarea obiectului cauzei;
c) adresa celui citat, care trebuie să cuprindă în oraşe şi municipii: localitatea, judeţul, strada, numărul şi apartamentul unde locuieşte, iar în comune: judeţul, comuna şi satul.
În citaţie se menţionează, când este cazul, orice alte date necesare pentru stabilirea adresei celui citat;
d) ora, ziua, luna şi anul, locul de înfăţişare, precum şi invitarea celui citat să se prezinte la data şi locul indicate, cu arătarea consecinţelor legale în caz de neprezentare;
e) că partea citată are dreptul la un apărător cu care să se prezinte la termenul fixat;
f) că potrivit art. 171 alin. 2 şi 3 apărarea este obligatorie, iar în cazul în care partea nu îşi alege un apărător, cu care să se prezinte la termenul fixat, i se va desemna un apărător din oficiu;

Citaţia se semnează de cel care o emite.
Citaţiile se înmânează de agenţi anume însărcinaţi cu îndeplinirea acestei atribuţii sau prin mijlocirea serviciului poştal.

Locul de citare

Codul de procedură penală are în vedere **multiplele situaţii** care se pot întîlni în practică.

Astfel, persoanele (învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente şi martorul) se citează la **adresa unde locuiesc**, iar dacă aceasta nu este cunoscută, la **adresa locului** de muncă, prin serviciul de personal al unităţii la care lucrează.

Dacă nu se cunoaşte adresa unde locuiesc şi nici locul lor de muncă, citaţia se afişează la **sediul consiliului local în a cărui rază teritorială s-a săvârşit infracţiunea**. Când activitatea infracţională s-a desfăşurat în mai multe locuri, citaţia se afişează **la sediul consiliului local în a cărui rază teritorială se află organul care efectuează urmărirea penală**.

Bolnavii aflaţi în spital sau într-o casă de sănătate se citează prin administraţia acestora.

Deţinuţii se citează la locul de deţinere, prin administraţia acestuia.

Militarii se citează la unitatea din care fac parte, prin comandantul acesteia.

Dacă persoana locuieşte **în străinătate**, citarea se face potrivit normelor de drept internaţional penal aplicabile în relaţia cu statul solicitat, în condiţiile legii. În absenţa unei asemenea norme sau în cazul în care instrumentul juridic internaţional aplicabil o permite, citarea se face prin scrisoare recomandată.

Înmânarea citaţiei

Citaţia se înmânează **personal** celui citat, care va semna dovada de primire.
Dacă persoana citată nu vrea să primească citaţia, sau primind-o nu voieşte sau nu poate să semneze dovada de primire, agentul **lasă citaţia**

celui citat ori, în cazul refuzului de primire, **o afişează pe uşa locuinţei acestuia**, încheind despre aceasta un proces-verbal.

Dacă persoana citată nu se află acasă, agentul înmânează citaţia **soţului, unei rude sau oricărei persoane care locuieşte cu ea, ori care în mod obişnuit îi primeşte corespondenţa**. Citaţia nu poate fi înmânată unui minor sub 14 ani sau unei persoane lipsite de uzul raţiunii.

Dacă persoana citată locuieşte într-un imobil cu mai multe apartamente sau într-un hotel, în lipsa persoanelor sus-menţionate, citaţia se predă **administratorului, portarului ori celui care în mod obişnuit îl înlocuieşte**.

Persoana care primeşte citaţia semnează dovada de primire, iar agentul, certificând identitatea şi semnătura, încheie proces-verbal. Dacă aceasta nu voieşte sau nu poate semna dovada de primire, agentul **afişează citaţia pe uşa locuinţei**, încheind proces-verbal.

Cercetări în vederea înmânării citaţiei

Dacă persoana citată **şi-a schimbat adresa**, agentul afişează citaţia pe uşa locuinţei arătate în citaţie şi se informează pentru aflarea noii adrese, menţionând în procesul-verbal datele obţinute.

Dovada de primire şi procesul-verbal de predare a citaţiei

Raţiunea existenţei dovezii de primirii şi a procesului-verbal de predare a citaţiei este legată de respectarea unor drepturi procesuale ale învinuitului, inculpatului şi celorlalte părţi din procesul penal. În acest sens, trebuie menţionat că unul dintre cazurile în care se poate dispune arestarea preventivă a învinuitului sau inculpatului este cînd **acesta a fugit sau s-a ascuns în scopul de a se sustrage de la urmărire penală**. Or, în probarea de către organul de urmărire penală a acestei situaţii se încadrează şi atestarea, prin dovezile de primire şi procesul-verbal aferent că învinuitul sau inculpatul, **deşi au fost legal citaţi, nu s-au prezentat**. De asemenea, în ceea ce priveşte martorul, lipsa nejustificată a acestuia constituie **abatere judiciară** şi se sancţionează cu amendă judiciară de **la 250 la 5.000 lei.**

Dovada de primire a citaţiei trebuie să cuprindă numărul dosarului, denumirea organului de urmărire penală sau a instanţei care a emis citaţia, numele, prenumele şi calitatea persoanei citate, precum şi data pentru care este citată. De asemenea, trebuie să cuprindă data înmânării citaţiei, numele, prenumele, calitatea şi semnătura celui ce înmânează citaţia, certificarea de către acesta a identităţii şi semnăturii persoanei căreia i s-a înmânat citaţia, precum şi arătarea calităţii acesteia.

Ori de câte ori cu prilejul predării sau afişării unei citaţii se încheie un proces-verbal, acesta va cuprinde în mod corespunzător şi menţiunile arătate mai sus.

Persoana juridică – se citează la sediul acesteia. Când sediul este fictiv ori persoana juridică nu mai funcţionează la sediul declarat, iar noul sediu nu este cunoscut, citaţia se afişează la sediul consiliului local în a cărui rază teritorială s-a săvârşit infracţiunea.

Dacă persoana juridică este reprezentată prin mandatar, citarea se face la locuinţa mandatarului ori la sediul practicianului în insolvenţă desemnat în calitate de mandatar.

Mandatul de aducere

O persoană poate fi adusă în faţa organului de urmărire penală sau a instanţei de judecată pe baza unui **mandat de aducere**, întocmit potrivit dispoziţiilor art. 176, dacă fiind anterior citată nu s-a prezentat, iar ascultarea ori prezenţa ei este necesară.

Învinuitul sau inculpatul poate fi adus cu **mandat** chiar înainte de a fi fost chemat prin citaţie, dacă organul de urmărire penală sau instanţa constată motivat că în interesul rezolvării cauzei se impune această măsură.

Executarea mandatului de aducere

Mandatul de aducere se execută prin organele poliţiei, jandarmeriei sau poliţiei comunitare.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

Mandat de aducere

Procuror .... de la Parchetul de pe lângă ....

Conform dispozițiilor art. 183 din Codul de procedură penală.

Organele poliției vor aduce la acest parchet, camera nr. .... în ziua de ...... luna .... anul 200... ora .... pe .... fiul/fiica lui .... şi al............................ de .... ani, domiciliat în .... str. .... nr. .... bloc .... scara .... etaj .... ap. ...... județul/sector .... pentru a fi ascultat ca …… ..

Obiectul cauzei fiind…………………………………………………………………………..... ....

Executarea mandatului se va face conform art. 184 din C. pr. pen.

Dat astăzi .... luna .... anul 200....

P R O C U R O R,

VII. PROBELE ŞI MIJLOACELE DE PROBĂ

În vederea aflării adevărului, organul de urmărire penală şi instanţa de judecată sunt obligate să lămurească cauza sub toate aspectele, pe bază de **probe**. Constituie **probă** orice element de fapt care serveşte la constatarea existenţei sau inexistenţei unei infracţiuni, la identificarea persoanei care a săvîrşit-o şi la cunoaşterea împrejurărilor necesare pentru justa soluţionare a cauzei.

Clasificarea probelor:

- după **caracterul sau natura** lor, probele pot fi probe în apărarea sau probe în acuzarea învinuitului sau inculpatului;

- după **izvorul** lor, probele pot fi imediate şi mediate. Probele imediate sunt cele obţinute din sursa lor originală (ex. conţintul declaraţiei unui martor ocular). Probele mediate sunt cele obţinute dintr-o altă sursă decît cea originală (ex. conţinutul declaraţiei unui martor care relatează ceea ce i-a povestit un martor ocular despre o anumită situaţie sau împrejurare);

- după **legătura** lor cu obiectul probaţiunii, probele se împart în probe directe şi probe indirecte. Probele directe dovedesc în mod nemijlocit vinovăţia sau nevinovăţia învinuitului sau inculpatului. Sunt, de exemplu, probe directe prinderea făptuitorului în flagrant delict. Probele indirecte nu furnizează informaţii care pot dovedi în mod direct vinovăţia sau nevinovăţia făptuitorului, aceste probe pot conduce la anumite concluzii în cauza penală numai în măsura în care se coroborează cu conţinutul altor probe directe sau indirecte (ex. găsirea unui obiect asupra unei persoane, imposibilitatea persoanei de a justifica provenienţa obiectului şi prezenţa posesorului obiectului în apropierea locului sau chiar la locul de unde a fost furat obiectul respectiv.

Pertinenţa, concludenţa şi utilitatea probelor

În vederea realizării procesului penal, în conţinutul obiectului probaţiunii pot fi cuprinse **numai** probele care aduc informaţii ce conduc la rezolvarea tuturor problemelor pe care le ridică fondul cauzei.

Probele **pertinente** sunt acele elemente de fapt care au legătură cu faptele sau împrejurările ce trebuie dovedite într-o anumită cauză penală.

Probele **concludente** sunt acele elemente de fapt care contribuie la aflarea adevărului şi soluţionarea cauzei penale.

Probele **utile** sunt acele elemente de fapt care, prin informaţiile pe care le conţin, sunt necesare soluţionării cauzei.

Sarcina probaţiunii

Obligaţia administrării probelor în procesul penal în sistemul judiciar român revine, potrivit art. 65 alin. 1 C.pr. pen., organului de urmărire penală şi instanţei de judecată. Organele judiciare adună probe atît în favoarea, cît şi în defavoarea învinuitului sau inculpatului.

Sarcina probaţiunii nu trebuie confundată cu propunerea de probe, care constă în posibilitatea pe care o au părţile în proces de a propune probe în vederea soluţionării cauzei. În acest sens, în art. 67 alin. 1 se arată că, în cursul procesului penal, părţile pot propune probe şi cere administrarea lor, probe pe care organele judiciare le pot admite sau respinge motivat.

Aprecierea probelor

În dreptul nostru funcţionează **principiul liberei aprecieri a probelor**, concluzia la care ajung organele judiciare sprijinindu-se pe probe care nu au o valoare dinainte stabilită (art. 63 alin. 2). Potrivit acestei dispoziţii, aprecierea fiecărei probe se face de către organul de urmărire penală şi de către instanţa de judecată în urma examinării tuturor probelor administrate, în scopul aflării adevărului.

Mijloacele de probă

Din conţinutul dispoziţiilor art. 63 C.pr. pen. rezultă că mijloacele de probă sunt acele mijloace prin care se constată elementele de fapt ce pot servi ca probă.

Mijloacele de probă admise în legislaţia procesual penală română în vigoare sunt prevăzute **limitativ** în art. 64 C.pr. pen., astfel:

- declaraţiile învinuitului sau ale inculpatului;
- declaraţile părţii vătămate, ale părţii civile şi ale părţii responsabile civilmente;
- declaraţiile martorilor;
- înscrisurile;
- înregistrările video sau audio;
- fotografiile;
- mijloacele materiale de probă;
- constatările tehnico-ştiinţifice;
- constatările medico-legale;
- expertizele.

Pentru analiză, înţelegem să grupăm mijloacele de probă în **trei categorii**, în funcţie de procedeele comune de administrare a acestora: **declaraţiile părţilor şi ale martorilor**; **înscrisuri şi mijloace materiale de probă**; **rapoarte de constatări ale specialiştilor şi de expertiză**.

1. Declaraţiile părţilor şi ale martorilor

Declaraţiile învinuitului sau ale inculpatului constituie un drept al acestuia şi nu o obligaţie. Astfel, înainte de a fi audiat, învinuitului şi inculpatului li se aduce la cunoştinţă că au dreptul de a nu face nicio declaraţie, atrăgându-li-se totodată atenţia că ceea ce declară poate fi folosit şi împotriva acestora.

Încălcarea dispoziţiilor legale privind ascultarea învinuitului sau inculpatului atrage sancţiunea nulităţii, deoarece prin aceasta este violat dreptul său de apărare.

Declaraţiile părţii vătămate, ale părţii civile şi ale părţii responsabile civilmente

Partea vătămată, partea civilă şi partea responsabilă civimente, fiind persoane care au cunoştinţă despre săvîrşirea infracţiunii şi despre făptuitor pot fi ascultate în procesul penal în vederea administrării unor probe necesare rezolvării cauzei.

Astfel, în art. 76 C.pr. pen. se arată că organul de urmărire penală sau instanţa de judecată are obligaţia să cheme, spre a fi ascultate, persoana care a suferit o vătămare prin infracţiune (persoană care poate deveni vătămată şi parte civilă), precum şi persoana civilmente responsabilă.

Înainte de ascultare, organele judiciare au obligaţia, potrivit rolului lor activ, să pună în vedere persoanei vătămate că poate participa în proces ca parte vătămată, iar dacă a suferit o pagubă materială sau morală, se poate constitui parte civilă.

Declaraţiile martorilor

Definind martorul, legea (art. 78) arată că este persoana care are cunoştinţă despre vreo faptă sau despre vreo împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în procesul penal.

Persoanele care nu pot fi ascultate ca martor

Precizăm că nu este vorba de persoane care nu pot avea calitatea de martor în nici o cauză penală, ci de persoane care, **în anumite cauze** penale concrete şi în legătură cu anumite fapte sau împrejurări, nu pot fi chemate ca martor:

a) nu pot fi ascultate ca martor, potrivit art. 79, **persoanele obligate să păstreze secretul profesional**. Obligaţia păstrării secretului profesional este înlăturată, cei ce deţin asemenea secrete putînd fi ascultaţi ca martori, în cazul în care persoana fizică sau juridică faţă de care există obligaţia păstrării secretului profesional încuviinţează divulgarea secretelor respective (art. 79 alin. 1 partea finală);

b) nu poate fi ascultată ca martor în procesul penal **partea vătămată** sau **partea civilă** (art. 82). Persoana vătămată poate fi ascultată ca martor dacă nu este constituită parte civilă sau nu participă în proces ca parte vătămată (art. 82).

Persoane care nu sunt obligate să depună ca martor

Spre deosebire de persoanele care nu pot fi ascultate ca martori, în procesul penal sunt anumite categorii de persoane care pot fi ascultate ca martori **numai dacă ele consimt la acest lucru**. În acest sens, în art. 80 se arată că soţul sau rudele apropiate ale învinuitului sau inculpatului nu sunt obligate să depună ca martori. Prin reglementările referitoare la persoanele care nu sunt obligate să depună ca martori în procesul penal, legiuitorul a urmărit ocrotirea sentimentelor de afecţiune pe care soţul sau rudele apropiate ale învinuitului sau inculpatului le au faţă de acesta din urmă.

Protecţia datelor de identificare a martorului

Dacă există probe sau indicii temeinice că, prin declararea identităţii reale a martorului sau a a localităţii acestuia de domiciliu ori de reşedinţă, ar fi periclitate viaţa, integritatea corporală sau libertatea lui ori a altei persoane, martorului i se poate încuviinţa să nu declare aceste date, atribuindu-se o altă identitate sub care urmează să apară în faţa organului judiciar. În cursul urmăririi penale, măsura se dispune de către procuror.

Modalităţi speciale de ascultare a părţii vătămate, părţii civile şi martorului

În faza de urmărire penală, procurorul poate încuviinţa ca partea vătămată, partea civilă sau martorul martorul să fie ascultat fără a fi prezent fizic la locul unde se află organul de urmărire penală.

Martorul poate fi ascultat prin intermediul unei reţele de televiziune, cu imaginea şi vocea distorsionate, astfel încât să nu poată fi recunoscut.

Confruntarea şi folosirea interpreţilor - procedee speciale de obţinere a declaraţiilor părţilor şi ale martorilor:

În lumina dispoziţiilor art. 87, **confruntarea** se face între persoanele ale căror declaraţii se contrazic şi numai dacă aceasta este necesară pentru lămurirea cauzei.

În art. 128 alin. 1 se arată că, în situaţia în care una din părţi sau o altă persoană care urmează să fie ascultată nu cunoaşte limba română ori nu se poate exprima, organul de urmărire penală sau instanţa de judecată îi asgură în mod gratuit folosirea unui **interpret**. **Interpretul** poate fi

desemnat sau ales de părţi; în acest din urmă caz, el trebuie să fie un interpret autorizat, potrivit legii.

Înscrisurile şi mijlocele materiale de probă

Înscrisurile ca mijloace de probă

Potrivit art. 89 C.pr. pen, înscrisurile pot servi ca mijloace de probă dacă în conţinutul lor se arată fapte sau împrejurări de natură să contribuie la aflarea adevărului. Sunt mijloace de probă scrisă numai acele înscrisuri care, în conţinutul lor materializează un act de gîndire şi voinţă care are relevanţă asupra faptelor sau împrejurărilor de fapt ce intră în cadrul obiectului probaţiunii într-o anumită cauză penală.

Un loc deosebit în cadrul înscrisurilor ca mijloace de probă în procesul penal îl ocupă **procesele-verbale**. Prin **proces-verbal** în general se înţelege acel înscris în care organele prevăzute de lege consemnează constatări făcute personal. Procesele-verbale, potrivit legii (art.91) trebuie să îndeplinească unele **condiţii de fond** şi **formă**.

Cu privire la **conţinu**t, art. 91 alin. 1 arată că acestea trebuie să cuprindă: data şi locul unde a fost încheiat, numele, prenumele, ocupaţia şi adresa martorilor asistenţ, cînd există; descrierea amănunţită a celor constatate, precum şi a măsurilor luate; numele şi prenumele, ocupaţia şi adresa persoanelor la care se referă procesul-verbal, obiecţiile şi explicaţiile acestora; menţiunile prevăzute de lege pentru cauzele speciale.

În privinţa **condiţiilor de formă**, legea (art. 91 alin. 2) arată că procesul-verbal trebuie semnat pe fiecare pagină şi la sfîrşit de către cel care îl încheie, precum şi de către martorii asistenţi, cînd există) şi de către persoanele la care se referă procesul-verbal. Dacă vreuna dintre aceste persoane nu poate sau refuză să semneze, se face menţiune despre aceasta.

Neîndeplinirea **condiţiilor de fond şi formă** a proceselor-verbale poate conduce la nulitatea relativă sau la nulitatea absolută a acestora, în funcţie de neregularitatea pe care o conţin. Astfel, în cazul în care procesul-verbal a fost întocmit de către un organ necompetent, sancţiunea va fi

nulitatea absolută prev. de art. 197 alin. 2; nulitatea procesului-verbal se pronunţă numai dacă s-a creat vreuneia dintre părţi o vătămare care nu ar putea fi înlăturată în alt mod.

Interceptările şi înregistrările audio sau video

Condiţiile legale cumulative pentru emiterea de către judecător a autorizaţiei de interceptare şi înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon ori prin orice mijloc electronic de comunicare înregistrărilor în mediul ambiental, localizării sau urmăririi prin GPS ori prin alte mijloace electronice de supraveghere (art. 91^1; 91^4.pr. pen.):

- cererea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, în condiţiile prevăzute de lege;
- date ori indicii temeinice privind pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni pentru care urmărirea penală se efectuează din oficiu;
- interceptarea şi înregistrarea se impun pentru stabilirea situaţiei de fapt ori pentru că identificarea sau localizarea participanţilor nu poate fi făcută prin alte mijloace ori cercetarea ar fi mult întârziată;
- este vorba de săvîrşirea infracţiunilor contra siguranţei naţionale prevăzute de Codul penal şi de alte legi speciale, precum şi în cazul infracţiunilor de trafic de stupefiante, trafic de arme, trafic de persoane, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede sau alte valori, în cazul infracţiunilor prevăzute de Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie, cu modificările şi completările ulterioare, în cazul unor alte infracţiuni grave ori al infracţiunilor care se săvârşesc prin mijloace de comunicare electronică.

Durata pentru care se emite autorizaţia şi judecătorul competent

Autorizaţia se dă pentru durata necesară interceptării şi înregistrării, dar nu pentru mai mult de **30 de zile**, prin încheiere motovată, de preşedintele instanţei căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în primă instanţă sau de la instanţa corespunzătoare în grad acesteia, în a cărei circumscripţie se află sediul parchetului din care face parte procurorul care

efectuează sau supraveghează urmărirea penală sau de către judecătorul desemnat de acesta.

Autorizaţia poate fi reînnoită, înainte sau după expirarea celei anterioare, în aceleaşi condiţii, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăşi **30 de zile**. Durata totală a interceptărilor şi înregistrărilor autorizate, cu privire la aceeaşi persoană şi aceeaşi faptă, nu poate depăşi **120 de zile**.

Procurorul dispune încetarea imediată a interceptărilor şi înregistrărilor înainte de expirarea duratei autorizaţiei dacă nu mai există motivele care le-au justificat, informând despre aceasta instanţa care a emis autorizaţia.

Redarea convorbirilor sau comunicărilor interceptate şi înregistrate (art. 91^{3} C.pr. pen.)

- acestea sunt redate integral într-un proces-verbal de procuror sau de lucrătorul din cadrul poliţiei judiciare delegat de procuror;
- procesul-verbal este certificat pentru autenticitate de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză.

Obligaţiile care îi revin procurorului la finalizarea urmăririi penale

- la prezentarea materialului de urmărire penală, procurorul este obligat să prezinte învinuitului sau inculpatului procesele-verbale în care sunt redate convorbirile înregistrate şi să asigure, la cerere, ascultarea acestora;
- dacă în cauză s-a dispus o soluţie de netrimitere în judecată, procurorul este obligat să înştiinţeze despre aceasta persoana ale cărei convorbiri sau comunicări au fost interceptate şi înregistrate.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

ORDONANȚĂ CU TITLU PROVIZORIU

Anul .... luna .... ziua ......

..., procuror la Parchetul de pe lângă ....

Având în vedere rezoluția cu nr. de mai sus....................... privind pe………………….
față de care s-a început urmărirea penală pentru săvârşirea infracțiun...... prev. de art. ……
constând în aceea că, ……………………………………………………………………………….
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
....

Întrucât din actele dosarului reiese necesitatea interceptării şi înregistrării pe bandă magnetică sau orice alt tip de suport, a convorbirilor şi imaginilor din timpul discuțiilor purtate .... …………………………………………………………………….
...
..................................în mediu ambiental.

În temeiul art.91/2 al.2 C.p.

A U T O R I Z E Z :

1. Interceptarea şi înregistrarea pe bandă magnetică sau orice alt tip de suport, a convorbirilor şi imaginilor din timpul discuţiilor purtate de ....
în mediu ambiental, începând cu data de .... ora ...., până la data .... ora ....

2. Interceptarea şi înregistrarea vor fi efectuate de Parchetul de pe lângă ....
cu sprijinul Direcţiei Generale de Informaţii şi Protecţie Internă- Serviciul de Informaţii şi Protecţie Internă ....

P R O C U R O R,

Mijloacele materiale de probă

În cele mai multe cazuri, săvîrşirea unei infracţiuni este marcată şi prin **urmele** lăsate pe anumite obiecte la locul faptei, prin însăşi lăsarea unor obiecte la locul săvîrşirii infracţiunii sau în apropierea acestui loc.

Avînd în vedere conţinutul dispoziţiilor art. 94 şi 95, **mijloacele materiale de probă** pot fi cuprinse în patru grupe:

- obiecte care au fost folosite sau au fost destinate să servească la comiterea infracţiunii (de exemplu, cuţitul de care s-a servit făptuitorul la săvîrşirea omuciderii);
- obiectele care sunt produsul infracţiunii (monedele false, armele fabricate, alimente sau băuturi falsificate);
- obiecte care conţin sau poartă o urmă a faptei săvîrşite (hainele infractorului pe care se găsesc pete de sînge, înscrisul contrafăcut, în cazul falsului material);
- orice alte obiecte care servesc la aflarea adevărului în cauza penală.

3. Constatările tehnico-ştiinţifice, medico-legale şi expertizele

Constatările tehnico-ştiinţifice şi medico-legale

Constatarea tehnico-ştiinţifică se efectuează asupra materialelor şi datelor puse la dispoziţie sau indicate de către organul de urmărire penală, de către specialişti sau tehnicieni care funcţionează în cadrul ori pe lîngă

instituţia de care aparţine organul de urmărire penală. Ea poate fi efectuată şi de către specialişti sau tehnicieni care funcţionează în cadrul altor organe.

Constatarea tehnico-ştiinţifică se dispune numai în timpul urmăririi penale, iar în faza de judecată se poate dispune refacerea sau completarea constatării, potrivit dispoziţiilor art. 115 alin. 2

Operaţiunile şi concluziile constatării tehnico-ştiinţifice se consemnează într-un **raport scris**.

Constatările medico-legale

În cazul unor infracţiuni îndreptate împotriva persoanei, organele judiciare penale au nevoie de aportul unor specialişti care să lămurească anumite aspecte legate de fapte sau împrejurări de fapt cu relevanţă asupra rezolvării cauzei penale. Aşa se şi explică faptul că aceste acte procedurale se dispun, de regulă, numai în faza de urmărire penală.

Cazurile în care pot fi efectuate constatări medico-legale sunt prevăzute în dispoziţiile art. 114, unde se arată că, în caz de moarte violentă, de moarte a cărei cauză nu se cunoaşte ori este suspectă sau cînd este necesară o examinare corporală asupra învinuitului ori a persoanei vătămate, pentru a constata pe corpul acestora existenţa urmelor infracţiunii, organul de urmărire penală poate dispune efectuarea unei constatări medico-legale şi poate cere organului medico-legal, căruia îi revine competenţa, potrivit legii, să efectueze această constatare.

Operaţiile şi concluziile constatării medico-legale se consemnează într-un **raport scris**.

Expertizele

În cazurile în care, pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări ale cauzei, în vederea aflării adevărului, sunt necesare cunoştinţele unui expert, organul de urmărire penală ori instanţa de judecată poate dispune, la cerere sau din oficiu, efectuarea unei expertize (art. 116 C.pr. pen.).

Expertizele ca mijloace de probă au numeroase **asemănări** cu constatările tehnico-ştiinţifice şi medico-legale, dar, în acelaşi timp, prezintă multe **deosebiri**.

În ceea ce priveşte **asemănările** dintre cele două categorii de mijloace de probă, şi unele şi celelalte sunt efectuate de către specialişti din diverse ramuri de activitate, obiectul constatărilor şi expertizelor fiind fixat de organele judiciare, iar concluziile specialiştilor fiind cuprinse într-un raport.

În privinţa **deosebirilor**, toate constatările tehnico-ştiinţifice şi medico-legale se fac **de urgenţă**, adică într-un moment foarte apropiat săvîrşirii infracţiunii, cerinţă pe care nu o întîlnim în cazul expertizelor.

O altă **deosebire** constă în aceea că toate constatările tehnico-ştiinţifice şi medico-legale pot fi dispuse numai în faza de urmărire penală, pe cînd expertizele se pot face şi în faza de judecată; de asemenea, în timp ce, în cazul constatărilor tehnico-ştiinţifice şi medico-legale specialiştii se rezumă la consemnarea şi cercetarea mai puţin aprofundată a situaţiilor cele revin spre rezolvare, în cazul expertizelor are loc o investigare în cele mai mici detalii – uneori, chiar exhaustivă – a elementelor care fac obiectul expertizei.

După natura problemelor ce urmează a fi lămurite, organele judiciare pot dispune efectuarea următoarelor **expertize**:

- **expertiza criminalistică**, ce poate fi, la rîndul ei, de mai multe feluri, şi anume: expertiza dactiloscopică, traseologică, balistică, tehnică a actelor, grafică, biocriminalistică etc.;
- **expertiza medico-legală**, prin care pot fi lămurite problemele privind cauzele morţii, existenţa pe corpul persoanei vătămate a unor leziuni (de ex. violul) şi **expertiza psihiatrică**, prin care pot fi lămurite problemele privind existenţa discernămîntului în momentul comiterii faptei prevăzute de legea penală, respectiv existenţa unor tulburări psihice ca schizofrenia, oligofrenia, depresia maniacală etc.;
- **expertiza contabilă**, prin care se lămuresc aspecte privind controlul şi revizia contabilă;

- **expertiza tehnică**, cu ajutorul căreia pot fi lămurite anumite probleme în cazul accidentelor de circulaţie, în cazul infracţiunilor contra protecţiei muncii etc.

Percheziţia

Cînd persoana căreia i s-a cerut să predea vreun obiect sau înscris dintre cele arătate în art. 98 C.pr. pen. tăgăduieşte existenţa sau deţinerea acestora, precum şi ori de cîte ori există indicii temeinice că efectuarea unei percheziţii este necesară pentru descoperirea şi strîngerea probelor, se poate dispune efectuarea acesteia.

În cursul urmăririi penale, percheziţia domiciliară poate fi dispusă numai de judecător, prin încheiere motivată, la cererea procurorului. Se dispune de judecătorul de la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în primă instanţă sau de la instanţa corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripţie se află sediul parchetului din care face Autorizaţia de percheziţie poate fi folosită o singură dată.

Percheziţia domiciliară nu poate fi dispusă înainte de începerea urmăririi penale.

Percheziţia corporală sau asupra vehiculelor poate fi dispusă, în faza de urmărire penală, de organul de cercetare penală sau de procuror. Percheziţia corporală se face numai de o persoană de acelaşi sex cu cea percheziţionată.

Timpul de efectuare a percheziţiei

Percheziţia domiciliară se poate face între orele 6:00-20:00, iar în celelalte ore numai în caz de infracţiune flagrantă sau cînd percheziţia urmează să se efectueze într-un local public. Percheziţia începută între orele 6:00 -20:00 poate continua şi în timpul nopţii.

Procesul-verbal de percheziţie

Despre efectuarea percheziţiei se întocmeşte un **proces-verbal**.

Copie de pe procesul-verbal se lasă persoanei la care s-a făcut percheziţia ori reprezentantului acesteia ori unui membru al familiei.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

R E F E R A T
cu propunere de efectuare a unei percheziții domiciliare
Anul .... luna .... ziua

Procuror .... din cadrul Parchetului de pe lângă ....
Prin rezoluția din .... s-a început urmărirea penală față de .... pentru săvârşirea infracțiunii de .... prev. şi ped. de ………………………………………………constând în aceea că ....
....
...
...
...
...
...
...
Având în vedere că, învinuit.... refuză să predea obiectele şi înscrisurile arătate în art.98 din C.pr.pen., tăgăduind existența acestora şi că există indicii temeinice că efectuarea unei percheziții este necesară pentru strângerea probelor, în temeiul art.100 alin.3 din C.pr.pen., solicităm să dispuneți efectuarea unei percheziții domiciliare la următoarele adrese :
...
...
...
...
...
..
……………………………………………………………………………………………………
………
……………………………………………………………………………………………………
………

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C ă t r e ,

JUDECĂTORIA/ TRIBUNALUL/ CURTEA DE APEL

In temeiul disp.art.100 C.p.p, vă trimitem alăturat, referatul procurorului, prin care se solicită efectuarea unei percheziții domiciliare la adresa menționată, întrucât există date şi indicii că la locuința acestuia/eia există bunuri provenite/folosite din/la săvărşirea infracțiunii.

PRIM PROCUROR,

CURS V

VIII. Efectuarea actelor de urmărire penală

a) Luarea măsurilor de prevenţie*:*

- *reţinerea*
- *obligarea de a nu părăsi localitatea*
- *obligarea de a nu părăsi ţara*
- *arestarea preventivă :*

arestarea învinuitului : - *condiţii de fond*
- *condiţii de formă*
- *condiţii speciale*
- *aspecte procedurale*
- *arestarea învinuitului în cursul urmăririi penale*

arestarea inculpatului - *condiţii de fond*
- *condiţii de formă*
- *aspecte procedurale*
- *stabilirea duratei arestării*

Prelungirea măsurii arestării preventive

Dispoziţii speciale pentru minori

b) Punerea în mişcare a acţiunii penale.

IX.Alte măsuri procesuale.

VIII. EFECTUAREA ACTELOR DE URMĂRIRE PENALĂ.

A. Luarea măsurilor de prevenţie .

Măsurile preventive sunt :

- ***reţinerea;***
- ***obligarea de a nu părăsi localitatea;***
- ***obligarea de a nu părăsi ţara;***
- ***arestarea preventivă.***

Organele care pot lua măsurile de prevenţie sunt :

- *organele de cercetare penală;*
- *procurorul;*
- *instanţa de judecată.*

Reţinerea .

Măsura reţinerii poate fi luată de procuror ori de organul de cercetare penală faţă de învinuit sau inculpat, în următoarele condiţii:

- *să existe probe sau indicii temeinice că învinuitul a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală;*
- *pentru fapta comisă legea să prevadă pedeapsa închisorii;*
- *să existe unul din cazurile prev.de art.148 C.p.p.,oricare ar fi limitele de pedeapsă cu închisoarea prevăzute de lege pentru fapta comisă.*

Organul de cercetare penală este obligat să-l încunoştinţeze de îndată pe procuror cu privire la luarea măsurii reţinerii.

Măsura reţinerii se dispune prin **ordonanţă** în care trebuie să se menţioneze ziua şi ora la care reţinerea a început. Durata reţinerii este de maximum **24 de ore**, din această durată deducându-se timpul cât persoana a fost privată de libertate ca urmare a măsurii administrative a conducerii la sediul poliţiei.

In situaţia în care reţinerea se dispune după audierea învinuitului citat de către organul de urmărire penală, termenul de 24 de ore se calculează de la ora emiterii ordonanţei.

În ordonanţa de punere în libertate trebuie menţionate **ziua** şi **ora** la care reţinerea a încetat.

Calculul duratei reţinerii se face potrivit dispoziţiilor art. 188, ora la care începe reţinerea şi ora la care încetează intrând în durata acestei măsuri procesuale.

Învinuitului i se vor aduce la cunoştinţă de îndată motivele reţinerii sale, precum şi faptul că are dreptul să îşi angajeze un apărător, că are dreptul de a nu face nici o declaraţie, atrăgându-i-se atenţia că, ceea ce declară poate fi folosit împotriva sa.

Conform art. 140/1 C.p.p. împotriva ordonanţei organului de cercetare penală/procurorului prin care s-a luat măsura reţinerii, înainte de expirarea celor 24 de ore , cel reţinut poate face plângere la procurorul care supraveghează cercetarea penală/la prim procurorul parchetului sau după caz la procurorul ierarhic superior, în condiţiile art. 278 C.p.p.

Procurorul se pronunţă prin ordonanţă înainte de expirarea celor 24 de ore de la luarea măsurii reţinerii.

Când consideră că măsura reţinerii este ilegală sau nu este justificată, procurorul dispune revocarea ei.

În ipoteza în care, organul de cercetare penală apreciază că este necesară luarea măsurii arestării preventive, în primele **10 ore** ale reţinerii înaintează procurorului un referat motivat. Dacă acesta apreciază că sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive, în interiorul termenului de 24 de ore va sesiza instanţa de judecată pentru luarea acestei măsuri.

Dacă măsura reţinerii a fost luată de procuror şi apreciază că este necesară luarea măsurii arestării preventive, în primele 10 ore ale reţinerii va sesiza instanţa de judecată pentru luarea acestei măsuri.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C Ă T R E,

BAROUL BUCURESTI

-SERVICIUL DE ASISTENTĂ JURIDICĂ-

In interesulcercetărilor ce se efectuează în dosarul penal cu nr. de mai sus, privind pe..., cercetat pentru săvârsirea infracțiunii prevăzute de art.., vă solicităm să desemnați un avocat din oficiu pentru asistența juridică a acestuia la data de ....

PRIM PROCUROR

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

PROCES- VERBAL

Anul .... luna .... ziua ....

Procuror .... din cadrul Parchetului de pe lângă ....

În temeiul art.6 din C.pr.pen. şi art.143 alin.1/1 C.pr.pen., i-am adus la cunoştinţă numitului/ei ....înainte de a-l audia, că este învinuit/ă pentru săvârşirea infracţiun ...... de .... prev. de art. .... din ...., constând în aceea că ....

De asemenea, i-am adus la cunoştinţă învinuitului/ei că are dreptul să fie asistat/ă de un apărător şi de a nu face nici o declaraţie, întrucât ceea ce declară poate fi folosit şi împotriva sa.

Pentru care am încheiat prezentul proces- verbal în două exemplare.

PROCUROR, AVOCAT, ÎNVINUIT,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

O R D O N A N Ț Ă DE REȚINERE

Anul _____ luna _____ ziua ______

_________________________ procuror la Parchetul de pe lângă _______________________________

Prin rezoluția din data de ______________________ __________________________________ s-a început urmărirea penală față de învinuit____ pentru săvârşirea infracțiun___de ____ _________________________

prev. de art.__________________________________din _________________ ______________

constând în aceea că ____ ____ ____ ____ ________________________________

Având în vedere că din actele dosarului rezultă probe/indicii temeinice că învinuitul a săvârşit infracțiun___ mai sus menționat_ .

În temeiul art.143 alin 1 din Codul de procedură penală,

D I S P U N:

1. Reținerea învinuit________________________________ fiul/fiica lui __________ şi ________, născut/ă la ____________, în _____________, județ/sector__________________, domiciliat/ă în _________________, str.____________________, nr.___, bl.___, sc.____, et.___, ap.____, județ/sector _________,CNP_____________________________, pe o durată de 24 ore, începând de la ___________________, ora_______ până la _______________, ora_______.

2. Potrivit dispozițiilor legale organele de poliție vor reține şi vor preda pe învinuit/ă la Arestul ____________________________________.

3. Administrația locului de reținere va primi şi va reține pe învinuit/ă timp de <u>24 ore</u>, şi ne va înainta dovada de executare a măsurii reținerii.

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
..
Dosar nr. ..../ ....

PROCES-VERBAL

încheiat astăzi .... ora ......

În conformitate cu dispozițiile art. 137[1] alin. 3 c.pr.pen. am adus la cunoştinţă telefonic la nr. de telefon .... domnului/doamnei ...., persoană desemnată de învinuit(ul/a)/inculpat(ul/a) ...., faptul că împotriva acest(uia/eia) s-a luat măsura reținerii pentru o durată de ..... ore, de la .... până la ...., inclusiv, şi că acesta/aceasta se află încarcerat/încarcerată la ....

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C Ă T R E,

Penitenciarul (Arestul)….

Vă facem cunoscut că învinuit... /inculpat …………………….fiul\fiica lui…………………şi al……………..născut/ă la data de ……………..în …………………jud……………………………………., CNP……………………., starea civilă……………., stagiul militar……………………, cercetat/ă în dosarul nr……………….al…………………………………….pentru săvârşirea infracţiun... prev. de art…………., a fost reţinut/ă pe o perioadă de ………….prin ordonanţa nr…………………..

Întrucât în cauză nu se impune sesizarea instanţei de judecată cu propunere de luare a măsurii arestării preventive , învinuitul/inculpatul va fi pus în libertate la expirarea duratei reţinerii, dacă nu este arestat preventiv sau reţinut în altă cauză.

Procuror **Prim Procuror**

Obligarea de a nu părăsi localitatea (art. 145 C.p.p.) .

În cazul în care organele judiciare penale consideră că nu este necesară luarea unei măsuri preventive privative de libertate, pot decide ca învinuitul sau inculpatul să fie obligat să nu părăsească localitatea în care locuieşte.

Această măsură este restrictivă de libertate, făptuitorul neavând posibilitatea să părăsească localitatea în care locuieşte decât cu încuviinţarea organului care a dispus măsura.

Condiţiile pentru a putea fi dispusă măsura obligării de a nu părăsi localitatea :

- *există probe şi indicii temeinice că persoana faţă de care se dispune această măsură a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală;*
- *pentru această faptă, legea prevede pedeapsa închisorii.*

Această măsură poate fi luată de procuror sau de judecător, în cursul urmăririi penale, şi de instanţa de judecată, în cursul judecăţii.

Pe durata măsurii obligării de a nu părăsi localitatea, învinuitul sau inculpatul este obligat să respecte obligaţiile înscrise în **art. 145 alin. 1/1 C.p.p**.

De asemenea, organul judiciar care a dispus măsura poate impune învinuitului sau inculpatului să respecte şi alte obligaţii, din cele prevăzute în cuprinsul aceluiaşi articol**, alineatul 1/2**.

În cursul urmăririi penale, durata acestei măsuri nu poate depăşi **30 de zile**, însă ea poate fi **prelungită** în caz de **necesitate** şi numai **motivat**. Prelungirea se dispune de procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală. Fiecare prelungire nu poate să depăşească **30 de zile**.

Durata maximă a acestei măsuri în cursul urmăririi penale este de **un an**.

În mod excepţional, când pedeapsa prevăzută de lege este detenţiunea pe viaţă sau închisoarea de 10 ani ori mai mare, durata maximă a obligării de a nu părăsi localitatea este de **2 ani**.

Copia ordonanţei procurorului sau după caz, a încheierii judecătorului ori a instanţei de judecată, se comunică, **în aceeaşi zi**, **învinuitului** sau **inculpatului**, respectiv **secţiei de poliţie în a cărei rază teritorială locuieşte învinuitul sau inculpatul**, **jandarmeriei, poliţiei**

comunitare, organelor competente să elibereze paşaportul, organelor de frontieră, precum şi altor instituţii, în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin.

Potrivit art. 140/2 C.p.p., împotriva ordonanţei procurorului prin care s-a dispus luarea măsurii obligării de a nu părăsi localitatea, învinuitul sau inculpatul pot face plângere în termen de 3 zile de la luarea măsurii la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond, plângerea nefiind suspensivă de executare.

Obligarea de a nu părăsi ţara .

Măsura obligării de a nu părăsi ţara constă în îndatorirea impusă învinuitului sau inculpatului, de procuror sau de judecător, în cursul urmăririi penale, ori de instanţa de judecată, în cursul judecăţii, de a nu părăsi ţara fără încuviinţarea organului care a dispus această măsură.

Dispoziţiile referitoare la măsura obligării de a nu părăsi localitatea se aplică în mod corespunzător şi în cazul măsurii obligării de a nu părăsi ţara.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

O R D O N A N Ț Ă
privind obligarea de a nu părăsi localitatea
Anul .... luna .... ziua ....

.. procuror la Parchetul de pe lângă ....

Examinând actele de urmărire penală efectuate în dosarul cu nr. de mai sus privind pe ...., cercetat pentru săvârşirea infracțiunii prev .de art………………………………………………………………………………

C O N S T A T:

Prin rezoluția din .... a fost începută urmărirea penală împotriva învinuitului/ei .... fiul/fiica lui .... şi ...., născut/ă în anul ...., luna..............., ziua ...., în localitatea ...., județ/sector............................, de cetățenie………………., studii……………………………..........................., situația militară..............................., loc de muncă..., ocupația ...., domiciliat/ă în localitatea.., str.. .... nr. .... , bl. .... , sc. ...., et. .... , ap. .... , județ/sector .... , antecedente penale .... .C.N.P..., pentru faptul că ……………………………………………………………………………………………… ……… ....
ce constituie infracțiunea de .... prevăzută de art. .... din .... şi pedepsită/e cu închisoare de la .... la ....

Prin ordonanța nr. ....din data de ....s-a dispus reținerea acestuia pe timp de 24 de ore, de la data .... , ora .... , până la data de .... , ora ....

Săvârşirea infracțiunii de către învinuit/inculpat rezultă din:.. ....

....
....
....

Având în vedere că din acte rezultă probe/indicii temeinice că învinuitul/a inculpatul(a) a săvârşit infracțiun........... mai sus menționată/e şi ținând seama de împrejurările comiterii faptei.......... şi de circumstanțele personale ale acest........... ,

În temeiul dispozițiilor art. 145 din Codul de procedură penală,

D I S P U N:

1. Obligarea învinuitului/ei/inculpatului(ei) .... de a nu părăsi localitatea ...., fără încuviințarea procurorului, pe o durată de 30 de zile, începând cu ...., până la ....

2. Pe durata obligării de a nu părăsi localitatea, învinuitul(a)/inculpat(a) este obligat să respecte următoarele obligații:

- ....

- ....

- ....

- ....

3. Se atrage atenția învinuitului/ei/inculpatului(ei) că în caz de încălcare a acestei măsuri sau a obligațiilor sus-menționate, măsura obligării de a nu părăsi localitatea va fi înlocuită cu măsura arestării preventive, în condițiile prevăzute de lege.

4. Un exemplar al ordonanței se înmânează învinuitului/ei/inculpatului(ei) .... , pentru luare la cunoştință şi conformare.

5. Cîte un exemplar al ordonanței se trimite secției de poliție în a cărei rază teritorială locuieşte învinuitul/a, jandarmeriei, poliției comunitare, organelor competente să elibereze paşaportul, organelor de frontieră, în vederea asigurării respectării obligațiilor impuse învinuitului/ei /inculpatului(ei).

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

O R D O N A N Ţ Ă
privind obligarea de a nu părăsi ţara

Anul .... luna .... ziua ....

.. procuror la Parchetul de pe lângă ....

Examinând actele de urmărire penală efectuate în dosarul cu nr. de mai sus privind pe ...., cercetat pentru săvârşirea infracţiunii prev .de art..

C O N S T A T:

Prin rezoluţia din .... a fost începută urmărirea penală împotriva învinuitului/ei .... fiul/fiica lui .... şi ...., născut/ă în anul ...., luna................, ziua ...., în localitatea ...., judeţ/sector............................, de cetăţenie………………., studii………………………………………………......., situaţia militară..............................., loc de muncă..., ocupaţia ...., domiciliat/ă în localitatea.., str.. .... nr. .... , bl. .... , sc. ...., et. .... , ap. .... , judeţ/sector .... , antecedente penale .... .C.N.P..., pentru faptul că ………………………………………………………………………………………………… ……… ....

....
....
....
....
ce constituie infracţiunea de .... prevăzută de art. .... din .... şi pedepsită/e cu închisoare de la .... la ....

Prin ordonanţa nr. ....din data de ....s-a dispus reţinerea acestuia pe timp de 24 de ore, de la data .... , ora .... , până la data de .... , ora ....

Săvârşirea infracţiunii de către învinuit/inculpat rezultă din:..
....
....
....

Având în vedere că din acte rezultă probe/indicii temeinice că învinuitul/a inculpatul(a) a săvârşit infracţiun........... mai sus menţionată/e şi ţinând seama de împrejurările comiterii faptei.......... şi de circumstanţele personale ale acest......... .... ,

În temeiul dispoziţiilor art. 145/1 din Codul de procedură penală,

D I S P U N:

1. Obligarea învinuitului/ei/inculpatului(ei) .... de a nu părăsi ţara.........................., fără încuviinţarea procurorului, pe o durată de 30 de zile, începând cu ...., până la ....

2. Pe durata obligării de a nu părăsi ţara, învinuitul(a)/inculpat(a) este obligat să respecte următoarele obligaţii:

- ....
- ....
- ....
- ....

3. Se atrage atenţia învinuitului/ei/inculpatului(ei) că în caz de încălcare a acestei măsuri sau a obligaţiilor sus-menţionate, se poate lua împotriva sa una din celelalte măsuri preventive prevăzute de lege.

4. Un exemplar al ordonanţei se înmânează învinuitului/ei /inculpatului(ei)...................................... , pentru luare la cunoştinţă şi conformare.

5. Cîte un exemplar al ordonanţei se trimite secţiei de poliţie în a cărei rază teritorială locuieşte învinuitul/a)/inculpat(a), jandarmeriei, poliţiei comunitare, organelor competente să elibereze paşaportul, organelor de frontieră, în vederea asigurării respectării obligaţiilor impuse învinuitului/ei /inculpatului(ei).

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

.... 2007

Către
INSPECTORATUL DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI ....
Poliția Oraşului ....

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanței nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lângă.., în vederea asigurării respectării obligațiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în oraşul...................., str. ....nr........, judeţul.................

,

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

.... 2007

Către
DIRECTIA GENERALĂ DE POLIȚIE A MUNICIPIULUI BUCUREŞTI
Poliția Sectorului.................

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanţei nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lîngă.., în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în Bucureşti...................., str. ....nr........., bl..............., scara........, et........, apart........., sector......... .

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

.... 2007

Către
INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI ROMÂNE

Sediul ....

....

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanţei nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lîngă..., în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în Bucureşti....................., str. ....nr........., bl..............., scara........, et........, apart........., sector......... .

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
…. ………………………………
Dosar nr………………………..

.... 2007

Către

POLIȚIA COMUNITARĂ SECTOR……………

Sediul ....

....
..

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanţei nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lîngă.., în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în Bucureşti...................., str. ....nr........, bl..............., scara........, et......., apart........, sector......... .

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
JUDECĂTORIA SECTOR ... BUCUREŞTI
Dosar nr......................

.... 2007

Către

DIRECŢIA GENERALĂ DE PAŞAPOARTE

Sediul ....

....
..

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanţei nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lîngă..., în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în Bucureşti....................., str. ....nr........., bl................, scara........, et........, apart........., sector......... .

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
JUDECĂTORIA SECTOR ... BUCUREŞTI
Dosar nr…………………..

.... 2007

Către

INSPECTORATUL GENERAL AL POLIŢIEI DE FRONTIERĂ

Sediul ....

....
..

În temeiul art. 145[1] C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat un exemplar al ordonanţei nr. .... /P/200... din ....200... a Parchetului de pe lîngă..., în vederea asigurării respectării obligaţiilor care îi revin învinuitului/ei/inculpatului(ei) domiciliat/ă în Bucureşti....................., str. ....nr........., bl................, scara........, et........, apart........., sector......... .

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
JUDECĂTORIA SECTOR ... BUCUREŞTI
Dosar nr.......................

O R D O N A N Ț Ă

privind prelungirea măsurii obligării de a nu părăsi țara

Anul .... luna .... ziua ....

Procuror................................., de la Parchetul de pe lângă..

Examinând actele de urmărire penală efectuate în dosarul privind pe învinuitul/a /inculpatul (a) ....

CONSTAT:

In fapt...
...

...
....

...
....

...
....

Prelungirea măsurii obligării de a nu părăsi țara, se impune a fi dispusă față de învinuitul/a /inculpatul (a) .... pentru buna desfăşurare a urmăririi penale, fiind aplicabiledispozițiile art.143 alin. 1 din C.pr.pen., iar pentru infracţiunile săvârşite, legea prevede o pedeapsă mai mare de ....închisoare.

Avînd în vedere (ex: modul de operare, valoarea prejudiciului cauzat părților vătămate şi necesitatea stabilirii întregii activități infracționale a învinuitului/ei inculpatului/ei.. şi a grupului infracțional organizat), în temeiul dispozițiilor art. 145^{1} C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen.,

DISPUN:

I. Prelungirea măsurii obligării de a nu părăsi țara, fără încuviințarea procurorului față de:

învinuitul/a /inculpatul (a) ……………………………………fiul lui…………… şi…………., născut la data de ………………………în………………, judeţul………………….., de cetăţenie……………., studii……….., ocupaţie ………………., stare civilă ……………………….. stagiul militar………………………, domiciliat în ………………….., str. ……………………………. nr…………., bl……….., scara………., apart……….., judeţul………………., cu reşedinţa în………………., ………………………..nr……, bloc……, scara……, et……, apart….., sectorul……, posesor al C.I. seria ….. nr ……………… , eliberată la data de ………….de Poliţia………………., CNP………………………,cercetat pentru săvârşirea infr.prev. de ………………………..pe o durată de 30 de zile, începând cu data de……………………….., până la data de …………………………inclusiv.

.

II. Pe durata prelungirii măsurii obligării de a nu părăsi ţara învinuitul/a /inculpatul (a) , va trebui să respecte următoarele obligaţii:

- ……………………………………………………………………….
- ……………………………………………………………………….
- ……………………………………………………………………….
- ……………………………………………………………………….

III. I se atrage atenţia învinuitului/ei /inculpatului/ei că, în caz de încălcare cu rea-credinţă a acestei măsuri sau a obligaţiilor sus-menţionate, măsura obligării de a nu părăsi ţara va fi înlocuită cu măsura arestării preventive, în condiţiile prevăzute de lege .

IV. Cîte un exemplar al ordonanţei se înmânează învinuitului/ei /inculpatului/ei pentru luarea la cunoştinţă şi conformare.

V. Cîte un exemplar al ordonanţei se trimite secţiilor de poliţie în a căror rază teritorială locuieşte învinuitul/a /inculpatul (a) , jandarmeriei, poliţiei comunitare, organelor competente să elibereze paşaportul, şi organelor de frontieră, în vederea asigurării respectării obligaţiilor impuse inculpaţilor.

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
JUDECĂTORIA SECTOR ... BUCUREŞTI
Dosar nr…………

.... 2007

Către

INSPECTORATUL DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI ....
Poliția Oraşului ....
DIRECTIA GENERALĂ DE POLIȚIE A MUNICIPIULUI BUCUREŞTI
Poliția Sectorului.................

INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI ROMÂNE

Sediul ....

POLIȚIA COMUNITARĂ SECTOR...............
Sediul ....

DIRECȚIA GENERALĂ DE PAŞAPOARTE
Sediul ....

INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI DE FRONTIERĂ
Sediul ....

În temeiul art. 145^1 C.pr. pen. rap. la art. 145 C.pr. pen., vă trimitem alăturat o copie a ordonanței nr. .... /P/200.. din..................................., prin care Parchetul de pe lângă ....a dispus prelungirea măsurii obligării de a nu părăsi țara față de ....

PRIM- PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

Arestarea învinuitului

Există situaţia când faţă de complexitatea unor cauze şi de gravitatea faptelor săvârşite organul de cercetare penală să nu poată efectua**,** în termen de 24 de ore cât durează reţinerea**,** toate activităţile ce se impun pentru strângerea probelor necesare punerii în mişcare a acţiunii penale. În astfel de situaţii pentru ca organul de cercetare penală să poată strânge dovezile necesare în temeiul cărora să propună procurorului punerea în mişcare a acţiunii penale, legea prevede posibilitatea privării de libertate a învinuitului încă o perioadă de timp.

Luarea măsurii arestării preventive a învinuitului presupune îndeplinirea cumulativă a mai multor **condiţii de ordin substanţial** (de fond) şi **de ordin formal** (de procedură propriu-zisă) ce constituie tot atâtea garanţii ale inviolabilităţii persoanei**.**

Condiţii de fond

1. Să existe probe sau indicii temeinice că **învinuitul a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală** (art. 143**,** art. 146 C.p.p.).

2. Pentru infracţiunea săvârşită, **legea să prevadă pedeapsa cu închisoarea** (art. 136 C.p.p.).

Condiţia nu este îndeplinită în cazul în care legea prevede alternativ pedeapsa amenzii (art. 136 alin. 6).

3. Să existe în mod corespunzător vreunul din cazurile prevăzute de **art. 148 lit. a- i C.p.p.**

4. Potrivit art. 146 C.p.p., privarea de libertate a învinuitului trebuie să fie dispusă **în interesul urmăririi penale** şi să fie subordonată realizării scopului specificat de prevederile art. 136 C.p.p. Această ultimă condiţie impune luarea în considerare şi a criteriilor complementare arătate în art. **136 alin. 8 C.p.p.** : gradul de pericol social al infracţiunii**,** sănătatea, vârsta**,** antecedentele şi alte situaţii privind persoana faţă de care se ia măsura.

Condiţii de formă

1. Să fie **începută urmărirea penală** împotriva persoanei faţă de care se efectuează cercetările sau să fie extins procesul penal în cursul judecăţii împotriva altei persoane.

Persoana faţă de care se efectuează urmărirea penală se numeşte învinuit cât timp nu a fost pusă în mişcare acţiunea penală împotriva sa **(art. 229 C.p.p.).**

Procesul penal poate fi extins de instanţă când în cursul judecăţii se descoperă date cu privire la participarea şi a altei persoane la săvârşirea infracţiunii ce formează obiectul cauzei sau date cu privire la săvârşirea unei infracţiuni de către o altă persoană dar în legătură cu fapta celui aflat în curs de judecată (art. 337 C.p.p.).

2. Ascultarea persoanei în cauză şi informarea acesteia în **limba pe care o înţelege** asupra motivelor arestării şi asupra învinuirii (**art. 6 C.p.p., art. 137[1] C.p.p. şi art. 23 alin. 8 din Constituţia României).**

Înainte de a propune judecătorului arestarea preventivă a învinuitului, legea (art. 146 alin. 1 C.p.p.) instituie pentru procuror obligaţia de a-l asculta pe învinuit în prezenţa apărătorului ales sau numit din oficiu.

Potrivit **art. 146 alin. 6** din C.p.p., în cazul în care învinuitul se află în stare de reţinere şi din cauza stării sănătăţii ori din cauze de forţă majoră sau stare de necesitate nu poate fi adus în faţa judecătorului, propunerea de arestare va fi examinată în lipsa învinuitului dar în prezenţa apărătorului căruia i se dă cuvântul pentru a formula concluzii. Forţa majoră şi starea de necesitate reprezintă împrejurări de neînlăturat, care justifică dispunerea arestării fără audierea persoanei în cauză, respectiv fără aducerea la îndeplinire a dispoziţiilor art. 23 alin. 8 din Constituţie. În ceea ce priveşte starea sănătăţii învinuitului, acest aspect trebuie analizat de la caz la caz. De asemenea, conform art. 146 alin. 6 C.p.p. propunerea de arestare preventivă va fi examinată în lipsa învinuitului şi în cazul în care acesta se află în una din situaţiile prevăzute de art. 150 C.p.p. (este dispărut, se află în străinătate sau se sustrage de la urmărire penală).

Aducerea la cunoştinţă a motivelor arestării şi a învinuirii se realizează de organul judiciar de regulă cu prilejul ascultării**.** Această îndatorire se realizează şi prin înmânarea unui exemplar al mandatului de arestare învinuitului**.**

Cât priveşte limba în care se face comunicarea**,** în conformitate cu dispoziţiile **art. 128 din Constituţie,** ale **art. 7** şi **art. 8 C.p.p**., ea este

limba pe care o înţelege arestatul. Potrivit prevederilor Constituţiei (**art. 23 alin. 8**) şi ale Codului de procedură penală **(art. 137[1]),** aducerea la cunoştinţă a învinuirii, în cazul unei persoane arestate trebuie făcută în prezenţa unui avocat.

3. Măsura se ia de judecător, după ascultarea învinuitului, prin încheiere motivată, arătând în concret temeiurile care justifică luarea măsurii arestării preventive. Totodată judecătorul emite de urgenţă **mandatul de arestare** a învinuitului care trebuie să cuprindă menţiunile arătate în art**. 151 alin. 3 C.p.p**.

Condiţii speciale

În afara condiţiilor de fond şi de formă expuse, în raport de calitatea învinuitului, legislaţia prevede şi unele condiţii speciale.

Spre **exemplu**, potrivit art. 72 alin. 2 din Constituţie, deputaţii şi senatorii nu pot fi arestaţi fără încuviinţarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor.

Aspecte procedurale

Durata arestării învinuitului nu poate depăşi **10 zile** şi se fixează de judecător şi se calculează potrivit **art. 188 C.p.p.** – *„în calcularea termenelor privind măsurile preventive, ora sau ziua de la care începe şi cea la care se sfârşeşte termenul intră în durata acestuia„.*

Arestarea învinuitului în cursul urmăririi penale .

În mod obişnuit, arestarea învinuitului se poate lua în cursul urmăririi penale, înainte de expirarea duratei reţinerii sau independent de această situaţie (chiar dacă învinuitul nu a fost reţinut).

Procurorul, exercitând supravegherea cercetărilor penale, poate propune arestarea preventivă la solicitarea motivată a organului de cercetare penală ori din oficiu după examinarea dosarului **(art. 233 C.p.p. cu ref. la art. 138 C.p.p., art. 216 C.p.p.).**

Dacă procurorul nu este de acord cu propunerea organului de cercetare penală o respinge prin rezoluţie motivată.

Măsura încetează de drept la expirarea duratei.

Procurorul poate propune arestarea preventivă din oficiu şi când efectuează în mod obligatoriu urmărirea penală.

Procurorul, din oficiu sau la sesizarea organului de cercetare penală prezintă dosarul cauzei, cu propunere motivată de luare a măsurii arestării preventive a învinuitului, preşedintelui instanţei (sau judecătorului delegat de acesta) căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond sau al instanţei corespunzătoare în a cărei circumscripţie se află locul de detenţie (art. 146 C.p.p.). Preşedintele ori judecătorul delegat de acesta de la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond sau de la instanţa corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere, locul unde s-a constatat săvârşirea faptei prevăzute de legea penală ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, fixează ziua şi ora de soluţionare a propunerii de arestare preventivă, până la expirarea celor 24 de ore de reţinere, în cazul în care învinuitul este reţinut. Ziua şi ora se comunică atât apărătorului ales sau numit din oficiu, cât şi procurorului, acesta din urmă fiind obligat să asigure prezenţa în faţa judecătorului a învinuitului reţinut.

Propunerea de arestare preventivă se soluţionează în camera de consiliu de un singur judecător, indiferent de natura infracţiunii, învinuitul fiind adus în faţa judecătorului. Participarea procurorului este obligatorie iar învinuitul asistat de apărător va fi ascultat de judecător, care se va pronunţa imediat după ascultarea învinuitului prin încheiere motivată.

Împotriva încheierii judecătorului se poate face recurs în termen de 24 de ore de la pronunţare, pentru cei prezenţi, şi de la comunicare, pentru cei lipsă. Recursul vizează legalitatea şi temeinicia hotărârii primei instanţe, se soluţionează în termen de 48 de ore şi nu este suspensiv de executare.

La expirarea arestării preventive a învinuitului, dacă organul de cercetare penală consideră că sunt temeiuri pentru punerea în mişcare a acţiunii penale şi pentru arestarea inculpatului, face propuneri în acest sens (**art. 234 C.p.p.).** Dacă procurorul este de acord pune în mişcare acţiunea penală şi propune judecătorului arestarea preventivă. Dacă nu este de acord respinge propunerile printr-o ordonanţă motivată iar arestarea preventivă încetează de drept conform art. 140 C.p.p.

Punerea în mişcare a acţiunii penale .

Potrivit **art. 234**, organul de cercetare penală, atunci când consideră că sunt temeiuri pentru punerea în mişcare a acţiunii penale, face propuneri în acest sens, pe care le înaintează procurorului.

Alineatul 1 al art. 234 C.proc.pen se referă la propunerile făcute de organul de cercetare penală pentru punerea în mişcare a acţiunii penale, al cărei obiect este tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârşit infracţiuni.

Pentru a face propuneri, organul de cercetare penală trebuie să constate că în cursul urmăririi penale au rezultat **temeiuri pentru punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva învinuitului.**

Acţiunea penală se poate pune în mişcare şi la terminarea urmăririi penale, cu prilejul rezolvării cauzei potrivit art. 262 C.proc.pen.

Spre deosebire de începerea urmăririi penale, punerea în mişcare a acţiunii penale se dispune întotdeauna in personam.

Potrivit alin. 2 al aceluiaşi articol, dacă organul de cercetare apreciază că este necesară şi ***arestarea preventivă a inculpatului***, face propuneri în acest sens, când sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege.

Arestarea inculpatului poate fi succesivă reţinerii sau arestării învinuitului.

Propunerea de punere în mişcare a acţiunii penale poate fi făcută şi fără să fie însoţită de propunerea de arestare preventivă.

Odată cu referatul întocmit în conformitate cu art. 234 C.proc.pen., **organul de cercetare penală înaintează procurorului şi dosarul cauzei.**

Asupra propunerilor organului de cercetare penală, procurorul se pronunţă potrivit potrivit art. 235 şi 236 C.proc.pen.

În conformitate cu art. 479/1 şi art.479/2 C.proc.pen., acţiunea penală poate avea ca obiect şi **tragerea la răspundere penală a persoanei juridice**, dispoziţiile Codului de procedură penală urmând a se aplica în

mod corespunzător, şi în procedura privind tragerea la răspundere a persoanelor juridice care au săvârşit infracţiuni.

Procurorul se pronunţă asupra punerii în mişcare a acţiunii penale după examinarea dosarului. Dacă procurorul este de acord cu propunerea, pune în mişcare acţiunea penală prin **ordonanţă.**

Ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale trebuie să cuprindă data şi locul întocmirii, numele, prenumele şi calitatea celui care a întocmit-o, cauza la care se referă, temeiul legal al acesteia, date cu privire la persoana inculpatului, fapta pentru care este învinuit şi încadrarea juridică a acesteia.

De asemenea, *ordonanţa va trebui să conţină semnătura* celui care a întocmit-o.

Când sunt mai mulţi învinuiţi, procurorul dispune prin aceeaşi ordonanţă punerea în mişcare a acţiunii penale pentru toţi.

Potrivit art. 9 alin.2 C.proc.pen., **ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale constituie actul de inculpare.**

În faza de urmărire penală, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare de procuror şi în ipoteza prevăzută de art. 262 pct. 1 lit. a C.proc.pen., când urmărirea penală s-a desfăşurat fără acţiunea penală pusă în mişcare.

După punerea în mişcare a acţiunii penale, **învinuitul devine inculpat şi parte în procesul penal,** având drepturi şi obligaţii specifice.

În continuare, cercetarea se desfăşoară faţă de inculpat, activitatea respectivă fiind denumită de lege, *urmărire cu acţiunea penală pusă în mişcare.*

Cercetările continuă, potrivit art. 237 - 238 ori, după caz, procurorul dispune suspendarea urmăririi penale, încetarea urmăririi penale sau scoaterea de sub urmărire penală.

Dacă procurorul nu este de acord cu propunerea organului de cercetare penală, se pronunţă în acest sens prin **rezoluţie.**

Potrivit art. 132 şi art 135 C.proc.pen., **punerea în mişcare a acţiunii penale nu poate forma obiectul comisiei rogatorii şi delegării**.

În cauzele în care urmărirea penală este efectuată de procuror, acesta pune în mişcare acţiunea penală **din oficiu**.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

O R D O N A N Ţ Ă
privind punerea în mişcare a acţiunii penale
Anul.......... luna...........ziua..........

..procuror la Parchetul de pe lângă..
Văzând actele de urmărire penală din dosarul cu nr. de mai sus privind pe învinuitul/a .... faţă de care s-a început urmărirea penală prin rezoluţia din .... şi având în vedere că din acte rezultă probe/indicii temeinice, că a săvârşit infracţiun..........prev. de art. .... din .... prin aceea că ....
...
...
...
În baza art. 235 C. pr. pen.

D I S P U N:

Punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva lui .... fiul/fiica lui .... şi .... născut/ă în anul .... luna .... ziua .... în .... judeţul/sector .... domiciliat/ă în ....

str. .... nr. ..... , bl. .... , sc. ...... , et. ..... , ap. .... , județ/sector .... cetățenie .... , ocupația .... , studii.. pentru infracțiun.......... prev. de art. .... din ....

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

Comunicare cu privire la punerea
în mişcare a acțiunii penale

CĂTRE,
INSPECTORATUL DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI

....

- cazierul judiciar -

În conformitate cu art.11 din Legea nr. 290/2004, vă comunicăm următoarele privind pe:
Numele .... prenumele ....
Numele avut anterior...
Porecle şi nume false...
Fiul/fiica lui ....şi al (a).......................................
Născut(ă) în anul .... luna .... ziua................. jud. ....
Identitatea s-a stabilit prin ....
<u>S-a pus în mişcare acțiunea penală</u> în dosarul nr. .... din .... pentru fapta prev. şi ped. de .... , săvârşită prin aceea că: ....

....
....

PRIM - PROCUROR,

Luat în evidenţă
Semnătura ____________

Arestarea inculpatului

Inculpatul este persoana împotriva căreia s-a pus în mişcare acţiunea penală (art. 23 C.p.p.).

Ca şi în cazul arestării învinuitului, arestarea inculpatului presupune îndeplinirea cumulativă a unor condiţii de fond şi a unor condiţii de formă**.**

Condiţii de fond.

1. Să existe probe sau indicii temeinice că **a fost săvârşită o faptă** prevăzută de legea penală (art. 148**,** art. 143 C.p.p.).

2. Infracţiunea săvârşită să fie **pedepsită de lege cu închisoare** (art. 136 C.p.p.)**.** Aceasta înseamnă că ori de câte ori legea prevede pentru fapta săvârşită pedeapsa amenzii măsura arestării nu poate fi luată. În situaţiile când pedeapsa prevăzută de lege este alternativă – amendă sau închisoare**,** conform art. 136 alin. 6 C.p.p. măsura arestării preventive nu poate fi dispusă.

3. Existenţa unuia din cazurile prevăzute de **art. 148 C.p.p.**

Situaţiile prevăzute de art. 148 C.p.p. reprezintă temeiurile concrete care determină arestarea iar enumerarea acestor cazuri este de natură să preîntâmpine săvârşirea de abuzuri cu ocazia luării măsurii, asigurându-se astfel respectarea legalităţii iar formularea clară şi precisă constituie încă o garanţie pentru libertatea persoanei. **Enumerarea este limitativă.**

Când cu privire la acelaşi inculpat există mai multe din cazurile care justifică arestarea acestea trebuie să fie menţionate toate în actele de arestare.

4. Luarea măsurii arestării preventive este de competenţa instanţei şi este subordonată realizării **scopului specificat de prevederile art. 136 alin. 1 C.p.p.**

Potrivit art. 136 alin. 1 C.p.p., măsurile preventive se iau în scopul asigurării bunei desfăşurări a procesului penal ori împiedicării sustragerii inculpatului de la urmărire penală, judecată ori de la executarea pedepsei.

Condiţii de formă.

1.Să fie pusă în mişcare acţiunea penală împotriva persoanei în cauză.

Procurorul se pronunţă asupra punerii în mişcare a acţiunii penale prin ordonanţă potrivit **art. 235 C.p.p.** ori prin rechizitoriu potrivit art. 262 C.p.p.

2. Ascultarea inculpatului şi informarea acestuia în limba pe care o înţelege, asupra motivelor arestării şi asupra învinuirii **(art. 150 şi art. 137[1] C.p.p.).** Aducerea la cunoştinţă a motivelor arestării şi învinuirii se realizează cu prilejul ascultării celui în cauză, nefiind suficient ca inculpatului arestat preventiv să i se înmâneze un exemplar al mandatului de arestare.

Cât priveşte limba în care se face comunicarea, conform **art. 7, 8 C.p.p**., ea este limba pe care o înţelege arestatul.

Conform **art. 137[1] C.p.p**. aducerea la cunoştinţă a învinuirii trebuie făcută în prezenţa unui avocat. Având în vedere că, în cazul inculpatului arestat preventiv asistenţa juridică este obligatorie, în conformitate cu prevederile **art. 171 C.p.p**. se vor lua măsuri în consecinţă.

Ascultarea inculpatului înainte de arestare reprezintă o componentă a dreptului la apărare şi o garanţie a inviolabilităţii persoanei. Beneficiind de prezumţia de nevinovăţie, inculpatul sau învinuitul nu este obligat să-şi probeze nevinovăţia **(art. 66 C.p.p.) având chiar dreptul de a păstra tăcerea** pentru a nu contribui prin propriile declaraţii la reţinerea unei acuzaţii împotriva sa. Atunci când există probe de vinovăţie persoana în cauză are dreptul să probeze lipsa lor de temeinicie.

Legea prevede şi unele situaţii de excepţie când ascultarea nu este posibilă deoarece persoana este dispărută, se află în străinătate ori se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată sau din cauza stării sănătăţii ori din cauză de forţă majoră sau stare de necesitate nu poate fi prezentat (**art. 150 C.p.p.).**

Măsura se dispune de judecător prin încheiere motivată **(art.136 alin 5, 149[1] alin. 9 C.p.p.).** Împotriva încheierii se poate face recurs în termen de 24 de ore de la pronunţare pentru cei prezenţi şi de la comunicare pentru cei lipsă.

Aspecte procedurale

Arestarea preventivă a inculpatului **se dispune de judecător** prin încheiere motivată, concomitent cu emiterea unui mandat de arestare.

Mandatul de arestare va cuprinde obligatoriu menţiunile prevăzute în art. 151 C.p.p.

Când exercită supravegherea actelor de urmărire penală, procurorul, la sesizarea organului de cercetare penală sau din oficiu, dacă sunt întrunite condiţiile **art. 143 C.p.p**. şi există vreunul din cazurile prevăzute în **art. 148 C.p.p.,** atunci când consideră că **este în interesul urmăririi penale**, poate propune arestarea preventivă a inculpatului. Procurorul poate propune din oficiu arestarea preventivă a inculpatului şi în cazul infracţiunilor pentru care urmărirea penală se efectuează de către procuror.

Preşedintele ori judecătorul delegat de acesta de la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond sau de la instanţa corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere, locul unde s-a constatat săvârşirea faptei prevăzute de legea penală ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, cu ocazia prezentării dosarului de către procuror fixează ziua şi ora de soluţionare a propunerii de arestare preventivă până la expirarea mandatului de arestare preventivă a învinuitului devenit inculpat sau, dacă acesta este reţinut, până la expirarea celor 24 de ore de reţinere. Ziua şi ora se comunică atât apărătorului ales sau numit din oficiu cât şi procurorului, acesta din urmă fiind obligat să asigure prezenţa în faţa judecătorului a inculpatului arestat sau reţinut.

Propunerea de arestare preventivă se soluţionează în camera de consiliu, de un singur judecător, indiferent de natura infracţiunii, inculpatul fiind adus în faţa judecătorului. Participarea procurorului este obligatorie iar inculpatul va fi asistat de apărător. Judecătorul admite sau respinge propunerea de arestare preventivă prin încheiere motivată. Împotriva încheierii se poate face recurs, în termen de 24 de ore de la pronunţare, pentru cei prezenţi, şi de la comunicare pentru cei lipsă.

Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus arestarea preventivă a inculpatului se soluţionează de instanţa de control judiciar în termen de 3 zile.

Conform art. 160[a] alin. 1 C.p.p., arestarea preventivă a inculpatului poate fi dispusă şi în cursul judecăţii, prin încheiere motivată, dacă sunt întrunite condiţiile prevăzute în art. 143 C.p.p. şi există vreunul dintre cazurile prevăzute de art. 148 C.p.p.

Având în vedere dispoziţiile art. 23 alin. 6 din Constituţie, rezultă că arestarea dispusă de instanţă în cursul judecăţii durează până la soluţionarea cauzei şi este limitată în timp numai de prevederile art. 139 alin. 2, 3 şi art. 140 cu referire la art. 350 din C.p.p. Nimic nu împiedică instanţa să fixeze prin încheiere o limitare în timp a duratei arestării.

Potrivit dispoziţiilor art. 160[a] alin. 2 aplicate în corelaţie cu art. 141 din C.p.p., încheierea primei instanţe prin care se dispune arestarea preventivă poate fi atacată cu recurs. Termenul de recurs este de 24 de ore şi curge de la pronunţare pentru cei prezenţi şi de la comunicare pentru cei lipsă. Recursul nu este suspensiv de executare. Dosarul trebuie înaintat instanţei de recurs în 24 de ore, recursul se judecă în 3 zile şi vizează legalitatea şi temeinicia încheierii atacate.

În conformitate cu art. 160[b] din C.p.p., care se aplică în mod corespunzător, în cursul judecăţii, instanţa are obligaţia constituţională impusă de art. 23 alin. 6, să verifice periodic, dar nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea şi temeinicia arestării preventive.

Stabilirea duratei arestării.

Durata arestării inculpatului în cursul urmăririi penale se fixează prin încheiere şi mandatul de arestare preventivă şi **nu poate depăşi 30 de zile** (art. 23 alin. 5 din Constituţie – art. 149 alin. 1 C.p.p.) afară de cazul în care este prelungită, în condiţiile legii, cu câte cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depăşească un termen rezonabil şi nu mai mult de 180 de zile.

Arestarea inculpatului nu poate fi dispusă decât pentru zilele care au rămas după scăderea din 30 de zile a perioadei în care acesta a fost anterior reţinut sau arestat, înainte de expirarea duratei arestării învinuitului.

Durata se calculează de la data emiterii mandatului de arestare atunci când arestarea a fost dispusă după ascultarea inculpatului. Când arestarea a fost dispusă în lipsa inculpatului, durata începe să curgă de la data punerii în executare a mandatului de arestare.

Termenele referitoare la măsurile preventive sunt termene substanţiale deoarece se referă la libertatea persoanei.

Înmânarea unui exemplar al mandatului persoanei arestate.

Dacă mandatul a fost emis după ascultarea inculpatului, judecătorul care a emis mandatul înmânează un exemplar al mandatului persoanei arestate, iar un alt exemplar îl trimite organului de poliţie pentru a fi predat la locul de deţinere odată cu arestatul.

Dacă arestarea a fost dispusă în lipsa inculpatului, mandatul se trimite în dublu exemplar organului de poliţie pentru executare.

Procedura executării mandatului de arestare este reglementată de art. 152 – 154 C.p.p.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

R E F E R A T
cu propunere de luare a măsurii arestării preventive
Anul .... luna.................ziua ....

..., procuror la Parchetul de pe lângă ....

Prin rezoluția din data de .... a Parchetului de pe lângă .... s-a început urmărirea penală față de învinuit(ul/a)/inculpat(ul/a).. fiul/fiica lui .... şi ...., născut/ă în anul .... , luna............ , ziua............, în localitatea .... , județ/sector............................. , de cetățenie ...., studii ...., situația militară .... , loc de muncă .... , ocupația .... , domiciliat/ă în localitatea .... , str. ...., nr. .... , bl. .... , sc. ......, et. ...... , ap. ...., județ/sector .... , antecedente penale...................................., C.N.P. ...., pentru faptul că.. ....

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....................................ce constituie infracţiunea ....
de……………………. prevăzută de art. ....
din .... şi pedepsită cu închisoare de la ....
la ....

Prin ordonanţa nr. .... din data de .... , Parchetul de pe lângă .... a luat faţă de învinuit(a)/inculpat(a) măsura reţinerii pe o durată de 24 de ore, de la data de .... ora................
, până la data de .... ora ....

Prin ordonanţa nr. .... din data de .... a Parchetului de pe lângă .... a fost pusă în mişcare acţiunea penală faţă de învinuit(/a)/inculpat(/a).. .

Săvârşirea infracţiunii ....de către învinuit(/a)/inculpat(/a) rezultă din
…………………………………………………………………
....
....
....
....
....
....

Din probele administrate a rezultat că învinuitul/inculpatul se află în situaţia prevăzută de art. 148 lit. .... din Codul de procedură penală, întrucât, ...
....
....
....
....
....
....
....

Având în vedere că măsura arestării preventive este necesară în interesul urmăririi penale, în temeiul art. 146/149[1] Cod procedură penală, solicităm instanţei luarea măsurii arestării preventive a învinuitului(ei)/inculpatului(ei) .... pe o perioadă de .... zile, începând cu data de .... până la data de ....

P R O C U R O R,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
...
Dosar nr. ..../ ....

C Ă T R E,

...

În temeiul art. 146/149[1] din Codul de procedură penală, vă trimitem alăturat referatul cu propunere de luare a măsurii arestării preventive a învinuitului(ei)/inculpatului(ei)……………..cercetat pentru săvârşirea infracţiun... de…………………. , întocmit de procuror, împreună cu dosarul cauzei (file ....)
Precizăm că învinuit/ inculpat... se află în Arestul.............................. şi este asistat de avocat ……………...(telefon ....) şi va fi adus în faţa instanţei la termenul stabilit de dumneavoastră.

PRIM - PROCUROR ,

……../ex…

Prelungirea măsurii arestării preventive

Prelungirea duratei arestării preventive este prevăzută în actuala reglementare procedural penală numai pentru situaţia în care această măsură a fost luată **faţă de inculpat în faza de urmărire penală**.

Prelungirea arestării vizează cele 30 de zile ale mandatului de arestare a inculpatului cât şi cele 30 de zile (10 zile + 20 de zile) ale mandatului de arestare a învinuitului şi mandatului de arestare a inculpatului.

Din conţinutul textelor care reglementează condiţiile şi procedura prelungirii arestării (art. 155, 156, 159 C.p.p.) se desprind următoarele reguli cu valoare de principii :

a) durata arestării inculpatului poate fi prelungită în caz de **„necesitate"** şi numai **„motivat**".

Prin necesitatea prelungirii se înţelege că temeiurile care au determinat arestarea preventivă nu au dispărut şi se impune în continuare privarea de libertate a inculpatului sau, chiar dacă aceste temeiuri nu mai există au apărut altele, prevăzute de lege, care justifică menţinerea detenţiei preventive.

„Motivarea" se referă la împrejurări concrete şi priveşte atât solicitarea organelor de urmărire penală cât şi hotărârea instanţei de fond prin care se dispune asupra solicitării organelor de urmărire penală şi constituie încă o garanţie în privinţa legalităţii prelungirii, soluţia putând fi supusă verificării instanţei de recurs.

b) prelungirea duratei arestării inculpatului poate fi dispusă numai de instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond sau de instanţa corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripţie se află locul de deţinere, locul unde s-a constatat săvârşirea faptei prevăzute de legea penală ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

c) în cazul în care instanţa acordă prelungirea, aceasta nu va putea depăşi 30 de zile.

d) instanţa poate acorda şi alte prelungiri, fiecare neputând depăşi 30 de zile.

e) durata totală a arestării preventive în cursul urmăririi penale nu poate depăşi un termen rezonabil şi nu mai mult de 180 de zile.

f) când în aceeaşi cauză se găsesc mai mulţi inculpaţi arestaţi pentru care durata arestării preventive expiră la date diferite, procurorul care sesizează instanţa pentru unul dintre inculpaţi va sesiza, totodată, instanţa şi cu privire la ceilalţi inculpaţi.

În procedura prelungirii măsurii arestării preventive a inculpatului sunt implicate toate autorităţile judiciare : organele de cercetare penală, procurorul, instanţa de judecată.

Astfel, în cazul în care urmărirea penală este efectuată de organul de cercetare, acesta formulează motivat propunerea de prelungire a arestării, pe care o înaintează procurorului care exercită supravegherea. Primind propunerea de prelungire a măsurii arestării preventive a inculpatului, procurorul care exercită supravegherea, dacă apreciază că nu este cazul ca inculpatul să fie pus în libertate, sesizează, cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea termenului instanţa competentă. Rezultă că procurorul care exercită supravegherea urmăririi penale are posibilitatea după caz :

a) să avizeze propunerea de prelungire a măsurii arestării preventive formulată de organul de cercetare şi să o înainteze instanţei competente ;
b) să nu avizeze propunerea (se pronunţă prin rezoluţie motivată) caz în care măsura arestării durează până la expirarea duratei mandatului de arestare.

Când urmărirea penală este efectuată de procuror, art. 156 C.p.p. urmează a fi aplicat în mod corespunzător.

Potrivit art. 159 alin. 1 din C.p.p., dosarul cauzei va fi depus de către procuror, odată cu sesizarea instanţei, cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive şi va putea fi consultat de apărător.

Ca o garanţie suplimentară legiuitorul a decis ca inculpatul să fie adus în faţa instanţei şi să fie asistat de un apărător (art. 159 alin. 3 C.p.p.). În situaţia în care inculpatul arestat se află internat în spital şi din cauza sănătăţii nu poate fi adus în faţa instanţei sau când, din cauză de forţâ majoră sau stare de necesitate, deplasarea sa nu este posibilă, propunerea de prelungire a duratei arestării preventive va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezenţa apărătorului căruia i se dă cuvântul pentru a pune concluzii (art. 159 alin. 4 C.p.p.).

După ce va examina propunerea de prelungire şi va verifica actele şi lucrările dosarului precum şi concluziile puse de părţi şi procuror, judecătorul se pronunţă asupra prelungirii arestării preventive în termen de 24 de ore de la primirea dosarului şi comunică încheierea celor lipsă de la judecată în acelaşi termen.

Propunerea de prelungire a arestării preventive se soluţionează în camera de consiliu, de un singur judecător, indiferent de natura infracţiunii.

Această prevedere a alineatului 2 din art. 159 C.p.p. este de natură să evite orice discuţii aşa cum au fost cele generate de art. 29 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie, modificată prin Legea nr. 161/2003. Participarea procurorului este obligatorie.

Măsura dispusă de instanţă se comunică administraţiei locului de deţinere care este obligată să o aducă la cunoştinţă inculpatului.

Dacă cererea de prelungire a arestării este respinsă**,** măsura încetează de drept potrivit art. 140 C.p.p.

Potrivit art. 159 alin. 8 C.p.p. ”încheierea prin care s-a hotărât asupra prelungirii arestării poate fi atacată cu recurs de procuror sau de inculpat**,** în termen de 24 de ore de la pronunţare pentru cei prezenţi, sau de la comunicare pentru cei lipsă. Recursul se soluţionează înainte de expirarea duratei arestării preventive.

Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus prelungirea arestării preventive nu este suspensiv de executare**.**

Conform art. 159 alin. 10, inculpatul este adus la judecarea recursului. Dispoziţia cuprinsă în art. 159 alin. 10, exprimă intenţia legiuitorului care a modificat prin Legea 281/2003, vechea prevedere, conform căreia inculpatul era adus la judecarea recursului numai când instanţa considera necesar, modificare făcută în spiritul Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, astfel încât, considerăm că această prevedere are întâietate faţă de prevederea contrară cuprinsă în art. 385^{11} alin. 3.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

R E F E R A T

Anul ...... luna .... ziua ....

Procuror ...., din cadrul Parchetului de pe lângă ....

Prin rezoluţia din data de .... al Parchetului de pe lângă ...., s-a început urmărirea penală faţă de învinuitul ...., fiul lui .... şi al ...., născut la ...., în ...., domiciliat în............................., judeţ/sector ...., str. ...., nr. .... , sc. ...., et........, ap......., C.N.P. ...., B.I./C.I., seria ...., nr. .... , pentru faptul că ....

Prin ordonanţa nr. .... din data .... s-a dispus reţinerea pe o durată de 24 de ore de la data de .... ora .... la data de .... ora ....

Prin ordonanţa nr. .... din data de .... al Parchetului de pe lângă ...., s-a pus în mişcare acţiunea penală faţă de inculpatul ...., sub aspectul săvârşirii infracţiunii prevăzută de .... din ....

Prin încheierea din data de ...., Judecătoria/Tribunalul/Curtea de Apel .... a dispus arestarea preventivă a inculpatului .... pe o durată de .... zile de la data .... până la .... şi s-a emis mandatul de arestare preventivă nr. .... din data de ....

În cauză se impune prelungirea duratei arestării preventive întrucât se menţin temeiurile avute în vedere la luarea măsurii – art…………din Codul de procedură penală- .... şi au intervenit temeiuri noi – art…………………………din Codul de procedură penală - ....

În vederea terminării urmăririi penale, urmează a fi efectuate următoarele acte:

- **..;**
- **..;**

- ....

Faţă de cele expuse, în baza art. 155 şi urm. din Codul de procedură penală, solicităm instanţei de judecată prelungirea duratei arestării preventive cu .... zile, începând cu data de .... până la .... inclusiv.

P R O C U R O R,

Dispoziţii speciale pentru minori

Prin Legea nr. 281/2003**,** art. I**,** pct. 88 a fost introdusă secţiunea IV[1] a cap.I a titlului IV al C.p.p. cuprinzând art. 160^{e} – 160^{h}, secţiune intitulată „Dispoziţii speciale pentru minori" şi prin care se stabilesc o serie de reguli şi de limitări în materia arestării preventive a minorilor şi anume :

- obligativitatea existenţei unui regim special de detenţie şi a unor drepturi proprii astfel încât să nu fie prejudiciată dezvoltarea fizică**,** psihică sau morală a minorilor. Respectarea acestor drepturi şi a regimului special se asigură prin controlul unui judecător anume desemnat de preşedintele instanţei**,** prin vizitarea locurilor de deţinere preventivă de către procuror precum şi prin controlul altor organisme abilitate de lege să viziteze deţinuţii preventiv.
- asistenţa juridică obligatorie a învinuiţilor sau inculpaţilor minori şi obligativitatea organelor judiciare de a lua măsuri pentru ca apărătorul să poată lua contact direct cu minorul arestat şi că comunice direct cu el;
- în cazul reţinerii sau arestării preventive a unui minor obligativitatea încunoştinţării imediate, în cazul reţinerii**,** şi în termen de 24 de ore**,** în cazul arestării**,** a părinţilor, tutorelui**,** a persoanei în îngrijirea sau supravegherea căreia se află minorul sau a altei persoane desemnate de minor iar în caz de arestare a serviciului de reintegrare socială a infractorilor şi de supraveghere a executării sancţiunilor neprivative de libertate de pe lângă instanţa căreia i-ar reveni competenţa de a judeca în primă instanţă cauza, îndeplinirea acestei obligaţii consemnându-se într-un proces verbal;
- **minorul între 14 – 16 ani,** care răspunde penal, poate fi reţinut la dispoziţia procurorului sau la dispoziţia organului de cercetare penală, cu înştiinţarea şi sub controlul procurorului**,** în mod cu totul excepţional şi numai dacă minorul a comis o infracţiune pedepsită de lege cu detenţiunea pe viaţă sau închisoare de 10 ani sau mai mare**,** reţinerea neputând să depăşească 10 ore. Reţinerea poate fi prelungită de procuror prin ordonanţă motivată**,** pe o durată de 10 ore dar numai dacă acest lucru se impune;

➢ arestarea învinuitului minor este de cel mult 3 zile ;

●Pentru minorul cu vârsta cuprinsă între 14 – 16 ani s-au introdus următoarele reglementări :

a) poate fi arestat preventiv numai dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta de care este învinuit este detenţiunea pe viaţă sau închisoare de 10 ani sau mai mare şi o altă măsură preventivă nu este suficientă ;

b) arestarea în cursul urmăririi penale este de cel mult 15 zile ;

c) prelungirea arestării preventive în cursul urmăririi penale nu poate fi dispusă decât în mod excepţional iar arestarea nu poate să depăşească, în total, un termen rezonabil şi nu mai mult de 60 de zile, fiecare prelungire neputând depăşi 15 zile. În mod excepţional, când pedeapsa prevăzută de lege este detenţiunea pe viaţă sau închisoarea de 20 de ani sau mai mare, arestarea preventivă a inculpatului minor între 14 – 16 ani, în cursul urmăririi penale poate fi prelungită până la 180 de zile;

d) verificarea legalităţii şi temeiniciei arestării preventive se efectuează în cursul judecăţii periodic, dar nu mai târziu de 30 de zile;

e) menţinerea arestării preventive în cursul judecăţii nu poate fi dispusă decât în mod excepţional.

● **Pentru minorul cu vârsta cuprinsă între 16 – 18 ani** s-au introdus următoarele reglementări :

a) arestarea în cursul urmăririi penale este de cel mult 20 de zile ;

b) arestarea preventivă în cursul urmăririi penale nu poate să depăşească, în total, un termen rezonabil şi nu mai mult de 90 de zile, fiecare prelungire neputând depăşi 20 de zile. În mod excepţional, când pedeapsa prevăzută de lege este detenţiunea pe viaţă sau închisoarea de 10 ani sau mai mare, arestarea preventivă a inculpatului minor între 16 – 18 ani, în cursul urmăririi penale poate fi prelungită până la 180 de zile;

c) verificarea legalităţii şi temeiniciei arestării preventive, în cursul judecăţii se efectuează periodic, dar nu mai târziu de 40 de zile.

La stabilirea dispoziţiilor aplicabile cu privire la măsura reţinerii şi arestării preventive se are în vedere vârsta învinuitului sau inculpatului de la data la care se dispune asupra luării, prelungirii sau menţinerii măsurii preventive.

Măsurile preventive ce pot fi dispuse faţă de persoana juridică.

Prin Legea 356/2006 art. I pct. 222 a fost introdus Capitolul I/1 al titlului IV, cuprinzând art.479/1-479/15, capitol intitulat **„Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice".**

In cele ce urmează, vom face referire la măsurile preventive ce pot fi dispuse faţă de persoana juridică, astfel cum au fost introduse prin legea pentru modificarea şi completarea Codului de procedură penală.

Judecătorul, în cursul urmăririi penale, la propunerea procurorului, sau instanţa, în cursul judecăţii, poate dispune, dacă există motive temeinice care justifică presupunerea rezonabilă că persoana juridică a săvîrşit o faptă prevăzută de legea penală şi numai pentru a se asigura buna desfăşurare a procesului penal, una sau mai multe dintre următoarele **măsuri preventive :**

a) *suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice;*
b) *suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice;*
c) *interzicerea unor operaţiuni patrimoniale specifice, susceptibile de a antrena diminuarea semnificativă a activului patrimonial sau insolvenţa persoanei juridice;*
d) *interzicerea de a încheia anumite acte juridice, stabilite de organul judiciar;*
e) *interzicerea de a desfăşura activităţi de natura celor în exerciţiu sau cu ocazia cărora a fost comisă infracţiunea;*

Măsurile preventive pot fi dispuse pe o perioadă de cel mult **60** de zile, cu posibilitatea prelungirii, dacă se menţin temeiurile care au determinat luarea acestora, fiecare prelungire neputând 60 de zile.

In cursul urmăririi penale, măsurile preventive se dispun de judecător, prin încheiere motivată dată în camera de consiliu, cu citarea persoanei juridice.

Participarea procurorului este obligatorie.

Extinderea cercetării penale

Dispoziţia art. 238 C.proc.pen. referitoare la extinderea cercetărilor penale are un conţinut deosebit de complex şi reglementează instituţii

similare celor consecrate în faza de judecată relative la extinderea obiectului judecăţii şi schimbarea încadrării juridice.

După punerea în mişcare a acţiunii penale, cercetările se limitează la fapta, persoana şi încadrarea juridică menţionate în actul de inculpare.

Este posibil ca în cursul cercetărilor organul de cercetare penală să descopere:

- fapte noi în sarcina inculpatului
- date cu privire la participarea şi a unei alte persoane la săvârşirea faptei care formează obiectul cercetărilor
- împrejurări noi care pot duce la schimbarea încadrării juridice a faptei pentru care s-a dispus punerea în mişcare a acţiunii penale.

În aceste condiţii, legea permite după caz, **extinderea obiectului cercetării**, dincolo de limitele fixate prin ordonanţa de punere în mişcare a acţiunii penale, sau **schimbarea încadrării juridice**.

Organul de cercetare penală este obligat să facă propuneri în acest sens în cel mult 3 zile de la data constatării aspectelor mai sus menţionate. Procurorul examinează propunerile şi dosarul şi, dacă este de acord, dispune extinderea cercetărilor penale sau schimbarea încadrării juridice, prin **ordonanţă** motivată, în cel mult 5 zile.

IX. ALTE MĂSURI PROCESUALE

1. Măsurile de ocrotire

Cînd **măsura reţinerii** sau **arestării preventive** a fost luată faţă de un învinuit sau inculpat în a cărui ocrotire se află un **minor**, **o persoană pusă sub interdicţie**, **o persoană căreia i s-a instituit curatela ori o persoană care, din cauza vîrstei, bolii sau altei cauze, are nevoie de ajutor**, organul judiciar care a luat măsura reţinerii, arestării preventive sau internării medicale trebuie să înştiinţeze autoritatea competentă în vederea luării măsurilor de ocrotire.

2. Măsurile de siguranţă

Ori de cîte ori, în cursul procesului penal, instanţa de judecată constată că învinuitul sau inculpatul se află în vreuna din situaţiile arătate în art. 113 sau 114 C.pen., dispune luarea, în mod provizoriu, a măsurii de siguranţă corespunzătoare.

Astfel, **obligarea la tratament medical** şi la **internarea medicală** pot fi luate **în mod provizoriu** în cursul urmăririi penale, pe o durată ce nu poate depăşi **180 de zile**, de instanţa de judecată ca urmare a sesizării procurorului numai dacă făptuitorul, din cauza unei boli sau a intoxicării cronice prin alcool sau alte asemenea substanţe, **prezintă pericol pentru societate**.

3. Măsurile asigurătorii

Măsurile asigurătorii se iau în cursul procesului penal de către **procuror** şi constau în indisponibilizarea, prin instituirea unui **sechestru**, a bunurilor mobile şi imobile, în vederea unuia din următoarele scopuri:

- confiscării speciale;
- reparării pagubei produse prin infracţiune;
- garantarea executării pedepsei amenzii.

Luarea măsurilor asigurătorii este **obligatorie**.

Bunurile asupra cărora se pot lua măsuri asigurătorii

Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei se pot lua asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului şi ale persoanei responsabile civilmente, pînă la concurenţa valorii probabile a pagubei.

Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se iau numai asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului, deoarece răspunderea penală este personală şi, în vederea executării pedepsei mai sus amintite, nu pot fi indisponibilizate decît bunurile celui ce urmează să fie tras la răspundere penală.

Bunurile asupra cărora nu se pot lua măsuri asigurătorii

Nu pot fi sechestrate bunuri care aparţin unei unităţi din cele la care se referă art. 145 C.pen., precum şi cele exceptate de lege.

Celelalte categorii de bunuri care nu pot fi sechestrate sunt arătate în dispoziţiile art. 406 - 409 C.pr. civ., din această categorie făcînd parte, de exemplu, bunurile de uz personal sau casnic strict necesare debitorului şi familiei sale.

Organele care duc la îndeplinire măsurile asigurătorii

Actele procesuale prin care se dispune această măsură în cursul urmăririi penale este ordonanţa procurorului.

În cauzele penale în care urmărirea penală se efectuează de procuror, acesta poate dispune ca măsura asiguratorie să fie adusă le îndeplinire de către **secretarul Parchetului**.

Procedura de luare a măsurilor asiguratorii privite în special

În Codul de procedură penală sunt prevăzute norme distincte pentru **sechestrul propriu-zis**, **poprire** şi **inscripţia ipotecară**, cu precizarea că **poprirea** şi **inscripţia ipotecară** sunt considerate forme speciale ale **sechestrului**.

A. Sechestrul penal propriu-zis

În mod obişnuit, bunurile sechestrate rămîn în posesia celui căruia îi aparţin, cu **obligaţia** ca acesta să nu le greveze sau înstrăineze. Codul de procedură penală stabileşte şi **anumite categorii de bunuri** (*ex*. bunurile perisabile, obiectele din metale sau pietre preţioase, obiectele de artă şi de muzeu) care se ridică **în mod obligatoriu**. În cazul în care există pericol de înstrăinare, bunurile mobile sechestrate vor fi puse sub sigiliu sau ridicate, putîndu-se numi un **custode**.

B. Poprirea

Poprirea reprezintă o procedură larg folosită pentru urmărirea sumelor de bani.

Astfel, sumele de bani datorate cu orice titlu învinuitului, inculpatului sau părţii responsabile civilmente de către o a treia persoană, ori de către cel păgubit, sunt poprite în mîinile acestora şi în limitele prevăzute de lege, de la data primirii actului prin care se înfiinţează sechestrul.

Inscripţia ipotecară

Inscripţia ipotecară constituie o formă specială a sechestrului aplicabilă în cazul bunurilor imobile.

4. Restituirea lucrurilor şi restabilirea situaţiei anterioare

Aceste măsuri de reparaţie imediată sunt **modalităţi de reparare în natură a prejudiciului material** cauzat prin infracţiune.

Restituirea lucrurilor

Pentru a preîntîmpina înstrăinarea de către învinuit sau inculpat a lucrurilor sustrase de la persoana vătămată ori au fost luate pe nedrept din posesia sau deţinerea sa, legea prevede posibilitatea restituirii lor acestora din urmă. Restituirea lucrurilor trebuie să nu stingherească aflarea adevărului şi justa soluţionare a cauzei.

Restituirea lucrurilor se poate dispune de către procuror, în cursul urmăririi penale, printr-o **rezoluţie**, arătînd celui căruia i-au fost restituite că are obligaţia să le păstreze pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti pronunţate în cauza penală respectivă.

Restabilirea situaţiei anterioare

În vederea reparării vremelnice a prejudiciului cauzat persoanei vătămate, în faza de urmărire penală, procurorul poate lua măsuri de restabilire a situaţiei anterioare săvîrşirii infracţiunii, cînd schimbarea acelei situaţii a rezultat în mod vădit din comiterea infracţiunii, iar restabilirea este posibilă.

Luarea acestei măsuri procesuale este posibilă numai în cazul anumitor infracţiuni, care prin natura urmărilor lor permit sau impun restabilirea situaţiei anterioare săvîrşirii lor. Astfel, poate fi vorba de restabilirea situaţiei anterioare în cazul restituirii unor sume de bani persoanelor vătămate prin săvârşirea unor infracţiuni.

CURS VI

X. ***Suspendarea urmăririi penale***

XI. ***Soluţii ce pot fi date pe parcursul sau la terminarea urmăririi penale:***

- *încetarea urmăririi penale*
- *scoaterea de sub urmărire penală*
- *clasarea cauzelor penale*

XII. ***Prezentarea materialului de urmărire penală***

- *condiţii*
- *procedura*
- *sancţiunea nerespectării procedurii prezentării materialului de urmărire penală*

X. SUSPENDAREA URMĂRIRII PENALE (art. 239 – 241)

Suspendarea urmăririi îşi găseşte justificarea în necesitatea suspendării prescripţiei răspunderii penale precum şi în necesitatea asigurării dreptului de apărare al învinuitului sau inculpatului.

În cazul când se constată printr-o **expertiză medico – legală** că învinuitul sau inculpatul suferă de o boală gravă care îl împiedică să ia parte la procesul penal, organul de cercetare penală înaintează procurorului propunerile sale împreună cu dosarul pentru a dispune suspendarea urmăririi penale.

În cazurile în care, printr-o expertiză medico-legală psihiatrică, se constată că inculpatul suferă de o boală psihică ce nu-i permitea acestuia, în momentul săvârşirii faptei, să-şi dea seama de acţiunile sale, din cauza alienaţiei mintale, organul de urmărire penală va trebui să dispună scoaterea de sub urmărire penală, şi nu suspendarea urmăririi penale.

Procurorul se pronunţă asupra suspendării prin **ordonanţă.** Ordonanţa, *trebuie să cuprindă pe lângă menţiunile obişnuite, datele privitoare la persoana învinuitului sau inculpatului, fapta de care este învinuit, cauzele care au determinat suspendarea şi măsurile luate în vederea însănătoşirii.*

Ordonanţa de suspendare a urmăririi penale se comunică, în copie, învinuitului sau inculpatului şi persoanei vătămate.

XI. SOLUŢII CE POT FI DATE PE PARCURSUL SAU LA TERMINAREA URMĂRIRII PENALE (art. 242 – 249)

Încetarea urmăririi penale (art. 242 – 248 C.p.)

În orice moment, urmărirea penală poate fi întreruptă dacă se constată că există vreo cauză care împiedică exercitarea acţiunii penale.

Soluţia încetării urmăririi penale poate fi dată când intervine vreuna din cauzele prevăzute de **art. 10 lit. f – h, i/1 şi j** şi **există învinuit sau inculpat în cauză.**

Potrivit art. 243 C.p., organul de cercetare penală, când constată existenţa vreunuia dintre cazurile prevăzute în art. 10 lit. f - h, i/1 şi j înaintează procurorului dosarul împreună cu propunerea de încetare a urmăririi penale.

Procurorul, în cazul în care constată că nu este cazul să dispună încetarea sau când dispune încetarea parţială, restituie dosarul organului de cercetare penală cu dispoziţia de a continua cercetarea.

Procurorul se pronunţă asupra încetării urmăririi penale prin **ordonanţă** în cazul în care acţiunea penală a fost pusă în mişcare, şi prin **rezoluţie** motivată când acţiunea penală nu a fost pusă în mişcare.

Prin ordonanţa de încetare se dispune potrivit art. 245 C.p., asupra :

a) revocării măsurilor asiguratorii luate în vederea executării pedepsei amenzii;
b) confiscării lucrurilor potrivit art. 118 din C.p.;
c) măsurilor asiguratorii privind reparaţiile civile şi restabilirii situaţiei anterioare săvârşirii infracţiunii;
d) cheltuielilor judiciare.
e) restituirii cauţiunii în cazurile prevăzute de lege.
f) sesizării instanţei civile competente cu privire la desfiinţarea totală sau parţială a unui înscris.

În ordonanţa de încetare, trebuie să se facă menţiunea dacă, în cursul urmăririi penale s-a luat măsura de siguranţă a obligării la tratament medical sau la internarea medicală .

De asemenea, se va face menţiune şi cu privire la revocarea arestării preventive, dispuse de către instanţă.

Ordonanţa de încetare a urmăririi penale trebuie să cuprindă pe lângă menţiunile arătate în art. 203, datele privind persoana şi fapta la care se referă încetarea, precum şi arătarea temeiurilor de fapt şi de drept pe baza cărora se dispune încetarea urmăririi penale.

Procurorul, trebuie să înştiinţeze persoanele interesate despre încetarea urmăririi penale.

Potrivit **art. 246**, copie de pe ordonanţa sau rezoluţia prin care procurorul dispune încetarea urmăririi penale **se comunică** persoanei care a făcut sesizarea, învinuitului sau inculpatului şi, după caz, altor persoane interesate.

Scoaterea de sub urmărire penală (art. 249 – 249^1)

Dacă încetarea urmăririi penale presupune existenţa unei infracţiuni şi intervenţia unei cauze legale de înlăturare a răspunderii penale, cazurile de scoatere de sub urmărire penală se referă la **inexistenţa infracţiunii.**

Când pe parcursul desfăşurării urmăririi penale se constată existenţa vreunuia dintre cazurile prevăzute în art. 10 lit.a – e C.p. şi există învinuit sau inculpat în cauză, procurorul dispune scoaterea de sub urmărire penală.

Organul de cercetare penală, care constată existenţa vreunuia dintre cazurile prevăzute în art. 10 lit. a – e, înaintează procurorului dosarul cu propunerea de a se da soluţia de scoatere de sub urmărire penală.

Procurorul, atunci când constată că nu este cazul să dispună scoaterea de sub urmărire penală sau când a dispus scoaterea de sub urmărire penală parţial, restituie dosarul organului de cercetare penală, cu dispoziţia de a continua cercetarea.

Procurorul se pronunţă asupra scoaterii prin **ordonanţă**, în cazul în care acţiunea penală a fost pusă în mişcare.

În cazul în care acţiunea penală nu a fost pusă în mişcare, procurorul dispune scoaterea de sub urmărire penală prin **rezoluţie.**

Ordonanţa trebuie să cuprindă aceleaşi date ca şi în cazul încetării urmăririi penale.

Procurorul înştiinţează persoanele interesate, potrivit art. **246 C.p.p**.

Potrivit art. 249^1 C.p.p, în cazul în care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală în temeiul art. 10 lit. b^1 C.p., executarea sancţiunilor cu caracter administrativ prevăzute în art. 18^1 C.p., se face potrivit **art. 487, 442 şi 443 C.p.**

Clasarea cauzelor penale .

Potrivit art.11 pct. 1 lit. a C.p., când se constată existenţa vreunuia din cazurile prevăzute în art. 10 C.p., şi când nu există învinuit în cauză în cursul urmăririi penale, se dispune, prin **rezoluţie**, clasarea.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ .... Data …………..

C O M U N I C A R E

Vă comunicăm alăturat o copie a rezoluţiei/ordonanţei cu nr de mai sus din data de................................. a acestui parchet, prin care s-a dispus…………….. Împotriva rezoluţiei/ordonanţei puteţi face plângere la Primul Procuror al Parchetului de pe lângă...în termen de …………. zile, de la data primirii comunicării.

P R O C U R O R,

……../ex.2

Dovada de îndeplinire a procedurii de comunicare
P R O C E S – V E R B A L
Astăzi, ziua.......... luna..................... anul 200...

Subsemnatul agent.. având de înmâmat comunicarea nr................. emisă de .... m-am deplasat în satul/comuna/oraşul/municipiul..str.. .... nr............. bloc....................scara.................etaj..............apart............. judeţ/sector............................. la adresa numitului..

1. Găsind pe.. destinatar, soţ, rudă cu destinatarul, persoană care locuieşte cu destinatarul, portar, administrator, serviciul de registratură sau funcţionarul însărcinat cu primirea corespondenţei, serviciul personal, administraţia spitalului, comandamentul unităţii militare, administraţia locului de deţinere *):

a) acesta a primit semnând în faţa noastră;
b) refuzând primirea, am afişat actul;
c) primind actul a refuzat să semneze de primire;
d) primind actul, nu a putut să semneze de primire deoarece...………………………………………………………

2. Am afişat actul: pe uşa principală a locuinţei destinatarului; pe uşa principală a clădirii, hotelului*):

a) persoana prevăzută la pct. 1 a refuzat primirea;
b) nici o persoană de la pct. 1 nu a fost găsită;
c) în lipsa persoanelor de la pct. 1 nu s-a putut afla când cel căutat poate fi găsit;
d) persoana căutată schimbându-şi adresa, nu s-a putut afla noua adresă (noua adresă este)...................…………………………………………………………………………………………
e) persoana căutată fiind o organizaţie, instituţie, s-a refuzat primirea.

Semnătura agentului   Semnătura primitorului actului

L.S.   ....

Calitatea în care a primit actul
....
Actul de identitate al primitorului

....
*) Se vor sublinia cuvintele care corespund modului de îndeplinire a procedurii.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C ă t r e,

…………………………………………………………..
Adresa...………………………………………………

Vă trimitem un exemplar al ordonanţei nr………….. din ....

Amenda aplicată, precum şi cheltuielile judiciare, urmează să le plătiţi la Trezoreria Sector .... Bucureşti, contul ……………. iar chitanţele doveditoare să le prezentaţi la sediul Parchetului de pe lângă ………………………din str……………….. nr……., sector……, camera………..

PROCUROR,

……../ex.2

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....   Data ………………………

C Ă T R E,

INSPECTORATUL POLIȚIEI JUDEȚENE
....

- *CAZIER*

Vă facem cunoscut faptul că, în dosarul nostru cu nr. ..../P/.................. a fost cercetat în stare de …………………… învinuitul............................. fiul lui ....şi al...................................., născut la... în ...., jud. ...., cu domiciliul în .... nr.......... bl............. ap.............. posesor BI/CI seria ....nr........................, CNP……………………… antecedente penale…………………………pentru săvârşirea infr.prev. de art. ....

Prin ORDONANȚA nr………….. din data de …………………. , în conformitate cu dispozițiile art. 249 al.3 C.p.p. rap. la art.11 pct.1 lit.b C.p.p. şi art.10 lit.b^1 C.p.p., cu referire la art.18^1 C.p. şi art.91 lit.c C.p., s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului, aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ, respectiv a unei amenzi administrative în cuantum de ....ROL.

PRIM - PROCUROR,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....

Dosar nr. ..../ .... Data ………………………

C Ă T R E,

ADMINISTRAȚIA FINANȚELOR PUBLICE……………….

În conformitate cu dispozițiile art.442 şi 443 C.p.p. şi art.130 din Ordonanța nr.92/2003, vă trimitem spre executare extrasul dispozitivului ordonanței nr............................, prin care numitului/ ei fiul/fiica lui ....şi al...................................., născut/ă la.. în ...., jud. ...., cu domiciliul în .... nr.......... bl.............. ap............... posesor BI/CI seria ....nr........................., CNP…………………………………... i s-a aplicat o amendă cu caracter administrativ în sumă de .... lei şi a fost obligat la plata cheltuielilor judiciare în sumă de .... lei.

E X T R A S

Din dispozitivul ordonanței nr. .... din ....

D I S P U N

Scoaterea de sub urmărire penală pentru fapta prev. de art. .... şi aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ, constând în amendă administrativă în cuantum de...

PRIM PROCUROR,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ .... **Comunicare cu privire la scoaterea de sub**

urmărire penală sau încetarea urmăririi penale

Jurnal nr. ………………………
data de primire ....

C Ă T R E ,
Inspectoratul de Poliție al județului ....

- Cazier judiciar –

În conformitate cu art.11 din Legea nr.290/2004, vă comunicăm următoarele date privind pe:
Numele de familie: ....
Prenumele: ....
Nume anterior: ....
Fiul/ fiica lui .... şi al (a) ....
Născut(ă): anul ....luna ....ziua ...... CNP ....
în: localitatea .... județul .... țara ....
Cetățenie: ....
Domiciliat (ă) în: localitatea .... str. .... nr............... bl
.... scara ...., etaj ...., ap. .... județ/ sector ....
Identitatea: S-a stabilit prin: ...., serie ...., nr............. eliberat de ………… Porecle şi nume false: .... de profesie ....
Prin ordonanța nr. .... din data de .... în dosarul nr……………..
din data de ________________s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală/ încetarea urmăririi penale cf. art. .... pentru infracțiunea de... prevăzută şi pedepsită de .... şi s-a dispus ....

L.S.

....

Luat în evidență
Data ....
Semnătura ....

XII. PREZENTAREA MATERIALULUI DE URMĂRIRE PENALĂ

Instituţia reglementată de dispoziţiile art. 250 – 254 din Codul de procedură penală se înscrie ca o garanţie a respectării dreptului la apărare, procedura prezentării materialului de urmărire penală situându-se în timp, la sfârşitul urmăririi penale.

Acesta constituie un moment obligatoriu de contact între organele de urmărire penală şi inculpat/învinuit înaintea trimiterii în judecată.

Astfel, i se dă posibilitatea învinuitului/inculpatului să ia cunoştinţă de probele administrate în cursul urmăririi penale şi în acest fel să-şi organizeze apărarea.

Importanţa acestei instituţii este subliniată de modul riguros în care este reglementată, cât şi de sancţiunile atrase de nerespectarea acestei proceduri.

1. Condiţii

Pentru prezentarea materialului de urmărire penală trebuie respectate următoarele condiţii:

- organele de urmărire penală să aprecieze că au fost efectuate toate actele de urmărire penală necesare rezolvării cauzei.
- să fie posibil contactul între organele de urmărire penală şi inculpat/ învinuit.
- actele şi lucrările dosarului să ducă la concluzia că sunt probe pentru trimiterea inculpatului/învinuitului în judecată.

2. Procedura

Organul de urmărire penală îl cheamă pe inculpat/învinuit în faţa sa, punându-i în vedere că are dreptul de a lua cunoştinţă de materialul de urmărire penală, arătându-i şi încadrarea juridică a faptei.

Totodată inculpatului/învinuitului i se dă posibilitatea efectivă de a lua cunoştinţă de materialul de urmărire penală dându-i-se timpul material necesar ca să studieze actele şi lucrările, iar în cazul în care

inculpatul/învinuitul nu ştie să citească sau nu cunoaşte limba română, organul de urmărire penală îi citeşte materialul, respectiv îi asigură un interpret. După ce a luat cunoştinţă de material, inculpatul/învinuitul este întrebat dacă mai are de formulat cereri noi ori declaraţii suplimentare de făcut.

Asupra acestor cereri noi, organul de urmărire penală este obligat să se pronunţe prin **ordonanţă** şi dacă le găseşte întemeiate, prin acelaşi act procesual dispune şi asupra completării urmăririi penale.

Dacă, în cauză s-au efectuat noi acte de cercetare penală sau dacă se constată că trebuie schimbată încadrarea juridică, organul de urmărire penală este obligat să procedeze din nou la prezentarea materialului de urmărire penală.

Dovada prezentării materialului de urmărire penală şi implicit, a respectării procedurii prezentării, se face prin **procesul verbal de prezentare a materialului de urmărire penală,** în care sunt consemnate declaraţiile, cererile şi răspunsurile inculpatului/învinuitului, acesta fiind semnat de organul de urmărire penală, învinuit/inculpat, precum şi de apărator şi atunci când este cazul, de părinţi şi delegatul autorităţii tutelare, curator, tutore sau persoana în îngrijirea căreia se află inculpatul/învinuitul în cazul **procedurii cu minori** (art. 481 din Codul de procedură penală).

Organele ce aduc la îndeplinire această procedură, se diferenţiază în funcţie de următoarea situaţie: dacă a fost pusă în mişcare acţiunea penală, organele de cercetare penală cât şi procurorul prezintă materialul de urmărire penală, iar în cazul în care nu a fost pusă în mişcare acţiunea penală, procurorul este cel care îndeplineşte această procedură.

3. Sancţiunea nerespectării procedurii prezentării materialului de urmărire penală

Nerespectarea dispoziţiilor legale referitoare la prezentarea materialului de urmărire penală nu este prevăzută în enumerarea limitativă de la art. 197 alin. 2 din Codul de procedură penală, astfel că aceasta nu atrage nulitatea absolută a urmăririi penale, ci poate atrage, potrivit **art. 197 alin. 1** din Codul de procedură penală, sancţiunea nulităţii relative numai în măsura în care s-a adus o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului şi numai dacă a fost invocată în termenul şi în condiţiile prevăzute la art. 197 alin. 4 din Codul de procedură penală.

Totuşi nesemnarea procesului verbal de către apărător atrage nulitatea absolută a actului în situaţiile în care asistenţa juridică este obligatorie conform dispoziţiilor art. 171 alin. 2 din Codul de procedură penală.

Art. 254 reglementează **două situaţii de neprezentare a materialului de urmărire penală**, şi anume: în situaţia în care inculpatul/învinuitul este dispărut sau s-a sustras de la chemarea înaintea organului de urmărire penală. Despre imposibilitatea prezentării materialului se întocmeşte un referat în care se arată împrejurările concrete ce au împiedicat efectuarea acestei proceduri, referat ce cuprinde menţiunile prevăzute în art. 259 din Codul de procedură penală.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

PROCES- VERBAL

Anul .... luna .... ziua................

Procuror ...., de la Parchetul de pe lângă
...., constatând că în dosarul cu nr. de mai sus, privind pe...învinuit.../inculpat...pentru săvârşirea infracţiunii de ………
……………………………………prev. şi ped. de art. .... din .... au fost efectuate toate actele de urmărire penală necesare, în baza art.250 C.pr.pen. am chemat pe învinuit .../ inculpat ... punându-i în vedere că are dreptul să ia la cunoştinţă de materialul de urmărire penală de la dosar şi arătându-i încadrarea juridică a faptelor săvârşite.

După ce i-am pus la dispoziţie dosarul şi a luat la cunoştinţă de întreg conţinutul acestuia, am întrebat pe învinuit .../ inculpat ... dacă are de formulat cereri noi sau dacă vrea să facă declaraţii suplimentare.

Învinuitul a declarat următoarele:
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..
..

....
....
....

A fost asistat de .... apărător ales/ din oficiu.

Acest proces- verbal a fost întocmit într-un singur exemplar.

PROCUROR,

Învinuit .../ Inculpat

Apărător,

CURS VII

XIII. ***Terminarea urmăririi penale***

- *terminarea urmăririi penale fără punerea în mişcare a urmăririi penale*
- *terminarea urmăririi penale cu punerea în mişcare a urmăririi penale*

XIV. ***Trimiterea în judecată***

- *verificarea lucrărilor urmăririi penale*
- *rezolvarea cauzelor de către procuror*

XV. ***Reluarea urmăririi penale***

- *cazurile de reluare a urmăririi penale*

XIII. TERMINAREA URMĂRIRII PENALE

Sediul materiei îl reprezintă dispoziţiile art. 255 - 260 din Codul de procedură penală şi aşa cum rezultă din economia acestor texte, terminarea urmăririi penale nu semnifică epuizarea etapei procesuale a urmăririi penale, ci doar terminarea activităţii de cercetare penală de către organul de cercetare penală. Totuşi, în ipoteza în care urmărirea penală este efectuată de procuror, conform art. 209 alin. 3 din Codul de procedură penală, dispoziţiile cuprinse în art. 255 - 260 din Codul de procedură penală se aplică doar în parte, procurorul trecând direct la întocmirea rechizitoriului, după ascultarea învinuitului/inculpatului şi prezentarea materialului de urmărire penală, fără să mai întocmească referatul de terminare a urmăririi penale.

Legiuitorul a prevăzut două proceduri distincte de terminare a urmăririi penale de către organele de cercetare penală, după cum în cauză nu a fost pusă în mişcare acţiunea penală sau a fost pusă în mişcare acţiunea penală.

1.Terminarea urmăririi penale fără punerea în mişcare a acţiunii penale

În această situaţie, se disting 3 momente distincte:

Ascultarea învinuitului.

În cazul în care cercetarea penală se efectuează în întregime faţă de învinuit, această modalitate de efectuare a urmăririi penale este denumită de lege, *urmărire fără punere în mişcare a acţiunii penale.*

Pentru aceasta este necesar să fie îndeplinite 2 condiţii: să existe învinuit în cauză şi să existe probe suficiente în acuzare din care să rezulte că este posibilă tragerea acestuia la răspundere.

Aşadar, după efectuarea tuturor activităţilor necesare potrivit art. 232 C.proc.pen., când organul de cercetare penală apreciază că există suficiente probe împotriva învinuitului pentru a fi tras la răspundere penală,

procedează la o ultimă ascultare a acestuia, îi aduce la cunoştinţă învinuirea şi îl întreabă totodată dacă are de propus şi alte probe în apărare.

Când organul de cercetare penală găseşte întemeiate propunerile, le admite prin **rezoluţie** şi procedează la **completarea cercetărilor**. Dacă propunerile nu au fost găsite întemeiate, vor fi respinse prin **rezoluţie.**

Dacă învinuitul nu a propus noi probe ori propunerile au fost respinse sau dacă cercetările au fost completate, cercetarea se consideră terminată. Dacă învinuitul are apărător ales ori asistenţa este obligatorie, audierea învinuitului se face în prezenţa apărătorului.

În ipoteza în care nu există învinuit în cauză, organul de cercetare penală va păstra dosarul până la intervenţia unei cauze de stingere a acţiunii penale, când se va formula propunere de clasare.

În cazul în care nu e îndeplinită cea de a doua condiţie, dosarul va fi trimis direct la procuror, fără ascultarea învinuitului, cu propunere de scoatere ori încetare a urmăririi penale.

Înaintarea dosarului privind pe învinuit.

Considerând cercetarea terminată, organul de cercetare penală întocmeşte un referat în care consemnează rezultatul cercetărilor.

Referatul trebuie să conţină în mod corespunzător menţiunile prevăzute în art. 259 - 260 C.proc.pen. relative la conţinutul referatului ce se întocmeşte la terminarea urmăririi penale cu acţiunea penală pusă în mişcare.

Referatul cuprinde fie propuneri de trimitere în judecată, dacă probele administrate susţin învinuirea, fie de scoatere de sub urmărire penală ori de încetare a urmăririi penale, când se constată existenţa unuia dintre cazurile prevăzute de art. 10 C.proc.pen.

Dosarul şi referatul de terminare a urmăririi penale se înaintează procurorului pentru a proceda potrivit art. 257 şi art. 262 C.proc.pen.

Prezentarea materialului de urmărire penală de către procuror.

Potrivit art. 257 C.proc.pen, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 281/2003, după ce organul de cercetare penală a înaintat dosarul şi referatul cu propuneri de trimitere în judecată, procurorul este obligat să îl cheme pe învinuit şi să-i prezinte materialul de urmărire penală în conformitate cu art. 250 şi urm. C.proc.pen.

2.Terminarea urmăririi penale cu acţiunea penală pusă în mişcare

Potrivit dispoziţiilor art. 258 C.proc.pen., în cauzele în care acţiunea penală a fost pusă în mişcare, după îndeplinirea de către organul de cercetare penală a tuturor îndatoririlor legate de prezentarea materialului, cercetarea se consideră terminată.

Nemaiavând de îndeplinit alte acte de cercetare, organul de cercetare penală înaintează de îndată procurorului dosarul însoţit de un referat de terminare a urmăririi penale, spre a decide asupra modului de rezolvare a cauzei în conformitate cu art. 262 C.proc.pen.

Referatul de terminare a urmăririi penale redactat de organul de cercetare penală are în general acelaşi cuprins, indiferent că este vorba de urmărire fără punerea în mişcare a acţiunii penale sau urmărire cu acţiunea penală pusă în mişcare.

Referatul are caracter de sinteză, cuprinzând principalele aspecte ale cauzei, şi anume concluziile la care a ajuns organul de cercetare penală pe baza probelor administrate în legătură cu fapta care formează obiectul învinuirii şi ultima încadrare juridică dată faptei. În referat se consemnează rezultatul cercetărilor privind starea de fapt şi probele administrate din care se desprinde fapta reţinută şi încadrarea juridică.

În afara datelor cu caracter general arătate în art. 259 C.proc.pen., referatul întocmit de organul de cercetare penală trebuie să cuprindă date cu caracter suplimentar privitoare la mijloacele materiale de probă , măsurile asigurătorii, cheltuielile judiciare, etc.

XIV. TRIMITEREA ÎN JUDECATĂ

Sediul materiei îl reprezintă dispoziţiile art. 261 – 269 din Codul de procedură penală.

Spre deosebire de terminarea urmăririi penale care reprezintă finalizarea cercetării de către organele de cercetare penală, trimiterea in judecată reglementează epuizarea urmăririi penale, ca etapă procesuală, singurul organ care poate decide asupra soluţiilor ce urmează a fi date in cauză fiind procurorul.

Şi în acest moment procesual se disting **două etape:**

1.Verificarea lucrărilor urmăririi penale (art. 261 Cod de procedură penală)

După terminarea activităţii de cercetare penală, organele de cercetare penală trimit cauza procurorului care supraveghează urmărirea.

În termen de 15 zile de la primirea dosarului şi a referatului de terminare a urmăririi penale, potrivit art. 256 sau art 258 C.proc.pen., procurorul este obligat să verifice lucrările de urmărire penală şi să se pronunţe asupra acestora.

Referatul cu propuneri întocmit potrivit art. 256 sau art 258 C.proc.pen. reprezintă concluziile organului de cercetare penală asupra rezultatului cercetării.

În calitate de titular al exerciţiului acţiunii penale, **procurorul este cel care decide în privinţa rezultatului cercetării,** fie prin trimiterea în judecată a inculpatului**,** fie prin adoptarea altei soluţii, potrivit legii.

Pentru a constata dacă este cazul să dispună trimiterea în judecată sau altă soluţie în conformitate cu art. 262, art 265 sau art 268 C.proc.pen., procurorul trebuie să examineze întregul material de urmărire penală, activitate care implică verificări în privinţa regularităţii sesizării sale, competenţei organului de cercetare penală, caracterului complet al urmăririi penale, respectării dispoziţiilor legale relative la aflarea adevărului, strângerii probelor necesare soluţionării cauzei şi legalităţii administrării probelor.

În cauzele cu arestaţi, deşi nu a fost prevăzut un termen, rezolvarea acestora se face **de urgenţă şi cu precădere**.

Înainte de trimiterea în judecată a inculapatului, procurorul procedează la prezentarea materialului de urmărire penală în situaţiile prevăzute de art. 254 C.proc.pen., dacă inculpatul se prezintă, este prins sau adus. Activitatea de prezentare a materialului se desfăşoară potrivit regulilor înscrise în art. 250 - 253 C.proc.pen.

2. **Rezolvarea cauzelor de către procuror**

După verificarea lucrărilor din dosarul de urmărire penală, procurorul poate da una din următoarele soluţii:

1. dacă procurorul constată că fapta există, că a fost săvârşită de învinuit sau inculpat şi că acesta răspunde penal:

^ dă rechizitoriu prin care pune în mişcare acţiunea penală şi dispune trimiterea în judecată, dacă acţiunea penală nu a fost pusă în mişcare în cursul cercetărilor;

^ dă rechizitoriu şi dispune trimiterea în judecată dacă acţiunea penală a fost pusă în mişcare în cursul cercetărilor.

2. dacă procurorul constată, potrivit art. 10 C.proc.pen., că există vreunul din cazurile care împiedică punerea în mişcare a acţiunii penale sau exercitarea acesteia în continuare, dispune:

^ clasarea cauzei, când nu există învinuit în cauză – art. 11 lit. a C.proc.pen.

^ scoaterea de sub urmărire penală, când există învinuit sau inculpat în cauză şi vreunul din cazurile prevăzute în art. 10 lit. a-e C.proc.pen; c\nd dispune scoaterea de sub urmărire penală în temeiul art. 10 lit. b/1 C.proc.pe., face aplicarea art. 18/1 C.proc.pen;

^ încetarea urmăririi penale, când există învinuit sau inculpat în cauză şi vreunul din cazurile prevăzute în art. 10 lit. f-h, i/1 şi j C.proc.pen;

3. dacă constată că în cauză sunt incidente prevederile art. 239 C.proc.pen., procurorul dispune **suspendarea urmăririi penale.**

Procurorul se pronunţă prin **rechizitoriu** când dispune trimiterea în judecată şi prin **ordonanţă** în celelalte situaţii.

Prin soluţia de trimitere în judecată se pune capăt fazei de urmărire penală şi se realizează dezânvestirea organului de urmărire penală. Procurorul nu mai poate interveni în nici un fel în calitate de organ de urmărire penală în desfăşurarea ulterioară a activităţilor procesuale.

Prin acelaşi rechizitoriu, procurorul poate dispune atât o soluţie de trimitere în judecată, cât şi o soluţie de netrimitere în judecată pentru alte fapte sau alte persoane.

Trimiterea în judecată

Pentru a dispune această soluţie, procurorul trebuie să constate conform dispoziţiilor art. 262 din Codul de procedură penală îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiţii:

- *să fie respectate dispoziţiile referitoare la aflarea adevărului;*
- *să fie respectate garanţiile procesuale referitoare la dreptul la apărare;*
- *urmărirea penală să fie completă;*
- *să existe faptă penală;*
- *fapta să fie săvârşită de învinuit/inculpat;*
- *învinuitul/inculpatul să răspundă penal.*

Actul procesual prin care se dispune această soluţie este rechizitoriul, iar conţinutul acestuia şi procedura întocmirii lui este reglementat în mod detaliat în **art. 263** din Codul de procedură penală.

Rechizitoriul este un **act procedural** în care se consemnează dispoziţia procurorului (act procesual) de trimitere în judecată a inculpatului şi de punere în mişcare a acţiunii penale, după caz.

Obiectul rechizitoriului se limitează la fapta şi persoana pentru care s-a făcut urmărirea penală. În cazul în care urmărirea penală s-a efectuat cu privire la mai multe fapte şi faţă de mai multe persoane, pentru toate aceste fapte şi persoane procurorul va întocmi un singur rechizitoriu (art. 263 alin. ultim.), fiecare faptă şi persoană fiind însă separat examinate în cuprinsul rechizitoriului. Un singur rechizitoriu se întocmeşte şi în situaţia în care pentru faptele şi învinuiţii/inculpaţii în aceaşi cauză se dau soluţii diferite.

Cu privire la menţiunile pe care trebuie să le cuprindă rechizitoriul, potrivit art. 263 alin. 1, acesta trebuie să cuprindă în primul rând, menţiunile prevăzute în art. 203 din Codul de procedură penală, adică menţiunile comune pe care legea le enunţă ca fiind obligatorii pentru orice ordonanţă dată de către un organ de urmărire penală, şi anume: data şi locul întocmirii rechizitoriului, numele, prenumele şi calitatea celui care îl întocmeşte, precum şi semnătura lui; celelalte menţiuni enumerate în art. 203 fiind prevăzute şi în art. 263 adaptate însă la specificul actului procedural al rechizitoriului.

Pe lângă aceste menţiuni comune, art. 263 alin. 1 mai prevede date referitoare la persoana inculpatului, fapta reţinută în sarcina sa, încadrarea juridică, probele pe care se întemeiază învinuirea, măsura preventivă luată şi durata acesteia precum şi dispoziţia de trimitere în judecată.

Referitor la inculpat se vor arăta datele din materialul de urmărire care privesc persoana acestuia (de ex. antecedente penale, ocupaţia, locul de muncă, studiile, comportamentul şi atitudinea lui în timpul procesului, eventualele referinţe date de martori sau de la locul de muncă).

Partea din rechizitoriu privitoare la fapta reţinută, în sarcina inculpatului, trebuie să conţină pe scurt atât datele privitoare la această faptă, cât şi împrejurările în care a fost comisă (data şi locul, mijloacele folosite, motivele ce au dus la săvârşirea faptei etc.).

Fiecare faptă şi circumstanţă reţinută trebuie sprijinită cu referire la probele existente cu indicarea filei din dosar.

Deşi art. 263 alin. 1 se referă numai la „dispoziţia de trimitere în judecată” rechizitoriul trebuie să cuprindă, în cazul în care acţiunea

penală nu a fost pusă în mişcare, şi dispoziţia de punere în mişcare a acţiunii penale, în acest caz rechizitoriul având o dublă funcţiune atât de act de inculpare cât şi de act de sesizare a instanţei.

Conform art**. 263 alin.2**, în rechizitoriu trebuie să se arate **numele persoanelor care trebuie citate în instanţă, cu indicarea calităţii lor în proces şi locul unde urmează a fi citate**.

Când urmărirea penală a fost efectuată de către procuror, rechizitoriul va cuprinde şi datele suplimentare prevăzute în art. 260, adică: datele privind mijloacele materiale de probă, măsurile asigurătorii luate în cursul urmăririi penale şi cheltuielile judiciare ocazionate de desfăşurarea urmăririi penale.

Rechizitoriul are o funcţionalitate multiplă, deoarece reprezintă:

- actul de inculpare, în condiţiile art. 262 pct. 1 lit. a C.proc.pen;
- actul prin care se dispune trimiterea în judecată a inculpatului, la terminarea urmăririi penale – art. 262 pct.1 lit. b C.proc.pen;
- actul de sesizare a instanţei – art. 264 alin. 1 C.proc.pen.

Rechizitoriul se întocmeşte de către **procurorul care a supravegheat cercetările penale** sau **de către procurorul care a efectuat personal urmărirea penală.**

Potrivit art. 264 alin. 3 C.proc.pen., text modificat succesiv prin Legea nr. 356/2006 şi O.U.G. nr. 60/2006, când urmărirea penală este efectuată de procuror, **rechizitoriul este supus verificării**, sub aspectul legalităţii şi temeiniciei acestuia.

Verificarea priveşte îndeplinirea condiţiilor înscrise în art. 262 pct. 1 lit.a sau b şi art. 263 C.proc.pen. şi se realizează de către **conducătorul parchetului** din care face parte procurorul care l-a întocmit sau de către **procurorul ierarhic superior**, când urmărirea penală a fost efectuată de conducătorul parchetului. Când urmărirea penală a fost efectuată de un procuror de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, rechizitoriul este verificat de către **procurorul şef de secţie**, iar când urmărirea penală a fost efectuată de acesta, verificarea se face de către **procurorul general**.

În privinţa verificării rechizitoriilor întocmite de către procurorii Direcţiei Naţionale Anticorupţie sau Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, se aplică

reglementările specifice prevăzute în art.22/2 din O.U.G. nr. 43/2002, respectiv în art 20 din Legea 504/2004.
Legea nu stabileşte un termen pentru verificarea rechizitoriului în cazul în care urmărirea penală s-a desfăşurat cu inculpatul în stare de libertate. În cauzele cu arestaţi, verificarea se face **de urgenţă** şi **înainte de expirarea duratei arestării**.

În cazul în care constată că sunt îndeplinite condiţiile de legalitate şi temeinicie cerute de art. 262 pct.1 lit.a sau b şi art. 263 C.proc.pen., procurorul care a efectuat verificarea **aprobă rechizitoriul şi îl înaintează instanţei competente.**

Dacă se constată că nu sunt îndeplinite condiţiile arătate, rechizitoriul este infirmat în temeiul art. 220 C.proc.pen. În această ipoteză, dispoziţiile art. 262 pct. 2 lit. a şi b privind clasarea, scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau suspendarea urmăririi penale, art. 265 privind restituirea cauzei sau trimiterea la alt organ de urmărire penală sau art. 268 C.proc.pen. privind trimiterea cauzei la organul competent, se aplică în mod corespunzător, după caz.

Potrivit art. 264 alin. 4 C.proc.pen., text modificat prin O.U.G. nr. 60/2006, dacă nu este infirmat, rechizitoriul **se înaintează instanţei competente împreună cu dosarul cauzei**. Dacă rechizitoriul priveşte persoane arestate, **vor fi înaintate** totodată **copii de pe rechizitoriu** spre a fi comunicate inculpaţilor aflaţi în stare de deţinere. A fost înlăturat termenul de 24 de ore privitor la înaintarea dosarului şi a tuturor actelor necesare instanţei de judecată. În conformitate cu art. 160 C.proc.pen, când se dispune trimiterea în judecată a unui inculpat arestat, dosarul se înaintează instanţei cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea mendatului de arestare sau, după caz, a duratei prelungirii arestării.

Înaintarea dosarului şi sesizarea instanţei

Înaintarea dosarului se face printr-o adresă semnată de conducătorul parchetului şi care nu produce efecte juridice – nu constituie actul de aprobare a rechizitoriului sau un mod de sesizare a instanţei, ci reprezintă doar un **mijloc administrativ de trimitere a dosarului instanţei competente.**

Actul de sesizare a instanţei este, potrivit art. 264 alin. 1 C.proc.pen., **rechizitoriul** care cuprinde şi actul procesual de dispoziţie al procurorului privind trimiterea în judecată a

inculpatului, indiferent că procurorul respectiv a exercitat supravegherea cercetărilor penale ori a efectuat urmărirea penală.

În conformitate cu art. 479/7 C.proc.pen., despre trimiterea în judecată a **persoanei juridice**, procurorul este obligat **să comunice organului care a autorizat înfiinţarea persoanei juridice şi organului care a înregistrat persoana juridică.**

După trimiterea în judecată a inculpatului, verificarea legalităţii rechizitoriului se face de către instanţa de judecată, la prima înfăţişare şi pe tot parcursul judecăţii.

Soluţiile de netrimitere în judecată cuprinse în rechizitoriu se verifică potrivit art. 278 – 278/1 C.proc.pen.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ .... Data ……………….

C Ă T R E,

....

Conform art. 264 C.p.p. vă trimitem alăturat, dosarul nr...
privind pe inculpat…………………………………………………………………………….........................
...
....
conţinând .... file, volume........., în vederea judecării cauzei.
Totodată, vă trimitem şi ..... copii de pe rechizitoriu pentru a fi comunicat/e inculpat............
aflat în........................ ....

Durata arestării preventive expiră la datele de................................

Se anexează corpuri delicte...
……………………………………………………………………………………………….

PROCUROR, **PRIM - PROCUROR,**

Red./dact. .....ex.

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....
Data ....

C Ă T R E,

ARESTUL INSPECTORATULUI DE POLIȚIE AL JUDEȚULUI
....

Vă facem cunoscut că inculpatul/a ....

deținut/ă în baza mandatului de arestare preventivă nr. .... din........................, emis de

... a fost trimis/ă în judecată la ....

.. prin rechizitoriul nr............din........................

În consecință inculpatul/a urmează a fi ținut/ă la dispoziția instanței.

PROCUROR, **PRIM - PROCUROR,**

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C Ă T R E,

INSPECTORATUL POLIȚIEI........................

- CAZIER JUDICIAR-

Vă comunicăm următoarele privind pe:

Numele de familie ....- fiul/ fiica lui .... şi ...., născut la ...., în ...., jud..........................., cetățean român, cu domiciliul

în ...., nr...................., jud. ...., posesor BI/ CI seria ...... nr..................................., CNP ....

În dosarul nr................../P/............. s-a reținut în sarcina învinuit............................ comiterea infr. prev. de art...

Prin Rechizitoriul din ...., s-a dispus punerea în mişcare a acțiunii penale şi trimiterea în judecată a inculpat……………………………………………………………………pentru comiterea infracțiunii prev. de art..................................

PRIM- PROCUROR,

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ
....
Dosar nr. ..../ ....

C Ă T R E,
Secția ...Poliție

În conformitate cu art. 231 C.p.p., vă restituim dosarul nostru cu numărul de mai sus privind pe înv...………………………, cercetat pentru săvârşirea infracțiunii prev. de art…………din ……………., în vederea continuării cercetărilor penale în sensul celor dispuse în cuprinsul ordonanței.

Dosarul conține ….file.

PROCUROR, PRIM-PROCUROR,

Red./dact. .....ex.

Restituirea cauzei sau trimiterea la un alt organ de urmărire

Dispoziţiile art. 265 alin. 1 C.proc.pen. reglementează un alt mod de rezolvare de către procuror a lucrărilor de urmărire penală primite potrivit art. 261 din acelaşi cod.

Urmărirea penală nu poate fi considerată terminată dacă procurorul constată că cercetările nu sunt complete sau că **nu au fost respectate dispoziţiile legale care garantează aflarea adevărului.**

În această situaţie, ţinând seama de împrejurările speciale ale fiecărei cauze, **procurorul poate dispune**:

- restituirea cauzei pentru completarea cercetărilor sau refacerea cercetărilor;
- trimiterea cauzei la alt organ pentru completarea sau refacerea cercetărilor.

Cauza se restituie organului care a efectuat cercetarea penală ori se trimite altui organ de cercetare penală, în conformitate cu art. 217 C.proc.pen.

Potrivit art. 265 alin. 2 C.proc.pen., dacă **disjungerea nu este posibilă**, procurorul, dispune restituirea aceluiaşi organ ori trimite către alt organ întreaga cauză, pentru completarea sau refacerea cercetărilor.

Dacă **disjungerea este posibilă**, procurorul pronunţă soluţiile care se impun potrivit art. 262 C.proc.pen. şi dispune completarea sau refacerea urmăririi penale numai în ce priveşte anumite fapte sau anumite persoane.

În temeiul art. 209 C.proc.pen., **procurorul poate reţine cauza** pentru a proceda personal la completarea probaţiunii sau refacerea actelor de urmărire penală.

Cuprinsul ordonanţei de restituire

Restituirea ori trimiterea cauzei pentru refacerea sau completarea cercetărilor se dispune de către procuror prin ordonanţă, când prin referatul întocmit de organul de cercetare potrivit art. 256 sau art. 258 C.proc.pen. s-a propus trimiterea în judecată.

Ordonanţa cuprinde menţiunile generale arătate în art. 203 C.proc.pen., precum şi menţiunile speciale arătate în art. 266 din acelaşi cod.

Dispoziţii privitoare la măsurile preventive, de siguranţă sau asigurătorii

Potrivit art. 267 C.proc.pen., procurorul, fie că rezolvă cauza în conformitate cu art. 262, fie în conformitate cu art. 265 sau 268 C.proc.pen., este obligat să se pronunţe şi asupra măsurilor preventive, de siguranţă sau asigurătorii care au fost luate ori care se impun a fi luate în cauză.

Trimiterea la organul competent

Trimiterea cauzei la organul competent să efectueze urmărirea penală

În cazul în care, cu ocazia verificării lucrărilor de urmărire penală, procurorul constată că urmărirea penală s-a efectuat de către un alt organ de cercetare penală decât cele prevăzute în dispoziţiile art. 207, 208 din Codul de procedură penală sau că în cazul infracţiunilor enumerate în

dispoziţiile art. 209 alin. 3 şi 4 din Codul de procedură penală, urmărirea penală a fost efectuată de către organele de cercetare penală, ia măsuri ca urmărirea să fie făcută de organul competent.

Când se pronunţă asupra trimiterii la organul competent prin **declinare de competenţă**, procurorul dispune aceasta prin **ordonanţă**, care va cuprinde, în mod corespunzător, datele arătate în art. 266 C.proc.pen.

Potrivit art. 268 alin. 2 din Codul de procedură penală, în cazul trimiterii dosarului la organul competent să efectueze urmărirea penală, rămân valabile măsurile asigurătorii luate, actele sau măsurile procesuale confirmate sau încuviinţate de procuror, precum şi actele procesuale care nu pot fi refăcute.

Organul de cercetare penală căruia i s-a trimis cauza, procedează la ascultarea învinuitului/inculpatului, dispunând în funcţie de actele care rămân valabile, în ce măsură trebuie refăcute celelalte acte procesuale sau ce anume acte mai trebuie efectuate în completarea urmăririi penale.

XV. RELUAREA URMĂRIRII PENALE

Sediul reglementării instituţiei reluării urmăririi penale îl reprezintă capitolul VI, titlul I al părţii speciale a Codului de procedură penală (art. 270 - 274 din Codul de procedură penală).

Aşa cum am arătat în capitolele precedente, faza urmăririi penale ia sfârşit fie prin trimiterea în judecată, fie prin dispunerea unei soluţii de netrimitere în judecată de către procuror (încetarea procesului penal, scoaterea de sub urmărire penală sau clasarea).

Având în vedere faptul că soluţiile date de procuror nu au autoritate de lucru judecat, terminarea urmăririi penale are un caracter relativ, în anumite cazuri prevăzute de lege, urmărirea putând fi reluată.

Reluarea urmăririi penale constituie o activitate eventuală, cu caracter de excepţie, prin care, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, se realizează **reactivarea cursului urmăririi penale**.

Prin reactivarea cursului urmăririi penale **cauza revine în acelaşi stadiu procesual.**

Art. 270 din Codul de procedură penală prevede acele situaţii în care este reluată urmărirea penală, două dintre acestea referindu-se la situaţia în care reluarea se dispune când desfăşurarea procesului a fost întreruptă înainte de a ajunge cauza în faţa instanţei (cazul redeschiderii urmăririi penale ori al reluării după suspendarea urmăririi penale) sau după ce cauza a ajuns în faza judecăţii (cazul restituirii de către instanţă).

Asupra reluării urmăririi penale poate dispune numai procurorul, prin **ordonanţă**, şi instanţa de judecată prin **sentinţă** sau **decizie**.

Organele de cercetare penală şi părţile pot doar să sesizeze existenţa acelor cazuri ce impun reluarea urmăririi penale.

Cazurile de reluare a urmăririi penale

1. Reluarea urmăririi penale după suspendare

Potrivit reglementării cuprinse în dispoziţia art. 241 din Codul de procedură penală, organul de cercetare penală are obligaţia de a se interesa periodic dacă mai subzistă cauza care a determinat suspendarea urmăririi penale.

Constatând că a încetat cauza de suspendare, organul de cercetare penală înaintează dosarul procurorului, conform dispoziţiei art. 271 din Codul de procedură penală, pentru ca acesta să dispună asupra reluării prin ordonanţă.

2. Reluarea urmăririi penale în caz de restituire a cauzei de către instanţa de judecată în vederea **refacerii urmăririi penale** (art.332 din Codul de procedură penală).

În urma abrogării art. 333 şi modificării art. 335-337 C.proc.pen prin Legea nr. 356/2006, în prezent instanţa nu mai poate restitui cauza procurorului pentru completarea urmăririi penale ori în caz de extindere a obiectului judecăţii, ci numai pentru **refacerea urmăririi penale** în temeiul art. 332 C.proc.pen.

3. Reluarea urmăririi penale în caz de redeschidere a urmăririi penale

Din economia textului art. 273 din Codul de procedură penală rezultă două situaţii de redeschidere a urmăririi penale:

În cazul în care se constată că **nu a existat în fapt** sau **a dispărut** împrejurarea pe care se întemeia soluţia de scoatere sau de încetare a urmăririi penale.

Când instanţa, conform art. 278/1 alin. 1 din Codul de procedură penală, a admis plângerea împotriva rezoluţiei ori ordonanţei prin care procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale ori clasarea şi a trimis cauza procurorului în vederea redeschiderii urmăririi penale.

Este de constatat însă că în ambele situaţii singurul organ care poate dispune asupra redeschiderii urmăririi penale este ***procurorul***, care va emite în acest caz o **ordonanţă.**

CURSUL VIII

XVI. Plângerea împotriva actelor şi măsurilor de urmărire penală

1. *Consideraţii generale*

2. *Categorii de acte şi măsuri ce pot fi atacate*

3. *Categorii de persoane care rezolvă plângerea*
4. *Depunerea plângerii*
5. *Termenul de rezolvare a plângerii*
6. *Plângerea în faţa instanţei împotriva rezoluţiilor sau ordonanţelor procurorului de netrimitere în judecată.*

XVI. PLÂNGEREA ÎMPOTRIVA ACTELOR ŞI MĂSURILOR DE URMĂRIRE PENALĂ

1.Consideraţii generale.

Dreptul de a face plângere contra actelor şi măsurilor de urmărire penală a fost prevăzut de legiuitor ca o garanţie a respectării principiului legalităţii în procesul penal, având în vedere că orice persoană nemulţumită de aceste acte sau măsuri, dacă prin acestea s-a produs o vătămare a intereselor sale legitime poate să le atace.

Astfel, pot face o asemenea plângere nu numai persoanele care participă în calitate de părţi în procesul penal, ci orice persoane ale căror interese legitime au fost vătămate prin aceste acte sau măsuri procesuale. (exempli gratia: poate face plângere împotriva măsurii sechestrului aplicată de procuror o persoană căruia i-au fost sechestrate bunurile aflate

în locuinţa inculpatului la care persoana care face plângerea locuia, în baza unui contract de sublocaţiune).

Reamintim în acest context părţile din procesul penal: învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente.

Modul de reglementare al acestui drept a avut în vedere şi conservarea principiului operativităţii şi evitarea tergiversării soluţionării cauzei atâta timp cât legea a prevăzut aducerea la îndeplinire a actului sau măsurii atacate, urmând ca în cadrul plângerii să se stabilească dacă actul sau măsura îşi mai produc efectele.

2.Categorii de acte şi măsuri ce pot fi atacate.

Sediul materiei se regăseşte în articolul 278 Cod procedură penală.

Pot fi atacate următoarele acte sau măsuri:

- măsuri luate de procuror;
- măsuri luate pe baza dispoziţiilor date de procuror;
- actele efectuate de procuror;
- actele efectuate pe baza dispoziţiilor date de procuror;
- măsuri efectuate de prim-procuror, procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, procurorul şef de secţie al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie;
- măsuri efectuate pe baza dispoziţiilor date de persoanele indicate mai sus;
- acte efectuate de persoanele indicate mai sus;
- acte efectuate pe baza dispoziţiilor date de persoanele indicate mai sus.

Se impune la acest moment definirea actelor şi măsurilor procesuale.

Actul procesual este manifestarea de voinţă a organelor judiciare , manifestare de care depinde bunul mers al procesului penal până la punerea în executarea a hotărârii penale definitive.

Măsura procesuală este mijlocul prevăzut de legea procesual penală care poate fi folosit de organul judiciar pentru a asigura desfăşurarea normală a procesului penal, repararea pagubei, prevenirea săvârşirii de noi infracţiuni şi implicit protejarea ordinii sociale.

Categoriile de acte individualizate mai sus aparţin procurorului, chiar dacă sunt efectuate pe baza dispoziţiilor acestuia sunt ale

procurorului întrucât sunt manifestările de voinţă care îi aparţin în legătură cu desfăşurarea procesului penal.

3.Categorii de persoane care rezolvă plângerea.

Deosebim mai multe situaţii în funcţie de actul sau măsura atacată:

- dacă actele sau măsurile sunt ale procurorului, plângerea se rezolvă de prim-procurorului parchetului de pe lângă judecătorie, prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunal, prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunalul specializat sau de catre procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, procurorul şef secţie din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, după cum procurorul care a efectuat actele sau a îndeplinit măsurile este procuror la una din unităţile mai sus individualizate;

- dacă actele sau măsurile sunt ale prim-procurorului parchetului de pe lângă judecătorie, prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunal, prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunalul specialializat, procurorului general, procurorului şef de secţie din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, plângerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior care poate fi prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunal, prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunalul specializat, procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, procurorul şef de secţie din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie sau procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Principiul de soluţionare al acestor plângeri este modelat pe principiul subordonării ierarhice care stă la baza funcţionării parchetelor.

4.Depunerea plângerii.

Sediul materiei: aplicarea prin analogie a dispoziţiilor articolelor 275-277 Cod procedură penală care prevede procedura de rezolvare a plângerilor împotriva actelor sau măsurilor organelor de cercetare penală.

Aplicând norma de trimitere la articolul 275 alin. 3 Cod procedură penală, rezultă că plângerea poate fi depusă la:

- procurorul care a efectuat actul sau măsura, sau care a dat dispoziţii cu privire la actul sau măsura efectuată;

- procurorul ierarhic superior procurorului care a efectuat actul sau măsura sau care a dat dispoziţii cu privire la actul sau măsura atacată.

În prima situaţie, aplicând norma de trimitere la articolul 276 Cod procedură penală, rezultă obligaţia procurorului de a înainta plângerea depusă procurorului ierarhic superior, împreună cu explicaţiile sale, atunci când este necesar.

Această obligaţie este supusă unui termen imperativ de 48 de ore, termen care începe să curgă de la primirea plângerii.

Nerespectarea acestui termen administrativ atrage răspunderea disciplinară.

Plângerea se face în termen de 20 de zile de la comunicarea soluţiei de neîncepere a urmăririi penale, scoatere de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, soluţii dispuse fie prin ordonanţă fie prin rezoluţie. (articolul 278 alin. 3 Cod procedură penală).

În cazul în care procurorul a dispus măsura reţinerii, plângerea se depune împotriva ordonanţei până la expirarea celor 24 de ore, durata măsurii dispuse, deci oricând în acest interval. Plângerea se depune la procurorul ierarhic superior.

În cazul în care procurorul a dispus măsura obligării de a nu părăsi localitatea sau ţara, plângerea se depune în termen de 3 zile de la luarea acestei măsuri, la instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în primă instanţă.

5.Termenul de rezolvare a plângerii.

Sediul materiei: articolul 277 Cod procedură penală.

Conform acestui articol, termenul de rezolvare a plângerii este de 20 zile şi acest termen curge de la primire.

Nerespectarea acestui termen atrage sancţionarea disciplinară a persoanei care soluţionează plângerea.

Plângerea împotriva ordonanţei procurorului de luare a măsurii reţinerii se soluţionează înainte de expirarea celor 24 de ore şi actul prin care se dispune este tot o **ordonanţă.**

Plângerea împotriva ordonanţei procurorului de luare a măsurii obligării de a nu părăsi localitatea sau ţara se soluţionează în camera de consiliu, iar citarea învinuitului sau inculpatului este obligatorie, însă neprezentarea acestuia nu împiedică judecarea plîngerii. Participarea procurorului este obligatorie.

Plângerea se soluţionează în termen de 3 zile. Actul prin care se dispune este **încheierea**.

6. Plângerea în faţa instanţei împotriva rezoluţiilor sau ordonanţelor procurorului de netrimitere în judecată.

Acest drept a fost consfinţit ca urmare a principiului constituţional al accesului liber la justiţie.

În cazul în care plângerea împotriva rezoluţiilor sau ordonanţelor de neîncepere a urmăririi penale, scoatere de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale, clasare date de procuror au fost respinse, persoana vătămată precum şi orice alte persoane ale căror interese legitime sunt vătămate pot face plângere la judecătorul de la instanţa căreia i-ar reveni competenţa, potrivit legii, să judece cauza în primă instanţă.Plângerea poate fi făcută şi împotriva dispoziţiei de netrimitere în judecată cuprinse în rechizitoriu.

Termenul de introducere a plângerii este de 20 zile de la comunicarea soluţiei conform articolului 278 Cod procedură penală şi nerespectarea acestui termen atrage decăderea din dreptul de a acţiona.

Acest termen poate curge şi de la expirarea termenului de 20 de zile înlăuntrul căruia procurorul ierarhic superior trebuia să soluţioneze plângerea, rezultând de aici o sancţionare implicită a nerespectării termenului legal.

Parchetul va fi înştiinţat de instanţă de plângerea depusă prin adresă iar din momentul primirii adresei, în termen de 5 zile, dosarul va fi trimis spre judecată.

În faţa instanţei, persoana faţă de care s-a dispus neînceperea urmăririi penale, scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi, precum şi persoana care a făcut plângerea se citează.

Această condiţie priveşte completarea cadrului procesual, însă neprezentarea acestor persoane nu împiedică soluţionarea cauzei. Dacă totuşi judecătorul apreciază necesară în mod absolut prezenţa persoanei lipsă, poate lua măsuri pentru prezentarea acesteia prin amânarea cauzei şi emiterea unei citaţii sau chiar a unui mandat de aducere.

Referindu-ne la cadrul procesual, **participarea procurorului este obligatorie la judecarea plângerii.**

În condiţiile îndeplinirii cadrului procesual, la termenul fixat pentru judecarea plângerii, judecătorul dă cuvântul persoanei care a făcut plângerea, persoanei faţă de care s-a dispus neînceperea urmăririi penale, scoaterea de sub urmărire sau încetarea urmăririi şi apoi procurorului.

Judecătorul soluţionează plângerea pe baza lucrărilor şi materialului din dosarul cauzei. Se pot prezenta înscrisuri noi, de care instanţa ţine seama la judecată.

Soluţiile pe care le poate pronunţa judecătorul sunt:

*- respingerea plângerii, prin **sentinţă**, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz ca nefondată, menţinând rezoluţia sau ordonanţa atacată ;*

*- admiterea plângerii, desfiinţarea rezoluţiei sau ordonanţei atacate şi trimiterea cauzei la procuror în vederea începerii sau a redeschiderii urmăririi penale(instanţa pronunţă o **sentinţă**);*

*- admiterea plângerii, desfiinţarea ordonanţei sau rezoluţiei şi reţinerea cauzei spre judecată, dacă sunt suficiente probe la dosar(instanţa pronunţă o **încheiere**);*

În primele două cazuri, hotărârea este susceptibilă de recurs, putând fi atacată de procuror, de persoana care a făcut plângere, de persoana faţă de care s-a dispus neînceperea urmăririi penale, scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale, precum şi de orice persoane ale căror interese legitime sunt vătămate.